

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

ISSN 1408-7820
9 771408 782003

Poština plačana pri pošti 1102 Ljubljana

RAZREDNI POUK

STROKOVNA REVija ZA RAZISKOVANJE IN RAZVOJ PODROČJA RAZREDNEGA POUKA | LETNIK XXIII | 2021 | ŠTEVILKA 1

STROKOVNA IZHODIŠČA

TRAJNOSTNA MOBILNOST PRI POUKU NA RAZREDNI STOPNJI

STROKOVNA IZHODIŠČA

Trajnostna mobilnost
je pomembno področje
trajnostnega razvoja

IDEJE IZ RAZREDA

Kolesa in kolesčki
pod dežnikom

IDEJE IZ RAZREDA

Razvijanje znanja
o prometni varnosti
z medpredmetnimi
dejavnostmi

RAZREDNI POUK

LETNIK XXIII
2021 | ŠTEVILKA 1

Vsebina

Razredni pouk letnik 23 (2021), številka 1

ISSN 1408-7820

Izdajatelj in založnik: Zavod RS za šolstvo

Predstavniki: dr. Vinko Logaj

Uredništvo: Vesna Vršič, Zavod RS za šolstvo (odgovorna urednica), mag. Katarina Dolgan, Zavod RS za šolstvo; Mojca Dolinar, Zavod RS za šolstvo; doc. dr. Nikolaja Golob, Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta; dr. Dragica Haramija, Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta in Filozofska fakulteta; mag. Silva Karim, Osnovna šola Col in samozaposlena v kulturi; Barbara Meglič, Osnovna šola I Murska Sobota; mag. Nada Nedeljko, Zavod RS za šolstvo; dr. Leonida Novak, Zavod RS za šolstvo; dr. Katica Semec Pevec, Zavod RS za šolstvo; Brigita Pinter, Zavod RS za šolstvo; Neža Ritlop, Osnovna šola Turnišče

Naslov uredništva: Zavod RS za šolstvo, Zavod RS za šolstvo, Območna enota Murska Sobota (za revijo Razredni pouk), Slomškova ulica 33, 9000 Murska Sobota, tel. 2/ 53 91 175, faks 02/ 53 91 171, e-naslov: vesna.vrsic@zrss.si

Urednica založbe: Simona Vozelj

Jezikovni pregled: Jezična, Katja Križnik Jeraj s. p.

Prevod povzetkov v angleščino: Ensitra prevajanje, Brigita Vogrinec Škraba s. p.

Oblikovanje: Kofein dizajn d. o. o.

Računalniški prelom: ABO grafika d. o. o., zanj Igor Kogelnik

Tisk: Present d. o. o.

Naklada: 560 izvodov

Letna naročnina (3 številke): 33,00 € za šole in druge ustanove; 24,75 € za individualne naročnike; 12,50 € za dijake, študente, upokojenice; cena posamezne enojne številke v prosti prodaji je 13,00 €. V cenah je vključen DDV.

Naročila: Zavod Republike Slovenije za šolstvo – Založba, Poljanska cesta 28, 1000 Ljubljana, e-naslov: zalozba@zrss.si, faks: 01/300 51 99

Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana.

Revija Razredni pouk je vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo, pod zaporedno številko 573.

© Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2021

Vse pravice pridržane. Brez založnikovega pisnega dovoljenja ni dovoljeno nobenega dela te revije na kakršenkoli način reproducirati, kopirati ali kako drugače razširjati. Ta prepoved se nanaša tako na mehanske oblike reprodukcije (fotokopiranje) kot na elektronske (snemanje ali prepisovanje na kakršenkoli pomnilniški medij).

UVODNIK

2 **Tudi trajnostna mobilnost je v naših šolah našla svoj prostor**

mag. Marta Novak

VPRAŠALI STE

3 **Izvajanje usposabljanja za vožnjo kolesa in kolesarskih izpitov v osnovni šoli v času pouka na daljavo in ob povratku v šolo**

mag. Marta Novak

KOTIČEK ZA BRANJE

37 **O živalih v otroški in mladinski književnosti**

dr. Dragica Haramija

VIRTUALNI KOTIČEK

38 **Razvijanje ustvarjalnosti s prometnimi vsebinami**

Mojca Dolinar

AKTUALNO

65 **Načrtovane aktivnosti na področju trajnostne mobilnosti v osnovni šoli za leto 2021**

mag. Marta Novak

VARNA MOBILNOST v vzgoji in izobraževanju

8

STROKOVNA IZHODIŠČA

- 5 **Trajnostna mobilnost je pomembno področje trajnostnega razvoja**
Saša Kregar
- 8 **Trajnostna mobilnost v vzgoji in izobraževanju**
mag. Marta Novak
- 17 **Trajnostna mobilnost pri pouku na razredni stopnji**
Mihaela Kerin
- 26 **Načrtovanje učnega sklopa s poudarkom na trajnostnem razvoju in razvijanju trajnostne mobilnosti**
dr. Nina Novak
- 32 **Trajnostna mobilnost s podporo digitalnih tehnologij**
Mojca Dolinar

56

IDEJE IZ RAZREDA

- 39 **Kolesa in kolesčki pod dežnikom**
mag. Sonja Filipič in Dejan Pekljar
- 44 **Trajnostna mobilnost in medpredmetnost pri pouku v 4. razredu**
mag. Urška Rupnik
- 50 **Vključenost trajnostne mobilnosti pri pouku in priprava na govorni nastop v 2. razredu**
Veronika Svoljšak
- 56 **Razvijanje znanja o prometni varnosti z medpredmetnimi dejavnostmi**
mag. Irena Gole

mag. Marta Novak,
gostujoča urednica

Tudi trajnostna mobilnost je v naših šolah našla svoj prostor

Področje trajnostne mobilnosti danes in t. i. prometna vzgoja v preteklosti v vzgoji in izobraževanju me tako rekoč spremlja že vse življenje. Če se spomnim šestintrideset let nazaj, ko sem prvič stopila v šolo kot nova, čisto mlada učiteljica razrednega pouka, mi je takratni ravnatelj dodelil nalogo, da izvajam kolesarske izpite na šoli. Bila sem ponosna, da je bila naloga dodeljena meni in sem se je z veseljem lotila. Polna optimizma in navdušenja sem se lotila iskanja meni kot mladi učiteljici neznanega – kje bom našla informacije, v katerem dokumentu je kaj zapisanega, kje so pripomočki za izvajanje praktične vožnje s kolesom. Pa vendar, pridobila sem vse informacije. Med drugim sem v temni in neurejeni šolski kleti v pajčevini našla poligon, ki sem ga uporabila za učenje praktične vožnje s kolesom na šolskem igrišču. Z učenci smo začeli voziti s kolesi po cesti brez normativov (kot sedaj 5 učencev v skupini) in če se spomnim, so vsi učenci opravili kolesarske izpite in jaz prvo nalogo v svoji pedagoški karieri.

Še danes me prometna vzgoja spremlja, in sicer v drugačni vlogi. Sem koordinatorica področja trajnostne mobilnosti/prometne vzgoje in koordiniram ter izvajam usposabljanja za strokovne delavce vrtcev in šol na omenjenem področju, sodelujem z nevladnimi organizacijami, ki se ukvarjajo s področjem trajnostne mobilnosti in vodim projekt Dijaki dijakom za varno mobilnost na štiriintridesetih srednjih šolah.

V današnjem času, času, ko je napredek zelo hiter, se je področje aktualiziralo, razvilo. Poleg prometne vzgoje kot same vzgoje v cestnem prometu, se področje širi, in sicer na področje trajnostne mobilnosti, pri čemer vključujemo še gibanje, skrb za zdravje, ekologijo, sociološki vidik (druženje).

V osnovni šoli je področje trajnostne mobilnosti močno zastopano v obveznem in razširjenem programu, kar daje vodstvenim in strokovnim delavcem priložnosti za ozaveščanje in vzgojo učencev in njihovih staršev ter drugih o pomenu varnosti v cestnem prometu, skrbi za zdravje in krepitev odnosov vseh vključenih.

Na svoji strokovni in profesionalni poti sem srečala veliko ravnateljev in učiteljev, za katere je področje trajnostne mobilnosti zelo pomembno, zavedajo se pomena privzgajanja in načina življenja v celotni družbi ter lastnega zgleda. Dobre prakse na omenjenem področju se predstavljajo na različnih strokovnih srečanjih, kot so konference, posveti, natečaji, razpisi itd.

Tematska številka revije Razredni pouk je v celoti namenjena področju trajnostne mobilnosti z vidika strokovnih izhodišč, primerov dobre prakse, aktualnih dogodkov z namenom spodbujanja vodstvenih in strokovnih delavcev k širjenju, mreženju, razvoju področja trajnostne mobilnosti na šoli in okolju ter odgovornosti vseh.

Med prispevki objavljamo raznolike dokaze na področju trajnostne mobilnosti učencev 4. razreda OŠ Globoko.

Želimo vam prijetno branje in tehten premislek o možnostih vključevanja področja v šolo in lokalno skupnost.

Marta Novak

Izvajanje usposabljanja za vožnjo kolesa in kolesarskih izpitov v osnovni šoli v času pouka na daljavo in ob povratku v šolo

Kako izvajamo usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarske izpite v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju?

Izhodišče za izvajanje usposabljanja za vožnjo kolesa in kolesarskih izpitov so naslednji dokumenti: *Koncept Usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpiti v osnovni šoli*, *Zakon o voznikih (49. člen)* in *Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole (37. člen)* ter *Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje vzgojno-izobraževalnih programov za otroke s posebnimi potrebami (40. člen)*.

Učitelj izvaja usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarske izpite v okviru obveznega in razširjenega programa osnovne šole ter drugih aktivnosti. Ko učenec dopolni osem let, se starši skupaj z njim prostovoljno odločajo o opravljanju kolesarskega izpita. Učenec v programu usposabljanja pridobi: teoretična znanja s

pomočjo spletnega okolja Slovensko kolesarsko omrežje (SIO) Kolesar, spretnosti praktične vožnje s kolesom na poligonu in v javnem prometu. Programu usposabljanja sledi teoretični del kolesarskega izpita. Učenec je uspešen, ko v 75 odstotkih uspešno reši izpitne pole v SIO Kolesar. Uspešni učenci nadaljujejo s kolesarskim izpitom na poligonu in nato z vožnjo s kolesom v cestnem prometu.

Učitelj, ki v osnovni šoli usposablja otroke za vožnjo kolesa, sme spremljati največ pet otrok hkrati, če so drugi vozniki na to opozorjeni s predpisano prometno signalizacijo. Med opravljanjem kolesarskega izpita spremstvo ni potrebno, če so drugi vozniki na to opozorjeni s predpisano prometno signalizacijo. Uspešni učenci pridobijo kolesarsko izkaznico, kar dokazuje, da se lahko samostojno vključijo v cestni promet kot kolesarji.

Kolesarski izpit – teorija

Vir: Pixabay

V okviru projekta SIO 2020 smo pripravili nabor videov, ki si jih lahko ogledate in se tako lažje pripravite za kolesarski izpit.

Oprema kolesa in kolesarja

Prometna signalizacija 1. del

Prometna signalizacija 2. del

Prometna signalizacija 3. del

Slika 1: Kolesarski izpit – teorija (vir slike: <https://podpora.sio.si/kolesarski-izpit-teorija/>)

Kako izvajati usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarske izpite v času pouka na daljavo?

Učenec se v času pouka na daljavo uči teoretičnih vsebin s pomočjo SIO Kolesar, sklop Učne vsebine, simulacije testiranja kolesarjev (izpitne pole za vajo). Učenec se s pomočjo spletnega okolja uči teoretičnih vsebin in jih utrjuje. **V času pouka na daljavo učenec ne opravlja kolesarskega izpita iz teoretičnega znanja.**

Na področju praktičnega usposabljanja za vožnjo kolesa se učenec uči praktične vožnje na neprometnih površinah, pri čemer dokaže, da obvlada vožnjo s kolesom. Obvezna je uporaba čelade in tehnično brezhibno kolo. Učenec se lahko uči spretnostne vožnje s kolesom v cestnem prometu le v spremstvu staršev. Učitelj poda navodila staršem, kako spremljati praktično vožnjo pri otroku. Učenec beleži aktivnosti praktične vožnje in poroča učitelju preko različnih medijev (videoposnetek, fotografije, poročilo ...). **Usposabljanja za vožnjo kolesa in kolesarskega izpita na poligonu in vožnje v cestnem prometu učenec v času pouka na daljavo ne opravlja.**

Kako izvajati usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarske izpite ob povratku v šolo?

V okrožnici Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport z dne, 20. 5. 2020, z naslovom Izvedba vzgojo-izobraževalnega dela v osnovni šoli v šolskem letu 2019/20 je zapisano: **»Šole, ki niso izvajale kolesarskega izpita za učence 5. razreda v tem šolskem letu, ga bodo za to generacijo učencev izvedle v prihodnjem šolskem letu.«** Iz navedenega izhaja, da je treba z učenci, ki v lanskem šolskem letu v 5. razredu niso izvedli kolesarskega izpita, to opraviti z generacijo, ki je v tem šolskem letu 2020/21 v 6. razredu, in sicer takoj ob vrnitvi v šolo. Hkrati pa šola izvaja usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarske izpite z generacijo učencev, ki letos obiskujejo 5. razred in do sedaj niso opravili kolesarskega izpita.

V okrožnici Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport z dne, 11. 2. 2021, z naslovom Vzgojno-izobraževalno delo v osnovnih in glasbenih šolah od 15. 2. 2021 dalje je zapisano, da bo vzgojno-izobraževalno delo za vse učence od 4. do 9. razreda potekalo v prostorih šole

v normativno določenih oddelkih, da se upoštevajo preventivni ukrepi, in sicer da se praktični del prometne vzgoje za kolesarski izpit ne izvaja do preklica.

Kako?

- Ugotoviti, katere generacije učencev bodo to šolsko leto opravljale usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarske izpite. Pridobiti soglasje staršev in pripraviti seznam učencev.
- Načrtovati usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit glede na koncept Usposabljanje za vožnjo kolesa, veljavno zakonodajo in pravilnik ter na generacije učencev (učenci 5. in 6. razreda in drugi učenci, ki v preteklih letih niso bili uspešni).
- Preveriti, ugotoviti predznanja in spretnosti pri posameznem učencu.
- Organizirati in izvajati usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit do konca šolskega leta 2020/21.

Izvajalci usposabljanja za vožnjo kolesa in kolesarskih izpitov v osnovni šoli so učitelji, ki so se udeležili usposabljanj na dveh seminarjih z naslovom Usposabljanje učiteljev za izvajanje kolesarskih izpitov v osnovni šoli in Praktična vožnja in usposabljanje učiteljev za izvajanje kolesarskih izpitov v osnovni šoli.

Viri in literatura

Koncept Usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit. (2016.). Marta Novak (ur.). [Elektronski vir]. Pridobljeno s <https://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/koncept-usposabljanja-za-varno-voznjo-kolesa/files/assets/basic-html/index.html#1>.

Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole (2018). Uradni list RS, št. 24 (13. 4. 2018). Pridobljeno s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV7973>.

Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje vzgojno-izobraževalnih programov za otroke s posebnimi potrebami (2018). Uradni list RS, št. 24 (13. 4. 2018). Pridobljeno s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV7972>.

Okrožnica Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport (20. 5. 2020). *Izvedba vzgojo-izobraževalnega dela v osnovni šoli v šolskem letu 2019/20*, osebni arhiv avtorice.

Zakon o voznikih (2020). Uradni list RS, št. 139 (9. 10. 2020). Pridobljeno s <https://zakonodaja.com/zakon/zvoz/49-clen-pogoji-za-voznjo-koles-in-koles-s-pomoznim-motorjem>.

Saša Kregar,
Zavod RS za šolstvo

Trajnostna mobilnost je pomembno področje trajnostnega razvoja

IZVLEČEK: Trajnostna mobilnost je pomembno področje trajnostnega razvoja. Njen osnovni cilj je zadovoljiti potrebe vseh ljudi po mobilnosti in obenem zmanjšati promet, posledično onesnaževanje, emisije toplogrednih plinov in porabo energije. Trajnostna mobilnost je tista, ki je hkrati okoljsko sprejemljiva, socialno pravična in upošteva razvoj gospodarstva. Pomembno je, da šola k načrtovanju dejavnosti na področju trajnostnega razvoja pristopa celostno, z upoštevanjem vseh vidikov trajnostnega razvoja, vseh deležnikov ter značilnosti lokalnega okolja in z zavedanjem, da je vsak izmed nas hkrati tudi del globalnega okolja.

Ključne besede: vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj, trajnostna mobilnost, celostni pristop

Sustainable Mobility Is an Important Aspect of Sustainable Development

Abstract: Sustainable mobility is an important aspect of sustainable development. Its main goal is to satisfy the mobility needs of all people and simultaneously reduce traffic, consequently reducing pollution, greenhouse gas emissions and energy consumption. Mobility is sustainable if it is environmentally acceptable, socially just, and considers the development of the economy. Schools must approach the planning of activities relating to sustainable development holistically, taking into account all the aspects of sustainable development, all the stakeholders, and the characteristics of the local environment, while bearing in mind that each one of us is also a part of the global environment.

Keywords: education for sustainable development, sustainable mobility, holistic approach

Naši otroci odraščajo v svetu, ki se sooča z zmanjševanjem biotske raznovrstnosti, prekomernim izpuščanjem toplogrednih plinov, izčrpavanjem naravnih virov, spreminjanjem in krčenjem ekosistemov, dvigovanjem temperature na globalni ravni ter soočanjem in prilagajanjem na podnebne spremembe. Globalni izzivi so posledica povečevanja človeške populacije, našega načina delovanja ter življenja. Ni jih mogoče obravnavati izolirano, kot zgolj okoljske, družbene ali ekonomske probleme. Okoljska komponenta je sicer osnova, saj lahko le stabilni ekosistemi, ki temeljijo na raznovrstnosti biotskih odnosov, omogočajo tudi naše življenje, delovanje in razvoj. Ekosistemske storitve, kot sta npr. kroženje vode in regulacija podnebja, so nujne za obstoj biosfere, družbe in gospodarstva. Prav zato je pomembno razvijati razumevanje, da kadar govorimo o trajnostnem razvoju, razumemo globalne izzive kot prepletenost in soodvisnost tako okoljskega kot tudi družbenega in ekonomskega vidika.

Prav zaradi zavedanja, da je treba spremeniti naš odnos do celotne biosfere tega

planeta, kar zahteva spreminjanje našega razmišljanja, vedenja in načina življenja, danes vedno pogosteje govorimo o nujnem premiku k trajnostnemu oziroma vzdržnemu razvoju.

Definicijo trajnostnega razvoja je leta 1987 oblikovala norveška premierka, ki je vodila prvo svetovno komisijo za okolje in razvoj. Trajnostni razvoj opredeli kot razvoj, ki zadovoljuje potrebe sedanjega rodu (družbe), ne da bi ogrozili prihodnje rodove, da zadovoljujejo svoje potrebe. Ideja o potrebi po vzdržnem ravnanju človeka pa je še mnogo starejša. Kot odziv na intenzivno izčrpavanje lesnih virov v Angliji in zaznano potrebo po tajnostnem gospodarjenju z gozdovi, je John Evelyn leta 1662 zapisal: „Sajenje dreves je treba obravnavati kot nacionalno dolžnost vsakega lastnika zemljišča, da bi ustavili destruktivno, prekomerno izkoriščanje naravnih virov.“

Danes se trajnostni razvoj razume kot koncept ukrepov, ki bodo omogočili uspešno prihodnost vseh prebivalcev tega planeta. Odslikava se v štirih osnovnih načinih pojmovanja trajnostnega razvoja (TR). Od TR, ki se razume zgolj kot omejevanje in nadzorovanje onesnaževanja do »idealnega« TR, ki poudarja nujnost bistvenih sprememb družbenih, gospodarskih in političnih sistemov, s katerimi naj bi dosegli tudi bistvene spremembe v odnosu človeka do narave, in zavrača idejo nujnosti splošne gospodarske rasti, ker je človekovo delovanje končno omejeno z naravnimi danostmi.

Da bi človek čim bolj nazorno ter realno prikazal svoj učinek na okolje, izbira različne načine. Eden izmed njih je prikaz okoljskega odtisa. Opredeljen je kot površina zemljišča, ki jo prebivalstvo potrebuje za ohranjanje svojega načina življenja. Del okoljskega odtisa so tudi izpusti ogljikovega dioksida (57 % okoljskega odtisa predstavlja ogljični odtis). Okoljski odtis primerja biološko produktivne površine z vsemi površinami, ki so na voljo, vključno z morjem. Na žalost v Sloveniji okoljskega odtisa ne ohranjamo v okviru sprejemljivih meja, kar povzroča neravnovesje med povpraševanjem (po hrani, gorivih, lesu, vlaknih) in biološko zmogljivostjo samoobnavljanja. Slovenija z okoljskim odtisom 5,2 gha/osebo presega evropsko povprečje (4,7 gha/osebo). Povpraševanje je skoraj dvakrat večje od naše biološke zmogljivosti.

Potrebe celotne človeške populacije po naravnih virih močno presegajo sposobnost obnavljanja teh virov, kar simbolično prikazuje dan okoljskega dolga, ki ga izračunajo za vsako leto posebej. Na globalni ravni je bil letos 22. avgust tisti dan, ko je poraba naravnih virov preseгла sposobnost obnavljanja v enem letu. Leta 2019 je bil izračunan dan okoljskega dolga 29. julij.

Letos se soočamo s pandemijo, ki jo povzroča koronavirus SARS-CoV-2. Ljudje smo virus v zelo kratkem času raznesli po planetu, tudi zaradi

izjemne mobilnosti, ki nam jo omogoča tehnologija in nam jo narekuje način življenja. Vendar so naš odziv na pandemijo in ukrepi, ki jih zmoremo, minimalizirali ravno našo mobilnost. Rezultat tega je skoraj 15 % zmanjšanje emisij ogljikovega dioksida zaradi zmanjšane uporabe fosilnih goriv v prometnem, energetske, industrijskem, letalskem in stanovanjskem sektorju in posledično premik datuma okoljskega dolga za skoraj mesec dni.

Mobilnost je ena izmed osnovnih značilnosti življenja današnjega človeka, ki ga prav zato pogosto imenujemo kar »*Homo mobilis*«. Omogočajo jo različne oblike prometa, ki so se v Sloveniji od osamosvojitve podvojile in predstavljajo danes okoli 30 % vseh emisij toplogrednih plinov. Promet je kljub velikemu napredku in dvigu življenjske ravni postal resna grožnja okolja in kakovosti življenja v mestih. V urbanih okoljih je postal promet glavni onesnaževalec ozračja (prašni delci, dušikovimi oksidi in ozon) in zelo pomemben dejavnik preoblikovanja prostora. Promet je torej eden izmed tistih dejavnikov, ki ga bo moralo **človeštvo korenito spremeniti**, če želimo delovati trajnostno oziroma vzdržno.

Kljub temu da je trenutno zmanjšana mobilnosti **človeka** pozitivno zmanjšala naš dolg do planeta, pa to še zdaleč ni tehnološka rešitev v smeri trajnostne mobilnosti.

Osnovni cilj trajnostne mobilnosti je zadovoljiti potrebe vseh ljudi po mobilnosti in obenem zmanjšati promet, posledično onesnaževanje, emisije toplogrednih plinov in porabo energije. Trajnostna mobilnost je tista, ki je hkrati okoljsko sprejemljiva, socialno pravična in spodbuja razvoj gospodarstva. Vključuje hojo, kolesarjenje, uporabo javnega potniškega prometa in alternativne oblike mobilnosti. Njen cilj je zagotavljanje učinkovite in enakopravne dostopnosti za vse, pri čemer je poudarek na omejevanju osebnega motornega prometa in porabe energije ter na spodbujanju trajnostnih potovalnih načinov. Trajnostna mobilnost je eden izmed izjemno pomembnih segmentov trajnostnega razvoja.

Dogovor mednarodne skupnosti, Agenda 2030, ki so jo sprejeli svetovni voditelji na zgodovinskem vrhu Združenih narodov septembra 2015, nas zavezuje k 17 ciljem. Dva izmed njih se posredno in tudi neposredno dotikata prometa, in sicer cilja 9 in 11. Podcilj cilja 11 nam nalaga: »Do leta 2030 vsem omogočiti uporabo varnega, cenovno sprejemljivega, dostopnega in trajnostnega prevoza ter izboljšati prometno varnost, zlasti z boljšimi možnostmi javnega prevoza, s posebnim poudarkom na potrebah ljudi v težkih življenjskih okoliščinah, žensk, otrok, invalidov in starejših.«

Tudi v Beli knjigi o vzgoji in izobraževanju v RS 2011 je zapisano, da mora načelo trajnostnega razvoja postati eno ključnih načel vzgoje in izobraževanja. Trajnostni razvoj zahteva nova znanja, nov pogled na naše vrednote, nas usmerja v drugačna ravnanja, stališča, odzive in drugačne razmisleke, odnose ter spremembo v razmišljanju.

Prav razumevanje potreb po spremenjenem odnosu človeka do narave in spremenjenem načinu življenja je nujno pri vzgoji in izobraževanju otrok za trajnostni razvoj. Pomembno je, da so poučeni o vprašanih trajnosti, da se bodo kot odrasli kritično zavedali težav in prepoznali priložnosti za ukrepanje. In kako naj vzgojno-izobraževalni sistem pristopi k vzgoji in izobraževanju za trajnostni razvoj, če želimo izobraževanje **o trajnostni** premakniti k izobraževanju **za trajnost**?

Pomembno je, da šola k načrtovanju dejavnosti na področju trajnostnega razvoja pristopa celostno, z upoštevanjem vseh vidikov trajnostnega razvoja, vseh deležnikov ter značilnosti lokalnega okolja in z zavedanjem, da je vsak izmed nas hkrati tudi del globalnega okolja.

Celostni pristop v praksi narekuje, da šola vključuje načela trajnostnega razvoja v vse šolske dejavnosti in pri tem upošteva številne deležnike. Nikakor se šola, ki pristopa k vzgoji in izobraževanju za trajnostni razvoj celostno, ne more npr. zadovoljiti zgolj z enkratnimi okoljskimi akcijami, kot je npr. zbiranje embalaže. Šola celostnega pristopa k vzgoji in izobraževanju svojih učencev tudi ne more izvajati le pri posameznih predmetih, s posameznimi učitelji. Na ravni šole je treba razmisliti, kje so priložnosti, pripraviti celostni načrt, v katerega so vključena vsa področja delovanja in vsi akterji ter vzpostaviti šolski tim, ki pripravi celostni

načrt, znotraj katerega spodbuja učenca k aktivni vlogi, ter ga na podlagi stalnega evalviranja tudi po potrebi izboljšuje.

Viri in literatura

Naš planet, naša prihodnost. (2018). Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije.

A Whole School Approach to Global Learning: Guidance for Schools. (2017). Belfast: Centre for Global Education.

Taylor, N., Quinn, F., Eames, C. (2013). Educating for Sustainability in Primary schools. Teaching for the Future. Rotterdam: Sense publishers.

Trajnostna mobilnost. Zreče: Focus. Dostopno na: http://focus.si/files/Publikacije/trajnostna_mobilnost.pdf (11. 12. 2020).

Ogrin, M. s sod. Trajnostna mobilnost. Priročnik za učitelje v osnovnih šolah. (2019). Ljubljana: Ministrstvo za infrastrukturo. Dostopno na: <http://sptm.si/wp-content/uploads/2019/09/trajnostna-mobilnost-sola-web-za-SPTM-1.pdf> (11. 12. 2020).

Kaj je ekološki odtis? Ministrstvo za okolje in prostor. Dostopno na: <http://nfpsi.eionet.europa.eu/publikacije/Datoteke/Okoljski%20odtis/Zgibanka%20Okoljski%20odtis.pdf> (11. 12. 2020).

Schools in Action. Global Citizens for Sustainable Development. A guide for teachers. (2016). UNESCO. Dostopno na: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000246888> (11. 12. 2020).

ARSO. Dostopno na: arso.gov.si (11. 12. 2020).

Coronavirus pandemic delays Earth Overshoot Day by three weeks. Dostopno na: <https://www.dw.com/en/coronavirus-pandemic-delays-earth-overshoot-day-by-three-weeks/a-54572459> (11. 12. 2020).

Primeri dobre prakse na področju trajnostne mobilnosti v vzgoji in izobraževanju iz drugih držav

Na **Irskem**, v **Nemčiji** in v **Češki republiki** je izobraževanje o varnosti v cestnem prometu in mobilnosti v vzgoji in izobraževanju na vseh štirih stopnjah izobraževanja (predšolska, primarna, sekundarna in terciarna raven). Področje trajnostne mobilnosti je vključeno v učne načrte v osnovnošolskem in srednješolskem izobraževanju ter v kurikulum za vrtce.

Na **Finskem** je izobraževanje o prometni varnosti vključeno v učne načrte za osnovnošolsko izobraževanje. Šole so dolžne slediti učnim načrtom in uresničevati cilje prometne varnosti in izobraževanja o mobilnosti. V učnih načrtih so zapisane prečne kompetence za razvoj področja trajnostne mobilnosti, in sicer v tematskem sklopu „Skrb zase in upravljanje vsakdanjega življenja“. V osnovnošolskem izobraževanju, v 1. in 2. razredu (starost od 7 do 8 let), je pozornost namenjena učencu kot pešču, uporabi zaščitne in varnostne opreme in varne hoje otroka v neposrednem okolju, kjer otrok živi, in okolici šole. V 3. do 6. razredu (od 9 do 12 let) je poudarek na mobilnosti učencev v javnem prevozu. Posebna pozornost je namenjena spretnostim pri varnem kolesarjenju in zagotavljanju varnosti otroka in drugih v prometu. V 7. do 9. razreda (13- do 15-letniki) se učenci ozaveščajo o tem, kako se obnašati v različnih prometnih situacijah, kaj pomeni odgovorno ravnanje v različnih prometnih situacijah (še posebej pri vožnji

s kolesom ali kolesa s pomožnim motorjem), kdaj dosledno uporabljati zaščitno in varnostno opremo ter o vožnji pod vplivom opojnih snovi.

V **Flandriji** je prometna varnost del učnega načrta v predšolskem in osnovnošolskem izobraževanju. Velik poudarek je na osebnem razvoju otroka in z razvojem povezano vrednoto. Izobraževanje na področju trajnostne mobilnosti temelji na razumevanju pojmov, vedenju, izkušnjah in informacijah, ki jih otrok ponotrani z namenom varnega vključevanja v promet, skrbi za čisto okolje ...

V šolah na **Portugalskem** je izobraževanje o varnosti v cestnem prometu dopolnilni del učnega načrta in ni ločen predmet. Okvir kompetenc izobraževanja o varnosti v cestnem prometu določa večšine, znanje, stališča in vedenja, ki jih morajo posamezniki sprejeti, da so varni na cesti. Sestavljen je iz ciljev, ki so zapisani ločeno glede na raven izobraževanja.

V **Nemčiji** je Svet ministrov zveznih držav razvil okvirna priporočila za varnost prometa na področju izobraževanja na osnovnih šolah. Za doseg usklajenega standarda in vsebin izobraževanja o prometni varnosti v celotni državi je bil izdan niz okvirjev. Specifični cilji za varnost in mobilnost v prometu bi morali biti strateško zastavljeni na nacionalni ravni kot minimalne učne zahteve, na podlagi katerih se zagotovi, da se učenci naučijo veščin in vedenja, potrebnega za varno udeležbo v prometu.

Avtorica: mag. Marta Novak, ZRSŠ

mag. Marta Novak,
Zavod RS za šolstvo

Trajnostna mobilnost v vzgoji in izobraževanju

IZVLEČEK: Trajnostna mobilnost v vzgoji in izobraževanju spodbuja in razvija ter krepi veščine za kulturo vedenja v cestnem prometu, zdrav način življenja, gibalne in socialne kompetence, odnos do okolja in ekologijo v sodobnem življenju. Temelji na načelih upoštevanja potreb in interesov posameznika, skupine in enakih možnosti. Skrb za razvoj trajnostne mobilnosti je temeljna naloga vseh vodstvenih in strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju po celotni vertikali izobraževanja.

Vodstveni in strokovni delavci ter učenci spoznavajo, ozaveščajo, da ljudje s svojim vsakodnevnim delovanjem in odločitvami vplivamo na okolje, kar je bistveno za trajnostni razvoj in prihodnost celotne družbe. Pri uresničevanju načel in ciljev trajnostne mobilnosti v vzgoji in izobraževanju je pomembno, da šole načrtujejo dejavnosti v letnem delovnem načrtu in vzgojnem načrtu ter letnih pripravah posameznih predmetov po celotni vertikali osnovne šole. Šola o pomenu trajnostne mobilnosti ozavešča tudi starše, sodeluje in se povezuje tudi z okoljem.

Trajnostna mobilnost je zastopana v obveznem in razširjenem programu osnovne šole, to je v veljavnih učnih načrtih posameznih predmetov in drugih dejavnosti na šoli. Pogoj za oblikovanje ustreznih stališč in varnega vedenja, ravnanja v cestnem prometu, je pridobivanje in stalno obnavljanje znanja in spretnosti ter veščin za varno sodelovanje, vključevanje. V širšem pomenu si učenci razvijajo različne vrste pismenosti in se učijo učiti se ter razvijajo odgovornost do sebe in drugih za delovanje v družbi.

Ključne besede: trajnostna mobilnost v vzgoji in izobraževanju, sodelovanje in povezovanje vključenih, varno in odgovorno ravnanje

Sustainable Mobility in Education

Abstract: Sustainable mobility in education promotes, develops and strengthens the skills for proper road users' behaviour, a healthy lifestyle, motor and social competencies, a positive attitude towards the environment, and ecology in modern life. It is founded on the principles of observing the needs and interests of an individual or group and equal opportunities. Ensuring the development of sustainable mobility is a principal task of all administrative and professional staff in education along the entire vertical of the education system.

The administrative and professional staff and the pupils realize and raise awareness of the fact that we influence the environment with our daily activities and decisions; this awareness is essential for the sustainable development and future of society as a whole. In realizing the principles and objectives of sustainable mobility in education, it is important that schools plan activities in the annual work plan and educational plan, and in the yearly lesson plans of individual subjects along the entire vertical of primary school. The school also raises awareness of the importance of sustainable mobility among parents, and cooperates and integrates with its surroundings.

Sustainable mobility is included in the compulsory and after-school primary school programme, i.e. in the valid curricula of individual subjects and of other activities at the school. A precondition for defining appropriate views and safe road users' behaviour is the acquisition and constant refreshing of knowledge, abilities and skills for safe cooperation and inclusion. In the broader sense, pupils develop different types of literacy, learn to learn, and develop a responsibility towards themselves and others in order to function in society.

Keywords: sustainable mobility in education, cooperation and integration of those involved, safe and responsible conduct

VARNA MOBILNOST v vzgoji in izobraževanju

Uvod

Trajnostna mobilnost je družbena vrednota, ki jo vodstveni in strokovni delavci v vzgoji in izobraževanju privzgajajo učencu skozi celotno obdobje šolanja. Trajnostna mobilnost v širšem pomenu pomeni zadovoljiti potrebe vseh ljudi po mobilnosti (hoji, potovanju) in obenem zmanjšati promet, posledično onesnaževanje, emisije toplogrednih plinov in porabo energije, hkrati pa mora biti okoljsko sprejemljiva, socialno pravična in spodbuja razvoj gospodarstva. Naloga vsake vzgojo-izobraževalne ustanove (vrtca, šole) je, da ustvari varno in spodbudno učno okolje za vse učence in za vsakogar. Vzgoja in izobraževanje sta bistveni del varnega sistema k varnosti v prometu. Evropske države so se zavezale k zagotavljanju prometne varnosti in izobraževanja o mobilnosti (vrtci, osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje). Velika večina evropskih držav je podpisala Konvencijo o cestnem prometu, s čimer so se zavezali zagotoviti varnost v cestnem prometu. V Sloveniji smo 1. 9. 2017 z Agencijo za varnost prometa, Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport in Zavodom RS za šolstvo podpisali dogovor o sodelovanju pri izvajanju preventivnih dejavnosti na področju prometne vzgoje in izobraževanja v okviru vrtcev, osnovnih in srednjih šol. Osnovni namen tega sporazuma je izvajanje učinkovitih programov prometne vzgoje in izobraževanja, ki bodo načrtno vključeni v življenje in delo na ravni vrtcev, osnovnih in srednjih šol z namenom dviga večje prometne varnosti otrok, mladostnikov in mladih.

Evropske države (Irska, Nemčija in v Češka Republik, Finska ...) pogodbenice Konvencije o cestnem prometu so sprejele potrebne ukrepe, da se v vrtcih in šolah zagotovi izobraževanje o varnosti v cestnem prometu sistematično in kontinuirano. Maja 2017 so se ministri za promet držav članic EU skupaj z evropsko komisijo zavezali k promociji, ki temelji na vseevropski kulturi varnosti v cestnem prometu. Da bi v Evropi dosegli Vizijo nič (nič mrtvih in poškodovanih v prometnih nesrečah), so se države članice zavezale k izvajanju celostnega pristopa za varnost v cestnem prometu tudi na področju vzgoje in izobraževanja. Ukrepi se med drugim osredotočajo na: varnost vozil, infrastrukturo, varnost udeležencev v cestnem prometu, otrok kot ranljive skupine in varnost ter ozaveščanje udeležencev v prometu.

Resolucija o nacionalnem programu varnosti cestnega prometa za obdobje od 2013 do 2022 (ReNPVCP13-22) na področju varnosti otrok govori o tem, da je treba zagotoviti varno mobilnost z lastno aktivnostjo, z varnim in zdravim okoljem, z učenjem in usposabljanjem idr. (Povzeto po M. Markl, posvet Bled, 2016).

Področje trajnostne mobilnosti je v osnovni šoli umeščeno kot kroskurikularno, medpredmetno, interdisciplinarno področje v obveznem in razširjenem

programu ter drugih dejavnostih (projekti, natečaji, tečaji, akcije ...). V obveznem programu osnovnošolskega izobraževanja se cilji, vsebine in dejavnosti trajnostne mobilnosti vključujejo v obvezne predmete po celotni vertikali, dneve dejavnosti, projekte, akcije ... V razširjenem programu osnovnošolskega izobraževanja je področje trajnostne mobilnosti vključeno kot interesna dejavnost, v poskusu razširjenega programa v sklop Gibanje in zdravje. V razširjenem programu se trajnostna mobilnost uresničuje skozi raziskovalne in projektne naloge, različne natečaje ... Področje sledi načelom razširjenega programa. Spodbuja se uporaba sodobne tehnologije.

Šole načrtujejo aktivnosti področja trajnostne mobilnosti v letnem delovnem načrtu (načrt šolskih poti, mobilnostni načrt, dnevi dejavnosti, kolesarski izpit, ekskurzija, projekti, akcije, tekmovanja, posveti, konference...). Šola na spletni strani objavlja aktivnosti področja.

Z različnimi aktivnostmi, predvsem praktičnimi, se učenci aktivno vključijo v cestni promet. Pri tem so pomembna pravila obnašanja v prometu, skrb in krepitev zdravja in gibanja (uresničevanje zdravega in varnega življenjskega sloga), skrb za okolje (ekologija) ter družbeni in socialni vidik. Trajnostna mobilnost se začne razvijati že v družini in kasneje, ko otrok stopi v vrtec, potem v šolo, zato imata vzgoja in izobraževanje velik pomen.

Cilji in načela za razvoj področja trajnostne mobilnosti v vzgoji in izobraževanju

Cilj izobraževanja trajnostne mobilnosti je zagotoviti, da so vsi, zlasti otroci in mladostniki, deležni visokokakovostne varnosti v cestnem prometu in mobilnost (Cilj, 2020).

Cilji za trajnostno mobilnost/trajnostni razvoj so določeni tudi za izboljšanje varnosti v cestnem prometu:

- trajnostna mobilnost v mestnih območjih;
- trajnostna mobilnost v izobraževanju: o zagotavljanju, da vsi učenci pridobijo znanje in spretnosti;
- spodbujanje trajnostnega razvoja.

Ključna načela se osredotočajo na zagotavljanje izobraževanja vsem otrokom in mladostnikom do 18. leta starosti, zlasti tistim v vrtcu, osnovni in srednji šoli.

Sedemnajst ključnih načel spremljajo primeri najboljše prakse, ki ponazarjajo, kako je mogoče ta načela uporabiti v praksi, in so razvrščeni v pet ključnih skupin:

- zagotoviti si pravico do izobraževanja o varnosti v prometu in mobilnosti,
- vključiti in podpreti šole,

- zagotoviti visokokakovostno izobraževanje,
- olajšati okvirne pogoje,
- vključiti vse ustrezne zainteresirane strani.

Načela trajnostne mobilnosti uresničujemo tudi v naši državi in se hkrati uresničujejo tudi v vzgoji in izobraževanju. Ravnatelji osnovnih šol bi morali v skladu z evropskimi načeli in s podpisanim dogovorom o uresničevanju aktivnosti na področju trajnostne mobilnosti v R Sloveniji na svoji šoli izvajati politiko varnosti v cestnem prometu, določiti učitelja, ki pokriva, koordinira omenjeno področje, izdelati in uresničevati vizijo trajnostne mobilnosti ...

Evropski svet za varnost v prometu je zapisal naslednja ključna načela:

I. Zagotavljanje pravic do varnosti cestnega prometa in izobraževanja o mobilnosti

1. Vsi otroci/učenci in mladostniki bi morali biti deležni visokokakovostne prometne varnosti in izobraževanja o mobilnosti s kontinuiteto in napredovanjem.
2. V šolske načrte vključiti izobraževanje o prometni varnosti in mobilnosti, vključno z minimalno količino učnih ur.
3. Postaviti strateške, taktične in operativne cilje zavodov (vrtcev, šol).
4. Dodeliti dovolj sredstev za prometno varnost in izobraževanje o mobilnosti.

II. Sodelovanje

5. Sodelovanje in podpora vodstev šole.
6. Motivirati šole za politiko varnosti in mobilnosti v prometu.
7. V šoli določiti učitelja, ki koordinira področje (prometnih stikov).
8. Okrepiti kompetentnost učiteljev in jih podpirati.

III. Skrb za prometno varnost otrok in kakovostno izobraževanje

9. Zagotoviti varnost in mobilnost prometa v izobraževanju (znanje, spretnosti, stališča, motivacija) ter usposabljanje v cestnem prometu.
10. Ohranjati prometno varnost in mobilnost v dosedanjem izobraževanju.
11. Uporabljati standarde kakovosti na področju trajnostne mobilnosti.
12. Analizirati stanje.
13. Vrednotiti aktivnosti učencev in jih spodbujati, da ocenjujejo sami.

IV. Okvir delovanja, pogoji za delovanje

- Uporabiti interdisciplinarno gradivo, kar pomeni učiti varnost v prometu in izobraževanje o mobilnosti.
- Izobraziti, usposobiti učitelje in otroke/učence o prometu, izobraževati o varnosti in mobilnosti.
- Nadaljevati z ukrepi za zagotovitev prometne varnosti in poučevanje o mobilnosti.

V. Vključevanje zunanjih (lokalno skupnost, nevladne organizacije ...)

- Vključiti učence, študente, starše in vse ustrezne zainteresirane strani. (Ključna načela, 2020).

Trajnostna mobilnost v rednem pouku in razširjenem programu osnovne šole

Področje trajnostne mobilnosti je v osnovni šoli oziroma na razredni stopnji zastopano pri vseh predmetih obveznega programa osnovne šole na razredni stopnji. V učnih načrtih različnih predmetov na razredi stopnji so zapisani cilji in vsebine, ki pokrivajo področje varne/

trajnostne mobilnosti. Najpogosteje vsebine in cilje trajnostne mobilnosti na razredni stopnji povezujemo s spoznavanjem okolja, slovenščino, športom, likovno umetnostjo, naravoslovjem in tehniko, družbo. Spodbuja se smiselno povezovanje področja trajnostne mobilnosti tudi pri tujem jeziku, gospodinjstvu ... Priporoča se, da učitelj v vsakem razredu (od 1. do vključno 5. razreda) načrtuje in izvaja najmanj en dan dejavnosti (naravoslovni, športni, tehniški dan) v šolskem letu, ki je namenjen področju trajnostne mobilnosti.

Usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju je ena izmed temeljnih aktivnosti na področju varne/trajnostne mobilnosti, ki jo šola ponudi učencem in staršem. Program izvajanja je zapisan v dokumentu z naslovom Usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpiti v osnovni šoli (2016), ki ga je šola dolžna uresničevati. V okviru rednega in razširjenega programa življenja in dela ter drugih aktivnosti šola izvaja program usposabljanja za vožnjo kolesa in kolesarske izpite. Ko učenec dopolni osem let, se starši skupaj z otrokom odločajo o prostovoljni vključitvi v program izvajanja. Izvajalec programa je učitelj, izobražen za izvajanje usposabljanja za vožnjo kolesa in kolesarskih izpiti v osnovni šoli.

NAČRT POLIGONA

POLIGON ZA SPRETNOSTNO VOŽNJO – OPIS OVIRA

1. OVIRA START
Postavimo se s kolesom na START, zapeljemo do rdeče-bele črte in čakamo na znak za začetek.

4. OVIRA SLALOM MED OŽINAMI
Trebajo peljati med ožinami, ne da bi se dotaknili ovir in ne da bi padla žogica z ovire.

2. OVIRA NEENAKOMEREN SLALOM
Trebajo prepeljati oviro z vijuganjem okoli vseh stožcev, ne da bi pri tem zapeljali s proge oz. ne da bi povozili katerega od stožcev.

5. OVIRA PRENOS PREDMETA
Z levo roko primemo ročko na verigi. Z iztegnjeno roko držimo ročko na verigi in vozimo v krogu tako, da se veriga ne dotakne tal. Ročko je treba postaviti na magnet, ne da bi pri tem padla s stojala.

3. OVIRA DESKA Z LUKNJAMI
Trebajo peljati čez luknje, ne da bi pri tem sestopili s kolesa ali zapeljali z deske.

6. OVIRA DOLGA OŽINA
Trebajo prevoziti ožino, ne da bi se pri tem dotaknili katere od letvic ali se z nogo dotaknili tal.

AVTORICI:
mag. Mirta Novak, ZRSŠ
Katarina Podbornik, ZRSŠ.

7. OVIRA PREHODNA VRATA
Trebajo prepeljati pod palico, ne da bi jo pri tem podrli in med tem zadeli katerega od stožcev. Med stožcema je treba peljati.

10. OVIRA KRATKA OŽINA
Trebajo peljati med deščicama, ne da bi se ju dotaknili. Z nogo se ne smemo dotakniti tal.

8. OVIRA RAZMAKNJEN SLALOM
Pri osmi oviri je treba prepeljati z vijuganjem okoli vseh stožcev, ne da bi pri tem zapeljali s proge, označene z letvicami oz. ne da bi povozili katerega od stožcev.

11. OVIRA OZKA DESKA
Prevoziti moramo desko, ne da bi zapeljali z nje ali stopili na tla.

9. OVIRA ŽAGA
Trebajo prevoziti žago, ne da bi zapeljali z nje.

12. OVIRA USTAVITEV – CILJ
Trebajo podreti prvo palico in se nato ustaviti, ne da bi pri tem podrli tudi drugo palico. Šele ko podremo prvo palico, lahko sestopimo s kolesa oz. se dotaknemo tal.

AVTORICI:
mag. Mirta Novak, ZRSŠ
Katarina Podbornik, ZRSŠ.

Slika 1: Plakat Načrt poligona. Prirejeno po AVP.

Učenec v programu usposabljanja za vožnjo kolesa pridobi:

- teoretična znanja,
- praktične spretnosti na poligonu (spretnostni in prometni poligon),
- praktične spretnosti v javnem prometu (vožnja v cestnem prometu).

Pri teoretičnem usposabljanju se učenci učijo, ponovijo in utrdijo teoretična znanja o prometu, ki so jih pridobili pri urah rednega pouka in drugih dejavnostih v šoli. V teoretično usposabljanje in praktično vožnjo na poligonu so vključeni vsi učenci v razredu/oddelku. Teoretičnemu usposabljanju sledi praktično usposabljanje za vožnjo kolesa, ki poteka na poligonu in na neprometnih površinah v okolici šole. Pred usposabljanjem je treba pregledati kolo in opremo kolesa. Tehnično brezhibno kolo dobi nalepko Varno kolo.

Spretnostni poligon vključuje različne ovire, ki simulirajo prometne situacije in razvijajo posamezne spretnosti, in ga izpeljemo v skladu z navodili, ki jih je izdala Javna agencija RS za varnost prometa. Ko učenci pokažejo, da obvladajo vožnjo s kolesom na spretnostnem poligonu, sledi usposabljanje na prometnem poligonu na neprometni površini šole, ki je narejen iz sestavljivih elementov in namenjen predvsem vajam za vožnjo v križiščih (levo zavijanje, desno zavijanje, vožnja naravnost v križišču, vožnja v krožnem križišču, vožnja po ravni črti, vožnja v krogu) z namenom boljše usposobljenosti učenca za vožnjo v cestnem prometu. Nato sledi praktično usposabljanje za vožnjo kolesa, ki poteka na javnih prometnih površinah (v dejanskem cestnem prometu) v šolskem okolju v spremstvu usposobljenega učitelja v skupini največ 5 otrok, za vsakega učenca najmanj od 3 do 5 ur.

Šola poskrbi za varnost otrok pri praktičnem usposabljanju vožnje kolesa na javnih prometnih površinah. Med praktičnim usposabljanjem vožnje kolesa na javnih prometnih površinah morajo biti drugi vozniki na to opozorjeni s predpisano prometno signalizacijo. Pri praktičnem usposabljanju vožnje kolesa na javnih prometnih površinah lahko sodelujejo tudi drugi zunanji sodelavci. Pot v javnem prometu poteka v šolskem okolju, po prometnih površinah in vključuje različne prometne situacije skladno z značilnostmi lokalnega okolja (različna križišča, zavijanje levo in desno, vožnja po kolesarskih stezi, vožnja po cestišču itd.).

Teoretični del kolesarskega izpita poteka v spletnem portalu Kolesar. Učenec lahko najmanj dvakrat ter ne

Slika 2: Plakat Varno kolo

Slika 3: Plakat Kolesarski izpiti.

Učenec na kolesarskem izpitu dokaže, da:

- pozna in razume cestnoprometna pravila, ustrezno reši kviz/testne pole iz teoretičnega znanja,
- obvlada spretnostno vožnjo s kolesom na poligonu,
- uspešno in varno opravi praktično vožnjo s kolesom v cestnem prometu.

več kot trikrat opravlja teoretični del kolesarskega izpita v enem šolskem letu. Praktični del kolesarskega izpita na poligonu opravi učenec na neprometni površini. Praktični del kolesarskega izpita v javnem prometu poteka po trasi, kjer je potekalo usposabljanje, in sicer v neposredni bližini šole. Učenec mora na praktičnem delu kolesarskega izpita uspešno opraviti vožnjo v cestnem prometu. Za vrednotenje vožnje v cestnem prometu izvajalec pripravi ocenjevalni list in je prilagojen prometnim situacijam na konkretni trasi, po kateri je potekalo usposabljanje in kolesarski izpiti in je v pomoč ocenjevalcem na kolesarskem izpitu. Učenec uspešno opravi kolesarski izpit v osnovni šoli takrat, ko je v skladu s kriteriji (v dokumentu) uspešno opravil teoretični del, praktično vožnjo s kolesom na poligonu in praktično vožnjo s kolesom na javnih prometnih površinah. Po uspešno opravljenem kolesarskem izpitu učenec dobi kolesarsko izkaznico s podpisom ravnatelja in žigom šole. Starši s podpisom na kolesarski izkaznici potrjujejo, da otroku v cestnem prometu dovoljujejo/ne dovoljujejo samostojne vožnje s kolesom. Ko otrok opravi kolesarski izpit, se ga spodbuja, da čim več kolesari.

Tudi učenci s posebnimi potrebami imajo pravico do usposabljanja za vožnjo kolesa in kolesarskih izpitov. Izvajati ga je treba v skladu z zakonom o prilagojenem izvajanju glede na njihove primanjkljaje, ovire oziroma motnje. Gibalno ovirani učenci lahko opravljajo usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit s prilagojenim kolesom, triciklom, invalidskim vozičkom ali drugim prometnim sredstvom, ki ga uporabljajo za premagovanje razdalj in samostojno gibanje.

Če strokovna skupina skupaj z učencem in njegovimi starši ugotovi, da je zaradi primanjkljajev, ovir oziroma motenj ogrožena njegova varnost pri samostojni vožnji kolesa v cestnem prometu in varnost drugih udeležencev v prometu, učenec ne sme samostojno sodelovati v cestnem prometu in ne pridobi kolesarske izkaznice. Organizacija in izvedba usposabljanja za vožnjo s kolesom in kolesarski izpit ter prilagojeno izvajanje se podrobneje opredeli v individualiziranem programu, ki ga za učenca s posebnimi potrebami sestavi strokovna skupina na šoli.

Načrt varnejših šolski poti in mobilnostni načrt

Zakon o osnovni šoli v 56. členu opredeljuje pravico do brezplačnega prevoza učenca, če je njegovo prebivališče oddaljeno več kot štiri kilometre od osnovne šole, v ostalih primerih pa, če pristojni organ za preventivo v cestnem prometu ugotovi, da je ogrožena varnost učenca na poti v šolo. Šola izdelava načrt varnejših šolskih poti, kjer so opredeljene nevarne poti, točke, varnejša mesta, varnejše poti, po katerih naj bi učenci hodili peš v šolo in domov. Kot primer dobre prakse naj omenim, da imajo posamezne lokalne skupnosti, občine digitalizirane načrte šolskih poti. Osnovna šola mora učencem, ki čakajo na šolski avtobus, organiziran prevoz, zagotoviti varstvo. Ob vsem zapisanem v zakonodaji pa v osnovni šoli spodbujamo, da učenci čim več hodijo peš, kolesarijo. V ta namen ustanovitelj osnovne šole, to je občina, ureja infrastrukturo, kjer išče varnejše poti, da jih učenci prehodijo, prevozijo s kolesi in na tak način učenci uresničujejo načela trajnostne mobilnosti. Pri celostnem prometnem načrtovanju sta hoja in kolesarjenje tista, za katera moramo prednostno zagotoviti dobre razmere. Če in ko učenci kolesarijo je pomembno, da je ob šoli urejena kolesarnica.

Mobilnostni načrt na šoli temelji na mehkih ukrepih (obveščanje, izobraževanje in organizacija prihodov v šolo znotraj zmogljivosti obstoječe infrastrukture), s katerimi spodbujamo zaposlene na šoli in učence, ki imajo željo in možnost spreminjanja potovalnih navad, k dejanski spremembi. Načrt pomembno prispeva k izboljšanju razmer za tiste vodstvene in strokovne delavce ter druge in učence, ki v šolo že prihajajo peš, s kolesom ali javnim potniškim prometom. Različni projekti na ravni države so prinesli različne aktivnosti učiteljev in učencev, kot so organizirana hoja, kolesarjenje, ki spodbuja in krepi zdravje, gibanje, druženje. Z aktivnimi načini mobilnosti vseh vključenih je mogoče zadostiti dnevnim gibalnim priporočilom zdravstvene stroke, ki pravijo, da tveganje za nastanek kroničnih nenalezljivih bolezni pomembno zmanjšuje že pol ure zmerne telesne dejavnosti večino dni v tednu.

Vključevanje in sodelovanje šole v lokalno skupnost na področju trajnostne mobilnosti

Namen sodelovanja oziroma vključevanja učencev in učiteljev v lokalno skupnost je vplivati na okolje in navade ljudi v okolju in s tem spodbujati trajnostne načine potovalnih navad učencev in njihovih bližnjih (premagovanje razdalj peš, s kolesom, rolerji, javnim prevozom ali na način skupne vožnje z osebnim avtomobilom), posledično pa to vpliva k zmanjševanju motornega prometa v okolici šol, okoljskih obremenitev,

Vir: https://www.avp-rs.si/wp-content/uploads/2016/03/smernice_%C5%A1olske_poti_AVP_2016-1.pdf.

KORAKI PRI PRIPRAVI NAČRTA VARNEJŠIH ŠOLSkih POTI

- Izdelava osnovnega načrta šolskega okoliša.
- Inventarizacija prometnega prostora v bližini šole.
- Zbiranje podatkov o nevarnostih.
- Izvedba ankete med učenci in starši.
- Obdelava in analiza podatkov pridobljenih z anketama.
- Določitev, skiciranje in ogled nevarnih mest.
- Izdelava načrta varnejših šolskih poti.
- Predstavitev.
- Voditi aktivnosti za odpravljanje pomanjkljivosti in vzpostavitve večjega nivoja varnosti otrok v cestnem prometu.

Slika 4: Smernice za načrt šolskih poti in koraki pri pripravi načrta varnejših šolskih poti.

k spodbujanju gibanja otrok in s tem h krepitvi njihovega zdravja.

Prometna stroka (predstavniki JAVP, SPV...) v šolski prostor uvaja prometno načrtovanje, ki ga pogosto razumemo kot izrazito tehnično področje, ki se ukvarja predvsem z gradnjo cest, mostov, krožišč ali železniških prog v okolici šol, kar pa ni temeljni cilj aktivnosti v vzgoji in izobraževanju.

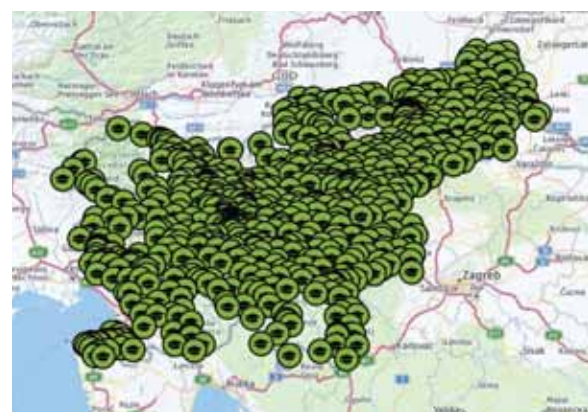
Vir: <http://solskepoti.avp-rs.si/>.

Zakon o OŠ, 56. člen (brezplačen prevoz)

Učenec ima pravico do brezplačnega prevoza, če je njegovo prebivališče oddaljeno več kot štiri kilometre od osnovne šole.

Učenec ima pravico do brezplačnega prevoza ne glede na oddaljenost njegovega prebivališča od osnovne šole v 1. razredu, v ostalih razredih pa, če pristojni organ za preventivo v cestnem prometu ugotovi, da je ogrožena varnost učenca na poti v šolo.

Slika 5: Načrt šolskih poti in zakonodaja.

Vir: http://solskepoti.avp-rs.si/solske_poti.

AKTIVNOSTI NA ŠOLI

- Seznanjanje z načrtom šolskih poti.
- Posodabljanje načrta šolskih poti.
- Sodelovanje med različnimi deležniki in vključevanje le-teh.
- Varovanje otrok skozi celo šolsko leto.
- Spodbujanje otrok in staršev k razvoju trajnostnega razvoja (gibanje, varnost, ekologija, zdravje, druženje ...).

Slika 6: Digitalizirane šolske poti in aktivnosti na šolah.

Sklep

Učenci imajo kot ranljiva skupina udeležencev v cestnem prometu določene fizične in kognitivne omejitve, zaradi česar so v cestnem prometu bolj ranljivi kot odrasli. Odgovornost ter skrb za varnost otrok v cestnem prometu je v prvi vrsti usmerjena k odraslim, kasneje je odgovornost deljena med starše in otroka samega. Pomembno vlogo pri vključevanju otrok v cestni promet imajo odrasli s svojim obnašanjem, zgledom. Šole so zavezane k upoštevanju in skrbi za varnost cestnega prometa in mobilnosti kot del njihovega zdravstvenega in varnostnega dela, izvajanju dejavnosti, implementaciji ciljev in vsebin ter načel v vzgojno-izobraževalnem sistemu. Šola lahko preko učencev vpliva na aktivno življenje staršev in zmanjševanje onesnaževanja v okolju. Z dvigom prometne kulture, izboljšanjem infrastrukture in ozaveščanjem prebivalcev in obiskovalcev spodbujamo, da se povečuje delež poti, ki jo premagamo na različne trajnostne načine. Tako v naših šolah spodbujamo, da učenci čim več kolesarijo, hodijo tako na poti v šolo in domov kot v prostem času. Šole v ta namen organizirajo dneve dejavnosti ter druge aktivnosti, povezane s področjem trajnostne mobilnosti kot npr. športni dan s kolesom, pohod na vzpetino, tek po gozdni učni poti, peš do muzeja, ogleda znamenitosti, kolesarski izlet s kolesom v šoli v naravi ...

Slika 7: Maketni prikaz različnih prometnih sredstev iz lego kock, Mia Novak Draksler, 2. r., OŠ Šmarjeta.

Viri in literatura

- Evropska komisija (2010). Smernice za varnost v cestnem prometu 2011–2020: Povzetek predloga Evropske komisije. Dostopno na: http://ec.europa.eu/transport/road_safety/pdf/road_safety_citizen/road_safety_citizen_100924_sl.pdf (14. 12. 2020).
- Jež, B. (2020). Trajnostna mobilnost v osnovni šoli. Dostopno na: <https://www.os-col.si/trajnostna-mobilnost-v-osnovni-soli-gremo-pes-s-kokosko-rozi/> (14. 12. 2020).
- Ključna načela (2020). ETSC, Evropski svet za varnost v prometu. Dostopno na: www.trafficsafetyeducation.eu/key-principles (14. 12. 2020).
- Koncept Usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit. Dostopno na: <http://www.zrss.si/> (14. 12. 2020).
- Levičar, T., Šuštaršič, B. (b.d.) Kolesarji in pešci. Dostopno na: <http://www.promet.preporod.net/si/kolesarji/> (14. 12. 2020).
- Novak, M. (2018, 2019, 2020). Interna gradiva za učitelje seminarja Usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpiti v OŠ, Zavodu RS za šolstvo.
- Ogrin, M., idr.(2013). Trajnostna mobilnost. Priročnik za učitelje v osnovnih šolah Ministrstvo za infrastrukturo in prostor. Ljubljana. Dostopno na: <https://www.aktivnovsolo.si/trajnostna-mobilnost-prirocnik-za-ucitelje-v-osnovnih-solah> (14. 12. 2020).
- Prvi koraki v svetu prometa: v pomoč staršem pri prometni vzgoji otrok (2010). Javna agencija Republike Slovenije za varnost prometa, Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu. Dostopno na: <https://www.avp-rs.si/preventiva/gradiva/publikacije/prvi-koraki-v-svetu-prometa/> (14. 12. 2020).
- Resolucija o nacionalnem programu varnosti cestnega prometa za obdobje od 2013 do 2022 (ReNPVCP13-22). Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO92> (14. 12. 2020).
- Smernice za šolske poti (2016). Javna agencija Republike Slovenije za varnost prometa. Dostopno na <https://www.avp-rs.si/preventiva/solske-poti/> (14. 12. 2020).
- Strategije kulture vedenja in vzgoja za varno mobilnost otrok in mladostnikov v sistemu VIZ do leta 2020 (2016). Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/novinarsko_sredisce/Varna_mobilnost/Varna_mobilnost_Strategija_2020.pdf (14. 12. 2020).
- Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030 (2017). Ministrstvo za infrastrukturo. Dostopno na: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MzI/Dokumenti/Strategija-razvoja-prometa-v-Republiki-Sloveniji-do-leta-2030.pdf> (14. 12. 2020).
- Varna mobilnost. Strokovne rešitve. Dostopno na: <https://www.zrss.si/strokovne-resitve/ponudba-resitev/varnamobilnost-v-vzgoji-in-izobrazevanju> (14. 12. 2020).
- Zakon o OŠ. Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO448> (14. 12. 2020).
- Key Principles for Traffic Safety and Mobility Education (2020). Dostopno na: <https://www.trafficsafetyeducation.eu/wp-content/uploads/LEARN-Key-Principles.pdf> (14. 12. 2020).

Aktualna zakonodaja, ki ureja področje trajnostne mobilnosti

Na področju trajnostne mobilnosti v vzgoji in izobraževanju vodstvene in strokovne delavce v osnovni šoli zavezuje aktualna zakonodaja na področju šolstva in prometne politike. Naloga vsake šole je uresničevanje zakonodaje.

Področni dokumenti na področju prometne stroke so:

Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030 je program ukrepov za trajnostni razvoj, ki med cilji definira tudi: poskrbeti za zdravo življenje in spodbujati splošno dobro počutje v vseh življenjskih obdobjih.

Strategija razvoja Slovenije do leta 2030 je podlaga celovitega procesa srednjeročnega načrtovanja, ki predvideva določitev prednostnih nalog in ukrepov v državi. V poglavju Zdravo in aktivno življenje strategija predvideva tudi izboljšanje prehranjevalnih in gibalnih navad otrok in mladine.

Resolucija Nacionalnega programa varnosti cestnega prometa RS za obdobje 2013–2022 v sklopu Prometna vzgoja in vseživljenjsko učenje na področju izobraževanja v Republiki Sloveniji sledi načelu, da morajo vsi državljani dobiti kakovostno splošno izobrazbo in razviti sposobnosti za vseživljenjsko učenje.

Strategija implementira Agendo za trajnostni razvoj do leta 2030. Gre za program ukrepov za trajnostni razvoj; tretji cilj trajnostnega razvoja je v agendi definiran: poskrbeti za zdravo življenje in spodbujati splošno dobro počutje v vseh življenjskih obdobjih. Šesti podcilj tega cilja je do leta 2030 na svetovni ravni prepoloviti število žrtev in poškodb zaradi prometnih nesreč.

Zakon o voznikih opredeljuje pogoje za vožnjo koles in opravljanje usposabljanja za vožnjo kolesa ter kolesarski izpit ter odgovornost staršev za otroka ali mladoletnika, ko je ta udeležen v cestnem prometu.

Zakon o cestah ureja prometno ureditev na občinskih cestah z ukrepi za umirjanje prometa za varnost otrok, pešcev in kolesarjev, zlasti v bližini vzgojno-varstvenih, izobraževalnih in zdravstvenih ustanov, igrišč, kjer se udeleženci cestnega prometa pojavljajo v večjem številu.

Področni dokumenti na področju vzgoje in izobraževanja so:

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI) določa cilje na vseh področjih vzgoje in izobraževanja.

Posamezna vprašanja podrobneje urejajo podzakonski predpisi. V Pravilniku o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole in Pravilniku o normativih in standardih za izvajanje vzgojno-izobraževalnih programov za otroke s posebnimi potrebami.

Skrb za razvoj trajnostne mobilnosti je temeljna naloga vseh strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju v vrtcih ali šolah. V Zakonu o osnovni šoli je prometna vzgoja del obveznega in razširjenega programa. Zakon o osnovni šoli med drugim določa brezplačen prevoz, da bi zagotovili varnost otrok na poti v šolo (56. čl.). V drugem členu omenjenega zakona imamo zapisano, da je cilj osnovnošolskega izobraževanja tudi »vzgojanje in izobraževanje za trajnostni razvoj in za dejavno vključevanje v demokratično družbo, kar vključuje globlje poznavanje in odgovoren odnos do sebe, svojega

zdravja, do drugih ljudi, svoje in drugih kultur, naravnega in družbenega okolja, prihodnjih generacij”. 56. člen opredeljuje pravico do brezplačnega prevoza učenca, če je njegovo prebivališče oddaljeno več kot štiri kilometre od osnovne šole, v ostalih razredih pa, če pristojni organ za preventivo v cestnem prometu ugotovi, da je ogrožena varnost učenca na poti v šolo.

Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole določa normativ za oblikovanje skupine za učenje in preverjanje vožnje v prometu za kolesarski izpit (normativ je 5 učencev; 37. člen), Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje vzgojno-izobraževalnih programov za otroke s posebnimi potrebami določa normativ za oblikovanje skupine za učenje in preverjanje vožnje v prometu za kolesarski izpit (3 učenci; 40. člen).

V učnih načrtih različnih predmetov v osnovni šoli je prometna vzgoja medpredmetno področje in del razširjenega programa šole (interesne dejavnosti, podaljšano bivanje, jutranje varstvo, dnevi dejavnosti ter druge dejavnosti: preventivne akcije, projekti, natečaji, tečajji), v srednjih šolah je to področje umeščeno med obvezne in neobvezne izbirne vsebine.

Strategija kulture vedenja in vzgoja za trajnostno mobilnost otrok in mladostnikov v sistemu vzgoje in izobraževanja do leta 2020 je dokument razvojnega načrtovanja in ureja izvajanje področja trajnostne mobilnosti v vzgojno-izobraževalnih zavodih v Republiki Sloveniji (vrtci, osnovne in srednje šole (v nadaljevanju VIZ)). Namen strategije je spodbuditi vodstvene in strokovne delavce VIZ k razvijanju in krepitvi znanj in veščin, ozaveščanju o pomenu trajnostne mobilnosti ter približati otrokom širši okvir trajnostne mobilnosti, ki vključuje elemente gibanja, zdravega načina življenja, okolja, ekologije in družbe (spoštovanje, strpnost) ter skozi razvoj socialnih in gibalnih kompetenc doprinese k višji pismenosti na področju trajnostne mobilnosti. Dokument se posodablja, dopolnjuje in predpisuje aktivnosti do leta 2022.

Smernice za šolske poti so osnovane na prometni in šolski zakonodaji in primerih dobrih praks iz lokalnih okolij ter predstavljajo koristen in uporaben pripomoček osnovnim šolam in lokalnim skupnostim za izdelavo učinkovitih načrtov šolskih poti. Njihov namen je otrokom in mladostnikom zagotoviti varno pot v vrtec in šolo.

Koncept Usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit predpisuje izvajanje usposabljanja za vožnjo kolesa in kolesarske izpite v osnovni šoli in je ciljno načrtovan. Dokument je del rednega in razširjenega programa življenja in dela šole ter drugih aktivnosti v osnovni šoli, ki ga šola ponudi otrokom in staršem. V teoretično usposabljanje in vožnjo na poligonu so vključeni vsi otroci v okviru rednega programa osnovnošolskega izobraževanja. Učenec se ob sodelovanju staršev prostovoljno odloči za vključitev v usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit. Gibalno ovirani otroci lahko opravljajo usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit s prilagojenim kolesom, triciklom ipd. Po uspešno opravljenem kolesarskem izpitu starši s podpisom na kolesarski izkaznici potrjujejo, da otroku v cestnem prometu dovoljujejo/ne dovoljujejo samostojne vožnje s kolesom. Preveden je v italijanski, madžarski in angleški jezik.

Avtorica: mag. Marta Novak, ZRSŠ

Mihaela Kerin,
Zavod RS za šolstvo

Trajnostna mobilnost pri pouku na razredni stopnji

IZVLEČEK: Ozaveščanje o pomenu in vlogi trajnostne mobilnosti se v šolskem prostoru odraža v raznolikih dejavnostih preko katerih učenci pridobivajo znanja, spretnosti in veščine ter razvijajo odnos do področja za trajnostno delovanje. Namen prispevka je predstaviti vključenost ciljev in vsebin trajnostne mobilnosti v veljavnih učnih načrtih predmetov, ki se uresničujejo s poučevanjem na razredni stopnji ter predlagati nekaj izhodišč za načrtovanje učnega procesa, ki se dogaja pri rednem pouku. Pregled splošnih in operativnih ciljev, vsebin in didaktičnih priporočil učnih načrtov kaže na neposredno in posredno vključenost trajnostne mobilnosti pri različnih predmetih. Pri tem razvijajoča se platforma interaktivnih učnih načrtov predlaga cilje in vsebine za pouk na daljavo. Učni načrti so izhodišče za načrtovanje trajnostne mobilnosti kot kroskurikularne teme v obveznem programu osnovnošolskega izobraževanja. Učitelji naj v skladu z razvojnimi in drugimi značilnostmi učencev ter didaktičnimi priporočili, trajnostno mobilnost načrtujejo in udeležujejo z medpredmetnim povezovanjem, aktivnimi pristopi učenja, formativnim spremljanjem, uporabo sodobne tehnologije ipd.

Ključne besede: trajnostna mobilnost, učni načrti predmetov, načrtovanje pouka

Sustainable Mobility in Lessons at the Primary Level

Abstract: In the school setting, the raising of awareness of the importance and role of sustainable mobility is reflected in diverse activities through which pupils acquire knowledge, abilities and skills, and develop an attitude towards this issue in order to act sustainably. The purpose of the paper is to present the inclusion of sustainable mobility objectives and contents in the valid curricula of subjects, which are being realized through teaching at the primary level, and to suggest a few starting points for planning the learning process taking place during regular lessons. A review of the general and operational objectives, contents and didactic recommendations in the curricula indicates a direct and indirect inclusion of sustainable mobility in different subjects. The emerging platform for interactive curricula proposes objectives and contents for distance education. Curricula are the starting point for planning sustainable mobility as a cross-curricular topic in the compulsory programme of primary education. In accordance with the pupils' developmental and other characteristics, and with the

didactic recommendations, teachers should plan and realize sustainable mobility through cross-curricular integration, active learning approaches, formative assessment, use of modern technology, etc.

Keywords: sustainable mobility, subject curricula, lesson planning

Uvod

Učni načrti predmetov kažejo na formalno učenje učencev razredne stopnje o trajnostnem razvoju, o trajnostni mobilnosti kot kroskurikularni temi. Uresničujejo se s poučevanjem v okviru obveznega programa, ki se zgodi pri rednem pouku in v dnevih dejavnosti, najpogosteje v organizaciji športnega ali tehničnega dneva.

Pri določanju ciljev in vsebin v učnih načrtih predmetov izhajamo iz pojmov, ki so jih opredelili M. Ogrin idr. (2019, str. 10–11): 1) »Trajnostni razvoj je razvoj, ki zadovoljuje potrebe sedanjega človeškega rodu, ne da bi ogrozil možnosti prihodnjih generacij, da zadovoljijo svoje potrebe. 2) Mobilnost je možnost premikanja ljudi in blaga in je odvisna od razpoložljivih potovalnih načinov. 3) Trajnostna mobilnost je sestavni del trajnostnega razvoja in pomeni premikanje na trajnosten način, kar vključuje hojo, kolesarjenje, uporabo javnega potniškega prometa in podobno. Značilna je težnja k uravnoteženju socialne, ekonomske in okoljske komponente razvoja, s tem pa skrb za okoljsko trajnost, gospodarsko trajnost in socialno trajnost«.

Umeščenost ciljev in vsebin trajnostne mobilnosti v učne načrte

Učni načrti predmetov na razredni stopnji v splošnih ciljnih umeščajo trajnostno mobilnost v luči trajnostnega razvoja pri spoznavanju okolja, družbi ter naravoslovju in tehniki.

Splošni cilji pri spoznavanju okolja vključujejo cilj vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj kot tistega, ki »zajema zavedanje zdajšnjih in prihodnjih okoljskih in družbenih vprašanj človeštva ter s tem povezano ohranjanje naravnega okolja in sonaravno gospodarjenje z njim« (Kolar idr., str. 5). Splošni cilji pri predmetu družba izpostavljajo razumevanje učencev o svojem družbenem, kulturnem in naravnem okolju v času in prostoru, zavedanje učencev o interakciji, soodvisnosti kulturnih, družbenih, naravnih procesov in pojavov ter pomembnost trajnostnega razvoja. Vključujejo presojanje učencev o vplivih tehnološkega in družbenega razvoja na okolje in kakovost življenja ljudi, spoznavanje pomena delovanja in načrtovanja z vidika trajnostnega razvoja (Budnar idr., str.

5–6). Pri naravoslovju in tehniki, splošni cilji izpostavljajo izkustveno doživljanje učencev v različnih naravnih in umetnih okoljih, njihovo dejavno vključevanje v pouk, raziskovanje, proučevanje sestavin in razmerij med njimi, navajanje na sodelovanje in presojanje o projektih z etičnega, tehnološkega in gospodarskega vidika. Aktualne teme s področja trajnostnega razvoja se lahko vpleta v skoraj vse teme predmeta (Vodopivec idr., str. 5–6).

Operativni cilji in vsebine trajnostne mobilnosti so v učne načrte vključeni neposredno in posredno.

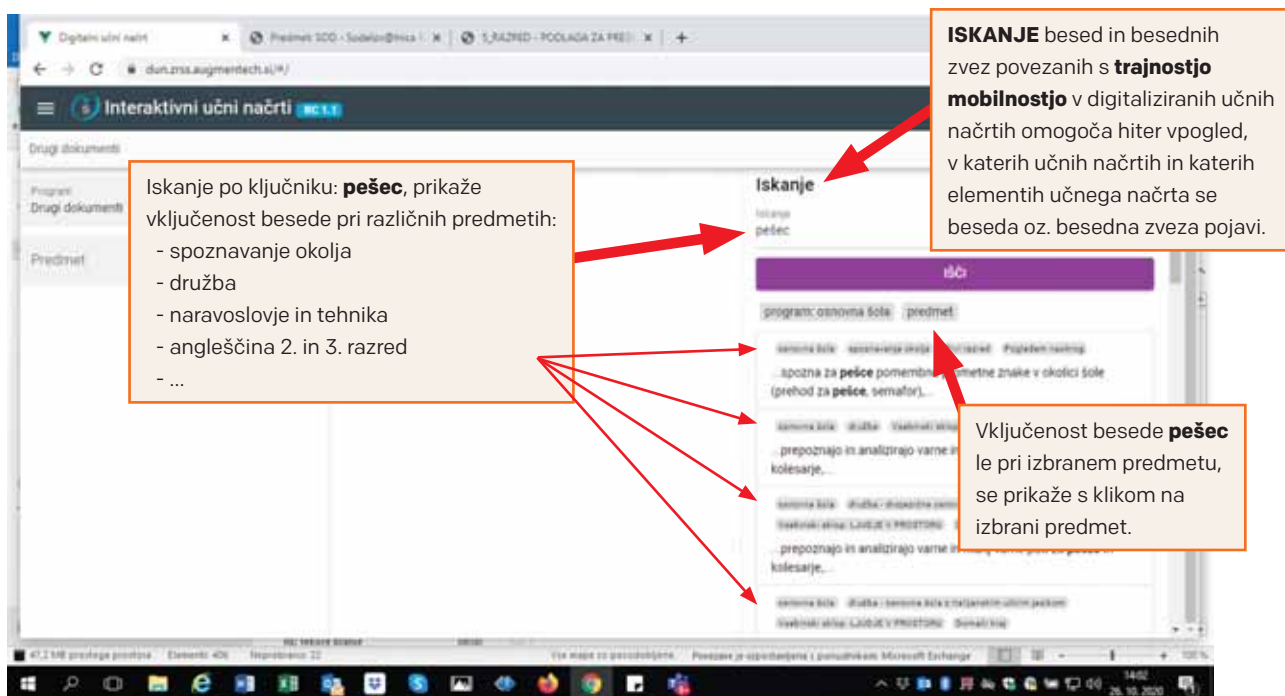
Umeščenost se neposredno kaže predvsem v učnih načrtih predmetov spoznavanje okolja, angleščina v 2. in 3. razredu, naravoslovje in tehnika, družba in šport. Pomeni, da učitelji v posameznem razredu načrtujejo in izvajajo pouk izhajajoč iz zapisanih ciljev in vsebin predmeta, ki vključujejo trajnostno mobilnost s konkretno opredeljenimi oz. zapisanimi besedami oz. besednimi zvezami: promet, prometna varnost, kolesar, kolesarjenje, pešec, trajnostna mobilnost, trajnostni razvoj.

Posredna umeščenost ciljev in vsebin trajnostne mobilnosti se kaže pri zapisu v učnih načrtih predmetov slovenščina, matematika, glasbena umetnost, likovna umetnost, angleščina v 4. in 5. razredu ter gospodinjstvo v 5. razredu. Čeprav se cilji in vsebine v teh učnih načrtih navezujejo na posamezen predmet oz. njihov zapis ne konkretizira trajnostne mobilnosti, jo učitelji vključujejo v pouk kot temo/vsebino, s katerimi se uresničujejo posamezni cilji predmeta. Pomeni, da se cilji in vsebine navedenih predmetov v posameznem razredu smiselno medpredmetno povezujejo s cilji in vsebinami učnih načrtov predmetov, ki neposredno opredeljujejo trajnostno mobilnost.

Razvijajoča se interaktivna platforma učnih načrtov oz. digitalizacija veljavnih učnih načrtov predmetov, učiteljem omogoča hitrejši uvid v zastopanost trajnostne mobilnosti v posameznem učnem načrtu ali v več učnih načrtih hkrati, na povezavi: <https://dun.zrss.augmentech.si/#/>. Digitalizirani učni načrti nudijo vpogled, katere cilje in vsebine trajnostne mobilnosti načrtujejo za pouk in katere za pouk na daljavo. Pri pregledu po razredih v nadaljevanju, je potrebno upoštevati:

- z zeleno barvo so zapisani predlagani cilji in vsebine učnega načrta za pouk na daljavo,
- z vijolično barvo so zapisani izbirni cilji in vsebine učnega načrta za pouk v šoli.

Vpogled v učne načrte kaže na postopno nadgradnjo ciljev in vsebin od 1. do 5. razreda pri spoznavanju okolja v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju v cilje in vsebine pri naravoslovju in tehniki ter družbi v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju, preko katerih učenci postopoma širijo spoznanja pridobljena o domačem okolju na širše okolje, se urijo v postopkih in spretnostih ter ob tem razvijajo pozitiven odnos do trajnostnega razvoja, trajnostne mobilnosti.

Slika 1: Interaktivni učni načrti na razvijajoči se platformi. Vir: <https://dun.zrss.augmentech.si/#/>.

Priporočila za načrtovanje pouka, ki vključuje trajnostno mobilnost

Didaktična priporočila v učnih načrtih predmetov na razredni stopnji usmerjajo učitelje k medpredmetnemu povezovanju, uporabi aktivnih pristopov učenja, spodbujanju veščin za 21. stoletje, spremljanju in preverjanju napredka učencev, individualizaciji in diferenciaciji, uporabi sodobne tehnologije ..., kar velja tudi za pouk, ki uresničuje cilje in vsebine varne trajnostne mobilnosti, trajnostnega razvoja.

Didaktična priporočila predmeta šport posebej izpostavljajo še priporočila za izvedbo športnega dne kolesarjenja, kot eno od aerobnih dejavnosti v prvem in drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju in organizacijo športnega dne pohodništva.

Medpredmetno povezovanje

Načrtovanje neposrednih ciljev in vsebin trajnostne mobilnosti v učnih načrtih naj bo usmerjeno v načrtovanje medpredmetnih učnih sklopov, v katerih se povezujejo znanja in veščine različnih predmetov. Načrtovanje učnih sklopov naj vključuje aktualne vsebine in veščine: sodelovanja, komuniciranja, kritičnega mišljenja, reševanja problemov, argumentiranja in odločanja, ustvarjalnosti in druge, ki so temelj učinkovitega delovanja v svetu in jih v različnih kombinacijah terja prav vsaka življenjska situacija. Posebno pozornost naj učitelji namenijo smiselnemu medpredmetnemu povezovanju, se

izogibajo t. i. mineštri oziroma združevanju vsega po malo. Naj bo v medpredmetnem učnem sklopu jasno opredeljeno, kaj učitelji želijo, da učenci znajo, dosežejo, vedo, zmorejo narediti ... in čemu bodo dali poudarek. Razvoj trajnostne mobilnosti naj bo razviden že iz namenov učenja in kriterijev uspešnosti, ki naj bodo učencem jasni in razumljivi.

Primer v nadaljevanju prikazuje opredelitev namena učenja in kriterijev uspešnosti v medpredmetnem sklopu.

Namen učenja:

spoznavanje okolja

- uporabiti pravila obnašanja v prometu (varna hoja in prometni znaki v okolici šole).

glasbena umetnost

- začutiti razpoloženje v pesmi M. Slosar Semafor, preko petja in glasbene spremljave.

Uspešen bom, ko bom ...

- ustrezno opisal pravila varne hoje v skupini in če sem z odraslim,
- pravilno/varno prečkal cesto,
- pravilno/varno hodil po pločniku in kjer ni pločnika,
- upošteval prometne znake za pešce,
- upošteval jasno izreko in razpoloženje pesmi (glasno - tiho) ob petju,
- ustrezno spremljal pesem s preprostim glasbilom.

Vključevanje aktivnih pristopov učenja

Pri načrtovanju poteka pouka učitelji premislijo, kako bodo učenci načrtovano dosegli. Cilj trajnostne mobilnosti pri poučevanju je v tem, da je učenje učencev predvsem življenjsko, v kontekstu, ki je učencem blizu. Pouk naj vključuje pristope v in zunaj učilnice,

Trajnostna mobilnost skozi cilje učnih načrtov v 1. vzgojno-izobraževalnem obdobju

1. RAZRED	2. RAZRED	3. RAZRED
SPOZNAVANJE OKOLJA		
V tematskem sklopu Promet , učenci:		
<ul style="list-style-type: none"> - opazujejo in spoznajo prometne poti v okolici šole in poznajo varno pot v šolo, - znajo opisati, kaj pomenijo prometni znaki, pomembni za pešce in kolesarje v okolici šole poznajo pravila varne hoje, - razumejo pomen vidnosti v prometu, v povezavi z ustavljanjem vozila ter nošenjem rumene rutice in uporabo kresničke, - presojajo vedenje sopotnika v različnih prevoznih sredstvih, 	<ul style="list-style-type: none"> - poznajo pomen prometnih znakov, ki jih srečujejo na svoji poti v šolo in znakov, pomembnih za vedenje učencev - poznajo pravila obnašanja v različnih prevoznih sredstvih, - razumejo nevarnosti prometa v različnih vremenskih razmerah, a vedenje pešcev, 	<ul style="list-style-type: none"> - razložijo pomen prometnih znakov, pomembnih za vedenje kolesarjev, - poznajo različna prometna sredstva in objekte ter njihovo vlogo v prometu (kolo, motor, avto, avtobus, tovorno vozilo, vlak, letalo, ladja itd.) in okolju, - spoznajo vzroke za potovanja, - vedo, da promet onesnažuje zrak, vodo in prst (če ni nujno, izberemo za pot sredstvo, ki manj onesnažuje, gremo peš, s kolesom, vlakom),
<ul style="list-style-type: none"> - vedo, da udeležba v prometu pod vplivom alkohola, mamil in zdravil ogroža vse udeležence v prometu, 		
<ul style="list-style-type: none"> - znajo zgraditi model okolice šole in na njem simulirajo promet in prometne situacije. 		
V tematskem sklopu Okoljska vzgoja , učenci:		
<ul style="list-style-type: none"> - znajo opisati, kako sami in drugi vplivajo na naravo, - znajo pojasniti, kako sami dejavno prispevajo k varovanju in ohranjanju naravnega okolja ter k urejanju okolja, v katerem živijo, 		
<ul style="list-style-type: none"> - vedo, da so spremembe v okolju včasih za živali ali rastline ugodne, včasih pa škodljive, lahko pa so za nekatere ugodne in za druge škodljive, - vedo, da ob proizvodnji in v vsakdanjem življenju nastajajo odpadki, znajo opisati ustrezna ravnanja z odpadki, za varovanje in vzdrževanje okolja, - spoznajo, kako potrošništvo vpliva na okolje, poznajo glavne onesnaževalce in posledice onesnaženja vode, zraka in tal. 		
V tematskem sklopu Sile in gibanja , učenci:		
<ul style="list-style-type: none"> - znajo natančno opazovati, opisati in poimenovati lastno gibanje, gibanje živali in igrač, - vedo, kaj povzroča spreminjanje gibanja. 	<ul style="list-style-type: none"> - znajo natančno opazovati, opisati in poimenovati delovanje in gibanje tehničnih naprav in vozil ter njihovih delov, - znajo opazovati, opisati in ugotoviti, kako nastajajo sledovi gibanja in kaj jih povzroča, - znajo opisati ravnovesje in ločiti stanje ravnovesja od stanja mirovanja, - znajo uporabiti nekatere pripomočke za gibanje. 	<ul style="list-style-type: none"> - spoznajo, da lahko vplivamo na gibanje (smer, hitrost idr.), - ugotavljajo, da gibanje povzročimo s potiskanjem ali vlečenjem in da se gibanje lahko prenaša, - spoznajo načine gibanja teles v vodi in zraku ter po različnih trdnih površinah in kaj vpliva na to gibanje.
V tematskem sklopu Odnosi , učenci:		
<ul style="list-style-type: none"> - spoznajo pomen pravil družbenega življenja (od pravil iz otroških iger, pravil v šoli do pravil družbenega življenja), - vedo, zakaj potrebujemo pravila, - spoznajo pomen sporazumevanja in razvijajo sposobnosti za sporazumevanje, - vedo, da je treba upoštevati tudi lastne interese in potrebe ter interese in potrebe drugih, - spoznajo in urijo ustrezna ravnanja v različnih družbenih primerih. 	<ul style="list-style-type: none"> - spoznajo, da ljudje, ki živijo ali delajo skupaj, vstopajo v določene medsebojne odnose, - ugotavljajo in pozitivno doživljajo, da si tako otroci kot odrasli ne glede na spol svobodno izbiramo različne igre in igrače, vrste športa, zabave, prijatelje in prijateljice, poklic oziroma delo, - spoznajo, da smo ljudje različni, in razumejo različnost, vedo, da morajo biti vsem (ne glede na razlike) dani pogoji, da živimo človeka vredno življenje, - spoznajo in urijo ustrezna ravnanja v različnih družbenih primerih. 	<ul style="list-style-type: none"> - vedo, da moramo ljudje v življenju nekatere dejavnosti nujno početi, nekatere pa zato, ker se tako odločimo in ko se za to odločimo, - ugotavljajo, da smo ljudje, države, celine med seboj povezani in soodvisni,

Cilji in vsebine se uresničujejo z vključevanjem **spoznavnih postopkov**: opazovanja, urejanja, razvrščanja, prirejanja, eksperimentiranja, ravnanja s podatki, sklepanja, sporočanja.

ŠPORT

- z zavestnim nadzorom telesa oblikujejo pravilno telesno držo,
 - izboljšujejo gibalne in funkcionalne sposobnosti, skladnost /koordinacija gibanja, moč, hitrost, gibljivost, ravnotežje, natančnost, aerobna vzdržljivost,
 - zavestno nadzorujejo svoje telo v gimnastičnih položajih in gibanjih, ki jih izvajajo v različnih smereh in ravneh ter okoli različnih osi,
 - preizkušajo svoje zmogljivosti ob obvladanju svojega telesa in izražanju z gibanjem,
 - pridobivajo osnovne higienske navade, povezane s športno vadbo oblikujejo pozitivne vedenjske vzorce (strpno in prijateljsko vedenje v skupini, upoštevanje pravil),
 - poznajo osnovna načela varnosti,
-
- poznajo pravilno telesno držo,
 - razumejo pomen pravilne telesne drže in higiene.

SLOVENŠČINA

Povezovanje z vsebinami SPO, ki vključujejo trajnostno mobilnost, trajnostni razvoj se lahko uresničuje preko razvijanja zmožnosti pogovarjanja, poslušanja, govornega nastopanja, branja in pisanja, jezikovne in slogovne zmožnosti, metajezikovne zmožnosti. Preko različnih vrst neumetnostnih besedil: npr. osebnih in telefonskih pogovorov, pripoved o doživetjih, novica, opisi, obnova posnetka, besedila o sebi, o svojem okolju, itd.

MATEMATIKA

Povezovanje z vsebinami SPO, ki vključujejo trajnostno mobilnost, trajnostni razvoj se lahko uresničuje:

- Pri temi Geometrija in merjenje v sklopu Orientacija, učenci
 - razvijajo prostorske in ravninske predstave ter sposobnost orientacije v ravnini in prostoru,
- se premikajo po navodilih po prostoru ...
 - oblikujejo navodilo za premikanje po prostoru in se po navodilih premikajo...
 - berejo različne načrte (npr.: učilnice, šolskih prostorov, šolske okolice, mest), se orientirajo po njih in oblikujejo navodilo za gibanje po prostoru...

Pri temi **Druge vsebine** pri sklopu Obdelava podatkov učenci

- predstavijo podatke z dano preglednico in s figurim prikazom (vrstičnim ali stolpčnim),
- zberejo in uredijo podatke ter jih čim pregledneje predstavijo in preberejo,
- rešijo problem, ki zahteva zbiranje in urejanje podatkov, njihovo pregledno predstavitev ter branje in interpretacijo,

Pri temi **Druge vsebine** v sklopu Matematični problemi in problemi z življenjskimi situacijami, učenci

- rešijo (besedilne) probleme, ga sistematično rešijo in pri tem uporabljajo različne strategije reševanja

LIKOVNA UMETNOST

Učenci uresničujejo cilje oblikovanja na ploskvi (risanje, slikanje, grafika) in oblikovanja v tridimenzionalnem prostoru (kiparstvo, arhitektura) preko likovnega izražanja v likovnih nalogah, katerih motivi lahko izhajajo iz vsebin predmeta SPO oz. trajnostne mobilnosti, trajnostnega razvoja.

GLASBENA UMETNOST

Učenci uresničujejo cilje predmeta preko glasbenega izvajanja (petje, ritmična izreka, igranje na inštrumente), preko glasbene dejavnosti poslušanja in ustvarjanja, ki vključuje izbor različnih pesmi/skladb z besedno vsebino na temo promet, razpoloženja v njem. Razvijajo občutljivost za zdravo zvočno okolje.

TUJI JEZIK

Učenci uresničujejo cilje poslušanja in slušnega razumevanja ter govornega sporočanja in sporazumevanja ter (ob koncu 3. razreda) branja in pisanja preko predlagane vsebine Promet pri SPO:

varna pot v šolo, prometna sredstva, model prometne ureditve v okolici šole, npr. učenci poznajo pomen prometnih znakov, ki jih srečujejo na svoji poti v šolo, in znakov, pomembnih za vedenje pešcev.	vrste prometa, prometna sredstva, vloga, npr. učenci poznajo različna prometna sredstva in objekte ter njihovo vlogo v prometu (kolo, motor, avto, avtobus, tovorno vozilo, vlak, letalo, ladja itd.) in okolju.

Trajnostna mobilnost skozi cilje učnih načrtov v 2. vzgojno-izobraževalnem obdobju

4. RAZRED
5. RAZRED

NARAVOSLOVJE IN TEHNIKA

Pri temi **Sile in gibanja**, učenci znajo:

- ugotoviti različne načine premikanja teles,
- ugotoviti podobnosti in razlike med gibanjem nekaterih živali in gibanjem človeka,
- razložiti pomen lastnosti površin glede na različne načine gibanja,
- ugotoviti pomen posebnih pravil za promet,
- utemeljiti pomen ustrezne opreme za različne načine gibanja,
- pojasniti, da je za varnost prometa pomembno, da so udeleženci v prometu pozorni na druge,
- razložiti, čemu so namenjeni signalna oprema vozil in pešcevi ter prometni znaki,
- utemeljiti pomen varnostne čelade pri vožnji s kolesom ter pripenjanja varnostnega pasu v avtu,
- poimenovati in opisati sestavne dele in obvezno opremo kolesa in ga znajo pravilno vzdrževati,
- razložiti in utemeljiti pomen ravnanja v prometu skladno s predpisi in glede na razmere na cestišču.

Pri temi **Človek**, učenci znajo:

- načrtovati in izvajati preprosto raziskavo, s katero ugotavljajo, kako se spreminja srčni utrip s telesnim naporom.

Pri temi **Živa bitja**, učenci znajo:

- napovedati posledice človekovega nenehnega posega v naravno okolje in vrednotiti učinke,
- utemeljiti pomen trajnostnega razvoja.

Pri temi **Snovi v naravi**, učenci znajo:

- prepoznati in opisati glavne povzročitelje onesnaženosti zraka in lokalne onesnaževalce zraka,
- ugotoviti onesnaženje zraka s trdnimi delci,
- predlagati možne rešitve za čistejši zrak (zračni filtri),
- vrednotiti ravnanje oz. odnos ljudi do onesnaževanja zraka in ob tem razložiti, kaj pomeni odgovoren odnos do okolja.

- utemeljiti, da so tudi sami odgovorni za svoje zdravje,
- pojasniti, da lahko nekatere bolezni in poškodbe sami preprečijo z odgovornim ravnanjem.

DRUŽBA

V sklopu **Ljudje v prostoru in v času** učenci:

- se orientirajo na različnih skicah, kartah, zemljevidih; znajo brati podatke, znajo skicirati preproste skice, zemljevide, poznajo naravne osnove za nastanek in razvoj domačega kraja za življenje ljudi, poznajo gospodarske in druge dejavnosti, različne poklice, prepoznajo in analizirajo varne in manj varne poti za pešce in kolesarje, *poznajo različne dejavnike, ki vplivajo na ravnanje udeležencev v prometu, na primerih analizirajo in presojujejo strategije ravnanja pešcev in kolesarjev*, razumejo vlogo posameznika v skupnosti pri skrbi za urejenost domačega kraja, vrednotijo urejenost domačega kraja z vidika različnih potreb ljudi, varovanja okolja ter naravne in kulturne dediščine, *spoznajo vlogo gospodarskih in drugih dejavnosti v domači pokrajini*, vrednotijo vplive človeka na spreminjanje narave, poznajo naravno in kulturno dediščino domačega kraja / domače pokrajine in razumejo, zakaj moramo skrbeti zanjo, *pojasnijo vzroke in posledice gospodarskih in drugih sprememb skozi preteklost na enem od primerov, presojujejo o načinih varovanja in ohranjanja naravnega in kulturnega okolja.*

V sklopu **Ljudje v družbi**, učenci:

- prepoznajo in ocenijo svoje značilnosti, poznajo in uporabljajo različne veščine komuniciranja in sodelovanja, oblikujejo lastna mnenja in stališča; pripravljeni so jih izraziti in smiselno zagovarjati.

- se orientirajo z različnimi zemljevidi, poznajo in uporabljajo nekatere strategije terenskega dela, spoznajo naravne enote Slovenije, opišejo in primerjajo nekatere naravne in družbene značilnosti, spoznajo značilnosti trajnostnega razvoja, pojasnijo vzroke in posledice gospodarskih in drugih sprememb skozi preteklost, navedejo primere povezanosti in soodvisnosti prebivalcev Zemlje (npr. skozi vlogo komunikacij, prometa, dobrin idr.).

V sklopu **Ljudje v družbi**, učenci:

- razumejo, da kot posamezniki soodgovorno vplivajo na razvoj skupnosti, uporabljajo različne strategije obvladovanja čustev, odločanja in reševanja različnih vprašanj, npr. medosebnih, intelektualnih idr., razvijajo sposobnost za argumentirano izražanje svojih mnenj in stališč, razložijo selitve prebivalcev, vzroke in posledice selitev, uporabljajo različne veščine komuniciranja in sodelovanja, poznajo formalne in neformalne načine usklajevanja interesov in reševanja sporov med ljudmi, razumejo, kaj vpliva na družbeni razvoj, analizirajo in vrednotijo različne učinke družbenih sprememb, raziskujejo (neposredno) družbeno okolje z vidika razvoja in reševanja nekaterih družbenih vprašanj, izdelajo preprosto raziskavo.

ŠPORT

Učenci:

- z zavestnim nadzorom telesa oblikujejo pravilno telesno držo,
- izboljšujejo gibalne in funkcionalne sposobnosti, skladnost/koordinacija gibanja, moč, hitrost, gibljivost, ravnotežje, natančnost, aerobno vzdržljivost,
- zavestno nadzorujejo svoje telo pri gimnastičnih položajih in gibanjih v različnih smereh, okoli različnih osi,
- razumejo prednosti primernega športnega oblačila in obutve v različnih pogojih,
- poznajo in upoštevajo pravila obnašanja ter osnovna načela varnosti,
- poznajo in razumejo pomen vpliva redne in dovolj intenzivne športne vadbe na telesno držo, kondicijsko pripravljenost, zdravje in dobro počutje,
- oblikujejo pozitivne vedenjske vzorce,
- razumejo različnost v gibalni učinkovitosti posameznikov,
- upoštevajo higienska pravila povezana z vadbo,
- razumejo pomen varovanja naravne in kulturne dediščine,

- poznajo dejavnike gibalne učinkovitosti.
- razumejo pomen redne spremljave gibalne učinkovitosti.

Dodatne vsebine: izvajanje kolesarjenja kot praktične vsebine, ob katerem učenci spoznajo teoretične vsebine: odzivanje organizma na povečan napor, športno oblačilo s higienskega, termoregulacijskega, estetskega in varnostnega vidika, načela varnega kolesarjenja, nevarnosti pri kolesarjenju

MATEMATIKA

Povezovanje z vsebinami NIT in DRU, ki vključujejo trajnostno mobilnost, trajnostni razvoj se lahko uresničuje:

- pri temi **Druge vsebine**, učenci

- rešijo problem, ki zahteva zbiranje in urejanje podatkov, njihovo predstavitev ter branje in interpretacijo,
- berejo z razumevanjem, postavljajo raziskovalna oz. problemska vprašanja, rešijo probleme in pri tem uporabljajo različne strategije

SLOVENŠČINA

Povezovanje z vsebinami NIT in DRU, ki vključujejo trajnostno mobilnost, trajnostni razvoj se lahko uresničuje preko razvijanja zmožnosti dvosmernega in enosmernega sporazumevanja, jezikovne in slogovne ter metajezikovne zmožnosti. Izhajamo iz različnih vrst neumetnostnih besedil:

npr. osebnih in telefonskih pogovorov, navadni in elektronski dopis, aktualna novica, opisi, pripoved o doživetjih, seznam, obrazec ...

npr. osebnih in telefonskih pogovorov, navadni in elektronski dopis, opisi, pripoved o doživetjih, seznam, obrazec, oglas, definicija, obnova ...

LIKOVNA UMETNOST

Učenci uresničujejo cilje oblikovanja na ploskvi in oblikovanja v tridimenzionalnem prostoru preko likovnega izražanja v likovnih nalogah, katerih motivi lahko izhajajo iz vsebin predmetov NIT ali DRU oz. trajnostne mobilnosti, trajnostnega razvoja.

GLASBENA UMETNOST

Učenci uresničujejo cilje, ki nadgrajujejo razvoj glasbenih zmožnosti prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja. Preko glasbenega izvajanja (petje, ritmična izreka, igranje na glasbila), poslušanja in ustvarjanja, ki vključujejo izbor različnih pesmi z besedno vsebino in razpoloženjem v prometu.

TUJI JEZIK – ANGLEŠČINA

Učenci razvijajo splošne, sporazumevalne, medkulturne in druge zmožnosti, vrednote in stališča preko ciljev poslušanja in slušnega razumevanja, govornega sporočanja in sporazumevanja branja in bralnega razumevanja, pisnega sporočanja in sporazumevanja ter mediacije:

- na ravni tematskih področij: *moj dom, moja šola, moje okolje;*
- na ravni interdisciplinarnih tem: *okoljska vzgoja in vzgoja za trajnostni razvoj (npr. učinkovita raba energije in naravnih virov v vsakdanjem življenju, posledice prekomerne rabe energije in naravnih virov, odgovoren odnos do okolja, žive in nežive narave, naravnih virov, onesnaževanja okolja itn.).*

Besedila: basni, dialogi, otroška dramska besedila, filmi, izštevanka, razlage in navodila, obvestila, opisi, pesmi, poročila, pravila, programi prireditev, razglasi, recepti, reklamna sporočila, risanke, šale, televizijski in radijski sporedi, urniki, zgodbe.

GOSPODINJSTVO

Preko modula **Ekonomika gospodinjstva**, učenci: razvijajo občutek odgovornosti za zadovoljevanje potreb, razvijajo odgovornost za svoje zdravje, razumejo, da so viri ključni za zadovoljevanje potreb, se seznanijo z oblikami denarja in različnimi načini plačevanja itd.

na prostem, kot so: igra, izkušnjsko učenje, učenje z raziskovanjem, problemsko učenje... Pomeni, da učitelji, ne glede na izbiro pristopa, načrtujejo smiselne učne dejavnosti in avtentične učne situacije, v katerih bodo učenci zmogli samostojno ali z manjšo pomočjo povezati svoje izkušnje in znanje različnih predmetov, pri tem ozaveščali vlogo varne trajnostne mobilnosti, zdajšnja in prihodnja okoljska ter druga vprašanja mobilnosti in njihovo reševanje, ter krepili trajnostno delovanje.

Izhodišče dejavnosti je lahko neposredno opazovanje situacij, dogodkov in ravnanj ljudi iz našega vsakdana. Učenci skupaj z učiteljem sklepajo o tem, kaj se dogaja, razlagajo in osmišljajo opaženo z namenom povečanja varnosti, smiselnih in ustrežnejših ravnanj v prihodnosti.

Pri praktičnem delu je treba poskrbeti za varnost. Pri načrtovanju raznolikih učnih dejavnosti trajnostne mobilnosti učitelji upoštevajo razvojne značilnosti, potrebe in interese učencev ter vključujejo uporabo sodobne tehnologije.

Primeri učnih dejavnosti izkušnjskega učenja na prostem, ki izhajajo iz ciljev in vsebin trajnostne mobilnosti pri naravoslovju in tehnika v 4. razredu (Vodopivec idr. 2011, str. 10).

Primeri dejavnosti, ki izhajajo iz ciljev sklopa Premikanje in prevažanje (4. razred) iz učnega načrta za Naravoslovje in tehniko

- Poišči, kje v okolici šole je pomembno, da smo v prometu pozorni drug na drugega. Pojasni zakaj in označi na načrtu.
- Izberi točko opazovanja. Opazuj ravnanje udeležencev v prometu.
- Prehodi pot od točke A do točke B in označi ...
- Opazuj in beleži ...
- Preveri kolo in kolesarsko opremo. Pelji se s kolesom po poligonu tako, da upoštevaš prometne znake/ nakažeš smer.
- Ipd.

Učne dejavnosti in dokazi učenja

V pestrosti učnih dejavnosti za uresničevanje ciljev in vsebin trajnostne mobilnosti oz. namenov učenja, je nujno izbrati takšne, za katere učitelji presodijo, da dosežejo največji učinek učenja pri njihovih učencih. K osmišljanju izbire učnih dejavnosti, pripomore učiteljevo razmišljanje o dokazih učenja učencev na področju trajnostne mobilnosti. Dokazi učenja dajejo vpogled v trenutno znanje učencev, v razvoj njihovih spretnosti in veščin, v doseganje zastavljenega cilja oziroma standarda znanja. Omogočajo informacije za usmerjanje in prilagajanje procesov učenja in poučevanja. Tako kot pri ostalih ciljnih in vsebinah predmetov tudi pri razvoju trajnostne mobilnosti upoštevamo diferenciacijo in individualizacijo.

Dokaze učenčevega učenja in napredka lahko delimo v tri skupine: 1) dokazi učencev, ki izhajajo iz pogovorov

med poukom, 2) dokazi, ki izhajajo iz opazovanj med poukom in 3) dokazi kot izdelki.

Primeri dokazov učencev, ki izhajajo **iz pogovorov** med poukom o trajnostni mobilnosti pri pouku:

- oblikovana vprašanja, dani odgovori učencev, npr. o varnem ravnanju v prometu, varnosti v okolici šole, okoljski problematiki kraja ...
- zamisli, ideje, rešitve, izkušnje učencev, npr. o tem, kako bi ozaveščali pešce in kolesarje k večji vidnosti v prometu glede na vreme, kje bi starši parkirali, ukrepe za varnejši prehod...
- problemsko raziskovalno vprašanje, ki ga oblikujejo učenci, npr. Kako zmanjšati promet pred vhodom v šolo? ...
- intervjuji učencev, npr. z voznikom avtobusa, policistom, redarjem, ravnateljem/ravnateljico, županom ...
- okrogla miza učencev, npr. kolesarske poti v našem mestu ...
- kviz, v katerem sodelujejo učenci ...
- samovrednotenje in vrstniško vrednotenje učencev, npr. o opravljeni vožnji s kolesom ...
- refleksije učencev po dejavnosti, npr. o tem, kako so se počutili kot pešci, kot kolesarji ...
- ipd.

Primeri dokazov učencev, ki izhajajo **iz opazovanj** med poukom, ki uresničuje trajnostno mobilnost:

- razvoj spretnosti in veščin učencev (avdio in video posnetki), ki kažejo na njihovo ravnanje oz. obnašanje v prometu, uporabo prometnih sredstev ...
- načrtovanje in izvajanje dejavnosti;
- delo učencev v skupinskih in sodelovalnih dejavnostih;
- prispevek posameznega učenca k skupinskemu dosežku, npr. pri raziskovanju navad in potreb udeležencev v prometu ...
- razvoj in razumevanje pojmov pri učencih;
- ipd.

Primeri dokazov učencev, ki so **izdelki učenja** o trajnostni mobilnosti:

- ustne in praktične predstavitve, npr. vožnja s kolesom, debata za in proti barvanju kolesarske poti/postavitvi radarja za omejitev hitrosti ...; raziskovalna naloga (raziskava), igra vlog v znanih ali neznanih prometnih situacijah, simulacija novinarske konference, eksperiment, govorni nastop Moja pot v šolo, dramatisacija, ustvarjena pesem, matematična preiskava ...
- vizualne predstavitve: načrt varne poti v šolo in domov, slika problemske situacije, plakat za ozaveščanje staršev k upoštevanju prometnih predpisov, razstava, skica, grafični organizatorji (miselni vzorec, ipd.) ...izdela načrt kolesarjenja za razred in za posameznika, časovni trak ...
- pisna besedila: spis, opis, pismo, novica, scenarij, časopis, reklama, prospekt, oglas, poročilo, strip, brošura ...
- digitalne predstavitve: fotografija, projekcija, film ...
- ipd.

Usmerjanje učenca v učenju

Učenje učencev je učinkovitejše, če poteka v spodbudnem in varnem učnem okolju, če so učenci v svoje učenje aktivno vključeni. Pri tem ni mišljeno samo to, da učenci pri pouku opravijo vse in številne načrtovane učne

dejavnosti trajnostne mobilnosti, temveč fokusirano in skupaj z učiteljem: 1) pokažejo predznanje, dajejo predloge in izrazijo zamisli 2) se seznanijo ali sooblikujejo namene učenja in kriterije uspešnosti, 3) v čim večji meri sodelovalno opravijo učne dejavnosti ter pridobijo raznolike dokaze učenja, 4) spremljajo lastno učenje, dajejo in sprejemajo povratne informacije 5) reflektirajo, samovrednotijo proces in rezultate (dokaze) učenja. S tem učenci pridobivajo znanja in spretnosti, razvijajo stališča in odnos do varnosti v cestnem prometu, mobilnosti, do naravnega in družbenega ožjega in širšega okolja, trajnostnega razvoja.

TEMA:**Varnejše in nevarne poti za pešce in kolesarje v našem kraju**

O temi vem:

Ključne besede:

Vprašanje, na katerega želim odgovor:

Svoje znanje o tem bi ocenil z 😊 😐 😞, ker:

Varnost pešcev na cestnem gradbišču – sestavljanje z Lego konstruktorji; avtor Daniel Nour, 4. razred, Osnovna šola Globoko

Sklep

Pregled veljavnih učnih načrtov z vidika vključenosti trajnostne mobilnosti kaže, da se trajnostno mobilnost uresničuje kot kroskurikularno področje pri različnih predmetih na razredni stopnji. Cilji in vsebine učnih načrtov predmetov neposredno in posredno omogočajo njeno uresničevanje na izvedbenem kurikulumu preko smiselnih učnih dejavnosti, ki jih učitelji načrtujejo za učence. Pregled vključenosti po posameznih razredih pripomore k smiselnemu medpredmetnemu povezovanju in načrtovanje izvedbe takega pouka, v katerem je ob podpori in usmerjanju učitelja, učenec aktiven udeleženec učnega procesa. S tem je učencem tudi pri rednem pouku omogočeno sistematično pridobivanje kompetenc za trajnostno delovanje v šoli in doma, domačem kraju ter drugod.

Viri in literatura:

- Budnar, M. idr. (2011). Učni načrt. Program osnovna šola. Družba. Elektronska knjiga. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_druzba_OS.
- Fokus društvo za sonaraven razvoj. Trajnostna mobilnost. (2015). Pridobljeno s http://www.focus.si/files/Publikacije/trajnostna_mobilnost.pdf.
- Holcar Brunauer, A. idr. (2017). Formativno spremljanje v podporo učenju. Priročnik za učitelje in strokovne delavce. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Holcar Brunauer, A. idr. (2017). Formativno spremljanje v podporo vsakemu učencu. 2. zvezek. V: Vključujoča šola. Priročnik za učitelje in druge strokovne delavce. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Interaktivni učni načrti. (2019). Pridobljeno s <https://dun.zrss.augmentech.si/#/>.
- Kolar, M. idr. (2011). Učni načrt. Program osnovna šola. Spoznavanje okolja. Elektronska knjiga. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_spoznavanje_okolja_pop.
- Novak, L. idr. (2018). Formativno spremljanje na razredni stopnji. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Ogrin, M. idr. (2013). Trajnostna mobilnost. Priročnik za učitelje v osnovnih šolah. Ljubljana: Ministrstvo za infrastrukturo in prostor. Digitalni izvod. Pridobljeno s <http://www.na-postaji.si/priro%C4%8Dnik/osnovne-%C5%A1ole.pdf>.
- Ogrin, M. idr. (2019). Trajnostna mobilnost. Priročnik za učitelje v osnovnih šolah. Ljubljana: Ministrstvo za infrastrukturo in prostor. Digitalni izvod. Pridobljeno s <http://sptm.si/wp-content/uploads/2019/09/trajnostna-mobilnost-sola-web-za-SPTM-1.pdf>.
- Ogrin, M. idr. (2015). Trajnostna mobilnost v procesu izobraževanja
- Resnik Planinc, T. idr. (2015). Trajnostna mobilnost v procesu izobraževanja. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Vodopivec, I. idr. (2011). Učni načrt. Program osnovna šola. Naravoslovje in tehnika. Elektronska knjiga. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_naravoslovje_in_tehnika.

dr. Nina Novak,
Zavod RS za šolstvo

Načrtovanje učnega sklopa s poudarkom na trajnostnem razvoju in razvijanju trajnostne mobilnosti

IZVLEČEK: V prispevku je predstavljen postopek načrtovanja učnega sklopa, katerega namen je uresničiti cilje trajnostne mobilnosti, s poudarkom na varni mobilnosti. Učni sklop je umeščen v tretji razred osnovne šole, je medpredmetno naravnan in vključuje temeljne pristope v poučevanju učencev 1. VIO, to so: učenje z raziskovanjem, pouk na prostem, medpredmetna povezanost, delo z digitalno tehnologijo, delo z viri in ustvarjalnost. V procesu načrtovanja je poudarjen sklop, kot zaokrožena enota, ki smiselno povezuje cilje, vsebine, metode in oblike dele.

Ključne besede: načrtovanje, učni sklop, okolje, trajnostni razvoj, dokazi, aktivna vloga učenca

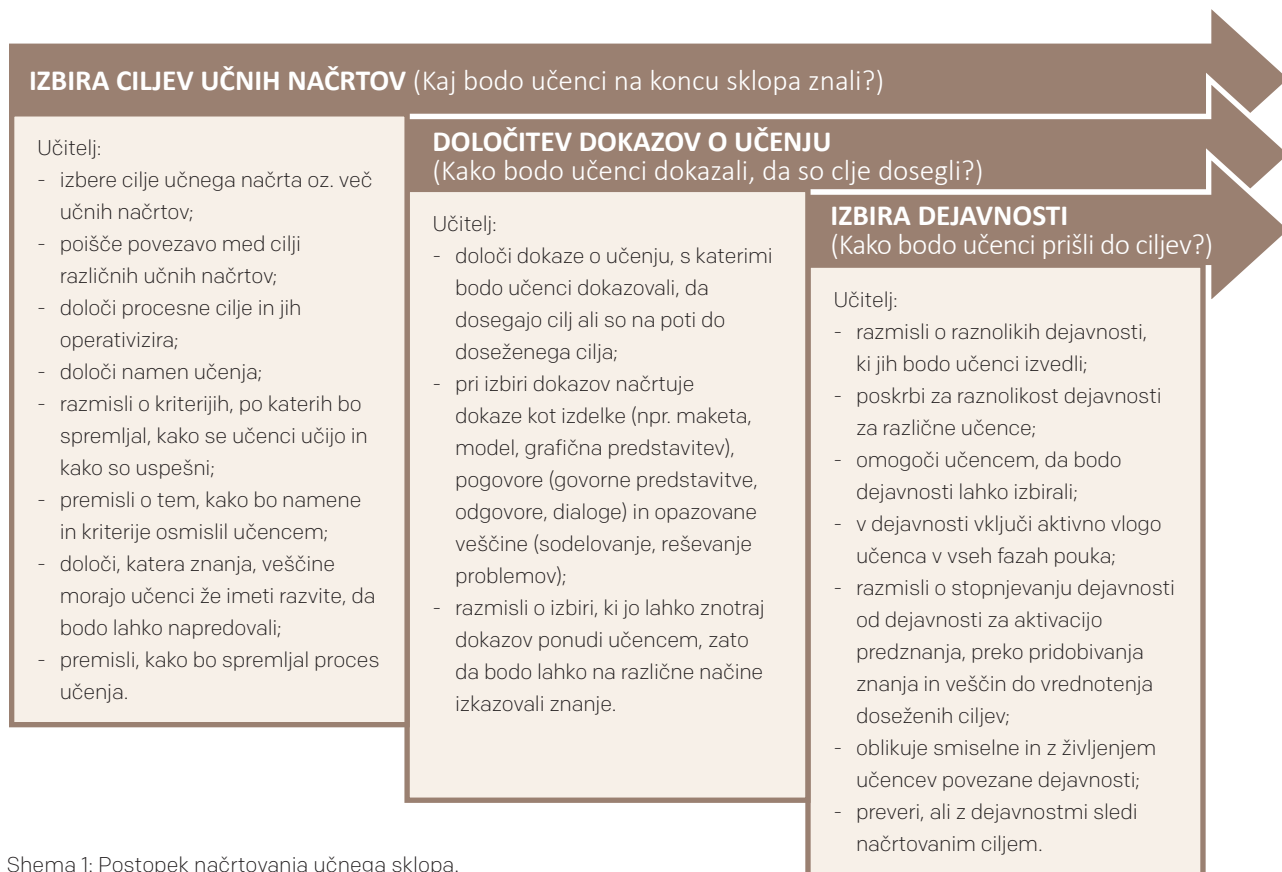
Learning Unit Planning Focusing on Sustainable Development and Developing Sustainable Mobility

Abstract: The paper presents the process of planning a learning unit whose purpose is to realize the objectives of sustainable mobility, focusing on safe mobility. The learning unit has been incorporated into the third grade of primary school, is cross-curricular, and includes the basic approaches to teaching the pupils of the first educational triennium, namely: inquiry-based learning, outdoor lessons, cross-curricular integration, working with digital technology, working with sources, and creativity. In the planning process, the unit is highlighted as complete, sensibly integrating the objectives, contents, methods and forms of work.

Keywords: planning, learning unit, environment, sustainable development, evidence, pupil's active role

Uvod

Načrtovati pomeni snovati, izdelovati načrt za kak objekt, področje in vnaprej razmišljati o čem in predlagati, določati ustrezne ukrepe (portal Fran). V šolski situaciji to pomeni načrtovati načrt za doseganje vzgojno-izobraževalnih ciljev, razmisliti o tem, kako, kje, kdaj in s čim jih bodo učenci dosegli. Pri načrtovanju učnega procesa je treba načrtovati procesne in vsebinske cilje, pri čemer je ključno vodilo, da učne cilje povežemo v smiselno celoto, ki bo skozi dejavnosti učencem omogočila razvoj znanja, stališč, veščin in spretnosti, ki jim bodo služile v nadaljnjem učenju in življenju. Ključne korake, ki jih učitelj v postopku načrtovanja opravi, prikazuje spodnja shema:

Shema 1: Postopek načrtovanja učnega sklopa.

Okolje kot izhodišče načrtovanja učnega sklopa s cilji trajnostne mobilnosti

V prispevku je predstavljeno načrtovanje sklopa, ki izhaja iz ciljev učnega načrta za spoznavanje okolja (2011) in se povezuje s cilji predmeta slovenščina (2018), posebej bodo poudarjeni cilji, z uresničevanjem katerih ima učenec možnost aktivne vloge v smeri trajnostnega razvoja, seveda v skladu z njegovo razvojno stopnjo in predznanjem.

Učni načrt za spoznavanje okolja že v opredelitvi predmeta določa, da predmet spoznavanje okolja spodbuja vzgojo in izobraževanje za trajnostni razvoj, saj primerno vključuje medsebojno povezana okoljska, gospodarska in družbena vprašanja. Postavi se vprašanje, kako se okolje, gospodarstvo in družba umeščajo v razvoj in učenje mlajšega učenca oz. kako jih učenec zaznava, dojema in razume. Okolje je pojmovano v najširšem smislu, kot stvarni in duhovni svet z določenimi značilnostmi, ki obdaja človeka/učenca. Pojavi in problemi, ki jih učenec raziskuje, izhajajo iz skupnosti, narave in učnega okolja (šole). Ker učenje, o katerem govorimo, poteka v šolskih okoliščinah, je vidik okolja posebej izpostavljan. Povezanost vseh vidikov okolja prikazuje spodnji prikaz.

Slika1 : Okolje, ki obdaja učenca.

Z opredelitvijo trajnostne mobilnosti kot koncepta, ki spodbuja trajnostni promet z namenom spreminjanja stališč in potovalnih navad ljudi (Otrin, 2019), lahko najdemo priložnost za načrtovanje učnega sklopa, ki bo povezal šolo (učenje, aktivna vloga, komunikacija),

skupnost (pravila, dogovori, skrb za drugega, varnost) in naravo (vplivi na okolje).

Učenje **o okolju** omogoča pridobivanje temeljnega znanja, ki vključuje pojme, dejstva, zakonitosti in vodi do razumevanja okolja; sledi **učenje za okolje**, ki usmerja naravnost učenca, njegove vrednote in prepričanja ter močno vpliva na otrokovo aktivno vlogo v delovanju in razvijanju okolja – tudi najmlajšega učenca. Slednje je učenje **v okolju**, pri čemer okolje predstavlja vir za učenje in raziskovanje, ponuja probleme in pojave, ki jih učenec lahko opazuje in raziskuje ter ustvarjalno prispeva k reševanju. Shema 2 prikazuje, kakšno vlogo ima okolje v procesu učenja, pridobivanja znanja, veščin in stališč.

Shema 2: Vloga okolja v procesu učenja.

Učni sklop: OPAZUJEM SVOJE MESTO (KRAJ)

3. razred

Cilji, ki jih sklop vključuje:

SPOZNAVANJE OKOLJA (JAZ. SKUPNOSTI, PROMET. SNOVI. POSTOPKI)	SLOVENŠČINA (RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI BRANJA IN PISANJA, VRSTE BESEDIL)	NAMEN UČENJA V SKLOPU:
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vedo, da se naučimo tudi (dobrih in slabih) navad ter razumejo njihove pomen in posledice, - znajo prositi za pomoč v nevarnih situacijah, - vedo, da so za življenje ljudi v določenem kraju potrebne nekatere ustanove, - vedo, da promet onesnažuje zrak, vodo in prst (če ni nujno, izberemo za pot sredstva, ki manj onesnažuje, gremo peš, s kolesom, vlakom); - poznajo različna prometna sredstva in objekte ter njihovo vlogo v prometu (kolo, motor, avta, avtobus, tovorno vozilo, vlak, letala, ladja itd.) in okolju, - spoznajo vzroke za potovanja, - usmerjeno opazujejo, uporabljajo več čutil, opazovano narišejo ali napišejo; pri opazovanju primerjajo, uporabljajo štetje; - razvijajo sposobnosti za grafično komuniciranje (uporaba simbolov, preprosti načrti izdelkov, sheme postopkov), - znajo slediti načrtu ali shemi delovnega postopka pri izdelavi makete. 	<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razvijajo pisanje besedil, ustreznih svoji starosti, spoznavni, sporazumevalni in recepcijski zmožnosti - tvorijo skladenjsko, slogovno in pravospisno ustrezna besedila <p>- pišejo besedila tiste vrste, ki so jo pred tem že prebrali, tj.: elektronski dopis</p>	<p>Opazoval in raziskal bom poti mojega mesta, narisal načrt in opozoril na nevarne točke.</p> <p>Izdelal bom maketo mesta/kraja in prikazal predloge za to, da mesto/kraj postane varnejše in čistejše.</p> <p>Napisal bom elektronsko sporočilo županu in mu predstavil svoje ideje.</p>
<p>Trajanje sklopa: 6 ur</p>		

Shema 3: Cilji sklopa Opazujem svoje mesto (kraj)

Načrtovanje učnega sklopa s cilji trajnostne mobilnosti

Ključna smernica sodobnega načrtovanja je načrtovanje po učnih sklopih¹ (gradiva študijskih skupin za učitelje razrednega pouka v letih 2017–2020). V predstavljenem sklopu bomo povezali cilje dveh predmetov, in sicer spoznavanja okolja in slovenščine. Sklop je postavljen v 3. razred osnovne šole, s prilagoditvami pa se da na podoben način sklop načrtovati tudi za nižje oz. višje

razrede. Sklop smo poimenovali Opazujem svoje mesto (kraj).

Cilji, ki jim bomo v učnem sklopu sledili, prikazuje shema 3.

V načrtovanju učitelj načrtuje dokaze, s katerimi bodo učenci izkazali svoje znanje in napredek, in dejavnosti, s katerimi bodo učenci prišli od ciljev do dokazov. V sklopu Opazujem svoje mesto iz ciljev in namenov učenja izhajajo naslednji dokazi in dejavnosti:

Preglednica 1: Dokazi in dejavnosti učencev

DEJAVNOSTI	DOKAZI
<ul style="list-style-type: none"> Učenci preberejo elektronsko pošto, ki jim jo na njihove elektronske naslove pošlje učitelj. Vsebina elektronskega sporočila: <i>Dragi učenci!</i> <i>Prejela sem časopis, ki ga v naša gospodinjstva pošilja naš mestni svet. Župan in mestni svet pozivata vse občane, da predlagamo ideje za izboljšanje življenja v našem mestu. Ker smo se v prejšnjem tednu ukvarjali s prometom, predlagam, da naredimo raziskavo in predlagamo ideje za izboljšanje naše varnosti v prometu v mestu, množičnosti prometa v našem mestu in varovanja okolja. Si pripravljen sodelovati? Imaš kakšno idejo? Prosim te za odgovor.</i> <i>Lep pozdrav</i> <i>Učitelj</i> 	<ul style="list-style-type: none"> Sprejetje, branje ter odgovarjanje na elektronsko sporočilo, prepoznavanje značilnosti elektronskega sporočila,
<ul style="list-style-type: none"> Učenci se odzovejo na elektronsko sporočilo učitelja. Učitelj zbere odgovore in učencem predstavi zbirnik idej. 	<ul style="list-style-type: none"> nabor učenčevih idej,
<ul style="list-style-type: none"> Učenci z učiteljevim vodenjem oblikujejo skupen cilj in namen učenja (glej Shema Cilji sklopa). 	<ul style="list-style-type: none"> oblikovan namen učenja in kriteriji uspešnosti,
<ul style="list-style-type: none"> Učitelj vodi učence pri pripravi načrta: kaj bomo opazovali, kako bomo opazovali, kako bomo zapisali in prikazali zbrane podatke, kako bomo prikazali ideje za rešitev, kako bomo sodelovali, koliko časa bomo delali. Učitelj poda povratno informacijo o izdelanem načrtu. 	<ul style="list-style-type: none"> izdelan načrt, ?
<ul style="list-style-type: none"> Sledi delo po oblikovanem načrtu: učenci opazujejo promet, poti in gibanje ljudi v mestu, narišejo sheme, prikažejo nevarne točke, izdelajo maketo in s piktogrami nakažejo nova pravila in posodobitve, v skupini izdelajo makete. Skupine in posamezniki vrstniško vrednotijo izdelane predloge. Predloge izboljšav učenci dopolnijo na osnovi povratnih informacij. 	<ul style="list-style-type: none"> beležke ob opazovanju, sheme, skice, piktogrami, maketa, sodelovanje v skupini,
<ul style="list-style-type: none"> Učenci tvorijo osnutek sporočila mestnemu svetu, učitelj poda povratno informacijo. Učenci napišejo elektronsko sporočilo županu/mestnemu svetu (sporočilo prej vrstniško vrednotijo). Učenci makete fotografirajo in fotografijo priložijo elektronskemu sporočilu. Učenci svoje predloge predstavijo tudi na šolski razstavi, z elektronskim sporočilom lahko povabijo k ogledu ravnatelja, starše. Učenci z učiteljevo podporo izdelajo seznam nadaljnjih področij raziskovanja – kaj bi še lahko raziskali in izboljšali. 	<ul style="list-style-type: none"> elektronsko sporočilo, fotografije, samovrednotenje, refleksija učenca, razstava, načrt nadaljnjega dela.
<p>OKROGLA MIZA CELOTNEGA RAZREDA na temo: KAJ SMO DELALI IN KAJ SMO SE NAUČILI V TEM SKLOPU? Učenci zberejo vse dokaze, ki so nastali v sklopu in ob njih razmišljajo o tem, kako jim je šlo, kaj je bilo najtežje, kaj je bilo najbolj zabavno, kaj bi naslednjič spremenili, kaj se morajo še naučiti, kako so se pri delu počutili.</p>	

¹ UČNI SKLOP je zaokrožena, logična, sklenjena širša didaktična celota, ki jo oblikujemo za uresničevanje ciljev. Pogosto je sestavni del letne priprave in predlagan pristop pri uresničevanju ciljev učnih načrtov.

Z načrtovanim sklopom se dotaknemo ciljev trajnostne mobilnosti, predvsem v tistem delu, ki se nanaša na zadovoljevanje potreb vseh ljudi po mobilnosti. Ta del cilja smo povezali z življenjem otroka, starega osem

Shema 4: Učenje z raziskovanjem (Vir: Skvarč, M., Bačnik, A., Slavič Kumer, S, 2018).

let, in na mesto, promet in pojave v mestu pogledali z njegovimi očmi. Vse smo povezali še z enim delom trajnostnega razvoja, to je aktivno državljanstvo, saj so učenci bili v vlogi tistih, ki aktivno prispevajo k izboljšanju, slišal se je njihov glas.

V načrtovanem sklopu je bilo v ospredju več didaktičnih pristopov (sodelovalno učenje, učenje učenja, pouk na prostem ...), najbolj pa učenje z raziskovanjem.

Bolj intenzivno so se učenci posvetili nekaterim korakom učenja z raziskovanjem, to so: zaznavanje in analiza problemov, postavljanje vprašanja in napovedi, načrtovanje raziskovanja, zbiranje podatkov, sklepanje, kritično vrednotenje in komuniciranje o ugotovljenem.

Refleksija postopka načrtovanja učnega sklopa s cilji trajnostne mobilnosti

Boekaerts (2013, 88) postavi ključna motivacijska načela pri sodobnem pouku, ki zagotavljajo trajno učinkovit učni proces. Ko učitelj izkoristi vsa motivacijska načela, ki jih ima na voljo, lahko vpliva na odnos, čustva in znanje učenca, prav tako pa na učenčevo trajno ravnanje, veščine in prepričanja. Preglednica 2 prikazuje ugotovitve avtorja Boekaerts (prav tam), ki smo jih povezali z načrtovanim sklopom in utemeljili načrtovane dejavnosti skozi ugotovitve avtorja.

Preglednica 2: Motivacijska načela povezana z načrtovanim sklopom.

<p>Motivacija se izboljša, ko se učenci počutijo zmožne narediti tisto, kar se od njih pričakuje.</p> <ul style="list-style-type: none"> V našem sklopu so učenci bili pozvani k načrtovanju namena učenja in načrtovanju postopka učenja. 	<p>Učenci so bolj motivirani za učenje, ko zaznajo dosledno usklajenost med določenimi dejanji in dosežki.</p> <ul style="list-style-type: none"> Učenci so bili vključeni v vse faze učenja, na začetku so bili oblikovani kriteriji uspešnosti, ki so učencem omogočili, da spremljajo svoj napredek. 	<p>Učenci so bolj motivirani za učenje, ko predmet cenijo in ko jim je jasen cilj učenja.</p> <ul style="list-style-type: none"> Učitelj je ves čas učenca vključeval kot aktiven udeležence v procesu.
<p>Motivacija se izboljša, ko se učenci počutijo zmožne narediti tisto, kar se od njih pričakuje.</p> <ul style="list-style-type: none"> Učenci so v več delih sklopa predlagali, kaj želijo ali lahko naredijo. Imeli so možnost izbire. 	<p>Učenci so bolj motivirani za učenje, ko doživljajo pozitivna čustva v zvezi z didaktičnimi dejavnostmi. Učence negativna čustva odvrnejo od učenja.</p> <ul style="list-style-type: none"> Učenci so bili pozvani k reševanju problema, ki je tudi njihov problem, izziv. Vsak je lahko v procesu učenja predlagal svoje ideje, lahko je sodeloval z drugimi. Učitelj je skrbel za spremljanje vsakega učenca in usmerjal proces s provratno informacijo. 	<p>Učenci sprostijo svoje kognitivne potenciale za učenje takrat, ko imajo možnost vplivati na intenziteto, trajanje in izražanje čustev.</p> <ul style="list-style-type: none"> Učenci so predlagali, kaj lahko prispevajo. Učitelj je že v svojem načrtovanju premislil, kaj učenci že znajo, katere veščine imajo razvite in na kaj mora še dajati pozornost.
<p>Učenci so vztrajnejši pri učenju, ko lahko sami uravnavajo svoje potenciale in se znajo učinkovito spopasti z ovirami.</p> <ul style="list-style-type: none"> Učenci so imeli priložnost začutiti pomen učenja, saj so bili postavljeni v vlogo aktivnih reševalcev vprašanj iz okolja. 	<p>Učenci so bolj motivirani za učenje in za uporabo strategij za uravnavanje motivacije, ko čutijo, da je okolje naklonjeno njihovem učenju.</p> <ul style="list-style-type: none"> Učenci, čeprav stari 8 let, so bili aktivni državljani. 	

Sklep

Učenci so edinstveni posamezniki. Vsak dan prinašajo v šolo potencial za vzpostavitev osebnih povezav s katerokoli vsebino ali predmetom, zato je pomembno, da jih o tem povprašamo. Učitelj ima številne možnosti, kako učenci izkažejo osebne poglede na neko vsebino in da se z njo povežejo, kot npr.: delitev idej in rešitev na aktualni izziv na tabli idej (promet, varnost, okolje, gibanje, zdravje). Pravi problemi iz okolja učencem omogočijo, da se lotijo tistih, ki jih zanimajo in da oblikujejo resnične rešitve teh problemov. Namesto da učitelj učencem preprosto pove, kaj morajo vedeti, in jih prosi, naj to ponovijo, učni pristop, ki temelji na raziskovanju, izkoristi radovedno naravo učencev. Spodbuja jih, da vsebino raziskujejo na svoj način, tako da postavljajo dobra raziskovalna vprašanja in napovedujejo odgovore. Učenje z raziskovanjem v kombinaciji s sodelovanjem omogoča zbiranje znanja za živahno in smiselno razpravo med učenci.

Dati učencem možnost, da izberejo problem ali izberejo način, s katerim se bodo lotili naloge, je vaja za osebno odgovornost, upravljanje s časom in

samostojno razmišljanje. Učenec lahko poleg problema izbira vrstni red, vire, prostor, strategijo dela. Učitelj lahko za pridobitev informacije o razumevanju in razmišljanju učencev v vsakem trenutku uporabi povratne informacije. Vsaka povratna informacija, ki jo podaja učitelj ali učenec, mora biti ciljno usmerjena oz. povezana s kriteriji uspešnosti, uresničljiva in pozorno usmerjena k razvijanju nadaljnjega razmišljanja. Učenci vidijo smisel v učenju, ki jim omogoča učinkovito povratno informacijo in načrtovanje izboljšav, analizo, uporabo in ustvarjanje informacij v tehnološko usmerjenem svetu. Tehnologija učiteljem omogoča tudi hitre in učinkovite načine za prilagajanje vsebin in pristopov poučevanja širokemu krogu učencev, hitro iskanje virov za pouk in vzpostavljanje dobrih odnosov z učenci. Tako didaktični pristopi, kot so učenje z raziskovanjem, vključenost učenca, izbirnost, formativno spremljanje in digitalna tehnologije, omogočijo uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja in trajnostne mobilnosti tudi pri najmlajših učencih znotraj ciljev obveznega program osnovne šole.

Viri in literatura:

Boekartes, M. (2013). Motivacija in čustva imajo ključno vlogo pri učenju. V: Durmont, H. in sod. (ur.). O naravi učenja. Uporaba raziskav za navdih prakse, str. 83–99. OECD, Centre for Educational Research and Innovation. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Gradiva študijskih skupin za učitelje razrednega pouka v letih 2017–2020. Spletne učilnice ŠS razredni pouk. Dostopno na: <https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=9374> (14. 11. 2020).

Strategije kulture vedenja in vzgoja za varno mobilnost otrok in mladostnikov v sistemu VIZ do leta 2020, ZRSŠ. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/novinarsko_sredisce/Varna_mobilnost/Varna_mobilnost_Strategija_2020.pdf (10. 11. 2020)

Otrin, K. idr. (2019). Trajnostna mobilnost, priročnik za vzgojitelje v vrtcih, učiteljev v OŠ in SŠ. Dostopno na: <http://sptm.si/wp-content/uploads/2019/07/trajnostna-mobilnost-vrtec-web-OK.pdf> (15. 11. 2020).

Fran. Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Dostopno na: <https://fran.si/> (15. 11. 2020).

Marentič Požarnik, B. (2000). Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: DZS.

Novak, L. (2014). Postavljanje ciljev in kriterijev uspešnosti ob soudeležbi učencev. Elektronsko gradivo v projektu Supporting teachers for effective assessment for learning. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Slavin, R. E. (2013). Sodelovalno učenje: kaj naredi skupinsko delo uspešno. V: Dumond, H., Istance, D. in Benavides, F. (ur.). O naravi učenja. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Str. 147–162.

Vigotski, L. S. (2010). Mišljenje in govor. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Wiliam, D. (2013). Vloga formativnega vrednotenja v učinkovitih učnih okoljih. V: Durmont, H. in sod. (ur.). O naravi učenja. Uporaba raziskav za navdih prakse, str. 123–146. OECD, Centre for Educational Research and Innovation. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Skvarč, M., Bačnik, A., Slavič Kumer, S. (2108). Spodbujanje razvoja veččin znanstvenega raziskovanja s formativnim spremljanjem. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: <https://www.zrss.si/digitalnknjiznica/VescineZnanstvenegaRaziskovanja/14/>. (11. 11. 2020)

Učni načrt (2018): program osnovnošolskega izobraževanja slovenščina. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo.

Učni načrt (2011): program osnovnošolskega izobraževanja spoznavanje okolja. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo.

Mojca Dolinar,
Zavod RS za šolstvo

Trajnostna mobilnost s podporo digitalnih tehnologij

IZVLEČEK: Uporaba digitalnih tehnologij omogoča učinkovitejše učenje trajnostne mobilnosti, pri čemer uresničujemo cilje in vsebine v obveznem in razširjenem programu osnovne šole ter domačem okolju. Digitalna tehnologija omogoča lažje načrtovanje, spremljanje, prikazovanje, razumevanje, nazornost življenjskih situacij, s katerimi se učenec vsakodnevno srečuje. Vse aktivnosti potekajo z namenom razvoja samostojnih in odgovornih udeležencev v družbeno odgovorni družbi, kjer vsak posameznik prispeva k dobrobiti vseh.

Ključne besede: digitalne tehnologije, podpora vzgojno-izobraževalnemu procesu, uresničevanje področja trajnostne mobilnosti

Sustainable Mobility Supported by Digital Technologies

Abstract: The use of digital technologies enables a more efficient learning of sustainable mobility, in the process realizing the objectives and contents under the compulsory and after-school primary school programme and in the home environment. Digital technology enables easier planning, monitoring, demonstrating, understanding and illustration of the life situations encountered by a learner on a daily basis. All activities are carried out for the purpose of developing independent and responsible participants in a socially responsible society, in which every individual contributes to the well-being of all.

Keywords: digital technologies, support of the educational process, realizing sustainable mobility

Načrt šolskih poti

Šole izdelajo načrt varnejših šolskih poti, ki ga vsako leto posodablja. V njem se zapiše pregled in opis varnejših poti šolskega okoliša, po katerih naj bi učenci hodili v šolo in domov, ter poti šolskega avtobusa oz. kombija s postajališči. Načrt je dostopen vsem učencem in staršem in vsebuje tudi priporočila za izboljšanje prometne varnosti. Na Javni agenciji RS za varnost v prometu so vzpostavili zbirni spletni portal Načrti šolskih poti (Spletni portal Načrti šolskih poti, (b. d.)), na katerega lahko vse osnovne šole in podružnice nalagajo svoje načrte šolskih poti. Zbirnik omogoča vpogled tudi občinam za snovanje podpore pri načrtovanju šolskih poti, predstavnikom šol pa vpogled v prakso drugih šol v Sloveniji.

Slika 1: Načrt šolskih poti (Spletni portal Načrti šolskih poti, (b. d.)).

Aktivnosti za razvijanje trajnostne mobilnosti pri mlajših učencih

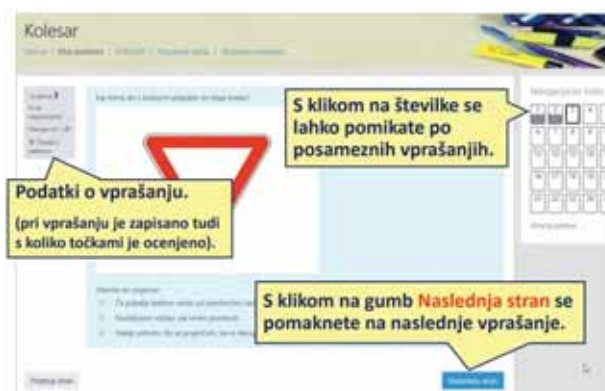
Aktivnosti za učence so različne, npr. priprava voznih pasov s lepilnim trakom, domači Drive-in kino, razvrščanje prometnih sredstev, Varno čez cesto ipd. (Kuhar Koren, 2015 in Gregorač Tomše, 2020). Na voljo so tudi različne interaktivne igre za učence, npr. Prometni znaki, Mreža besed – vozila, Vislice – vozila, Zbirka nalog o prometu, kjer učenci rešujejo različne naloge, pri katerih rešujejo mrežo besed z vozili, rešujejo vislice z vozili ali preverjajo znanje prometnih znakov (Vidmar, 2020). V času izobraževanja na daljavo so interaktivne vaje uporabne za utrjevanje prometnih vsebin, saj so prosto dostopne.

Slika 2: Interaktivne vaje, Vislice – vozila (Vidmar, D, b. d.).

Usposabljanje za vožnjo s kolesom in kolesarski izpit s pomočjo SIO Kolesar

V drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju se v področje trajnostne mobilnosti umešča usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpiti ob podpori SIO Kolesar (Simulacija - Testiranje kolesarjev v spletni učilnici Kolesar, 2019). Učenec spoznava cestnoprometne predpise za kolesarje. Teoretični del usposabljanja za vožnjo kolesa in kolesarskega izpita poteka preko spletnega portala, kjer se učitelj in učenci vpišejo z uporabniškimi imeni in gesli. Teoretični del kolesarskega izpita poteka v programu Kolesar, kjer učenci rešujejo testne pole.

Slika 3: Testiranje kolesarjev v spletni učilnici Kolesar (Simulacija, 2019)

Za uporabo spletnega portala so na voljo pripravljena navodila, v katerih je podrobno razložena izvedba kolesarskega izpita, ki je pripravljena v skladu s konceptom Usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit v osnovni šoli (Žlender, 2016). Spletna skupnost KOLESAR SIO.SI ponuja vrsto gradiv, ki podprejo učitelja pri izvedbi kolesarskega izpita. Učiteljem je na voljo simulacija izpita, simulacija s testiranjem kolesarjev, gradivo za praktično vožnjo (Prometni poligon za kolesarje, Spretnostni poligon – ovire, Spretnostni poligon – postavitve A, Spretnostni poligon – postavitve B, Ocenjevalni list – spretnostni poligon A, Ocenjevalni list – spretnostni poligon B, Zapisnik o pregledu kolesa), program S kolesom v šolo in različni videovodiči (KOLESAR SIO.SI, b. d.).

Slika 4: Simulacija – Testiranje kolesarjev v spletni učilnici Kolesar (Simulacija, 2019).

Uspešno opravljen teoretični del kolesarskega izpita je pogoj za usposabljanje za vožnjo kolesa na spretnostnem poligonu, kjer učenci izkažejo pričakovane spretnosti. Sledi simuliran prometni poligon, ki ga uporabljajo v Kolesarju in se nato usposablja za vožnjo kolesa na poligonu ter cestnem prometu v spremstvu učitelja izvajalca programa.

Kolesarski izleti

Ko učenci opravijo kolesarske izpite, lahko samostojno vozijo v prometu. V ta namen šola organizira kolesarske izlete, športne dni s kolesi ali ekskurzije s kolesi. Izlet lahko tudi posnamejo ali izdelajo simulacijo poti. Na spletnih straneh šole objavijo aktivnosti s kolesi, pri čemer starše in lokalno skupnost seznanijo z aktivnostmi učencev. Na ta način spodbujajo kolesarjenje v domačem okolju.

Pri načrtovanju kolesarskih poti je na voljo tudi več spletnih strani. Ena takih je interaktivna kolesarska karta Ljubljane Geopedei (Interaktivna kolesarska karta Ljubljane, 2013), ki je spletni zemljevid s ključnimi

Slika 5: Kolesarski izlet: S kolesi med novomeškimi drevesi. (Gole, I., 2020).

informacijami glede kolesarjenja v mestu. Zemljevid se dopolnjuje s kolesarskimi izletniškimi točkami in t. i. črnimi točkami v krajini. Nastal je s sodelovanjem MOL in Urbanističnega inštituta RS v projektu CIVITAS (MOL, 2010).

Slika 6: Geopedei (Interaktivna kolesarska karta Ljubljane, 2013).

V pomoč je tudi spletni portal Gremo na pot (Gremo na pot, 2012), ki objavlja novice o kolesarskih poteh, kolesarskih stezah, prireditvah, koristne napotke in načrtovanje poti. Opisanih je 67 poti v skupnem številu 2300 km.

Slika 7: Kolesarske poti (Gremo na pot, 2012).

V okviru prometne varnosti je urejeno tudi zbiranje t. i. pasti za kolesarje oz. nevarna mesta, ki jih upoštevamo pri načrtovanju kolesarskega izleta (Pasti za kolesarje, 2013).

Na spletni strani Kolesarske zveze Slovenije je zapisanih veliko napotkov za različne oblike kolesarjenja (cestno,

gorsko ...), ki vam bodo v pomoč pri načrtovanju različnih kolesarskih poti (Kolesarska zveza Slovenije, 2016).

Za območje celotne Slovenije je na voljo brezplačen portal Interaktivna kolesarska karta Slovenije.

Naložimo si jo lahko tudi z brezplačno aplikacijo Layer,

Slika 8: Nevarna mesta pri kolesarjenju (Pasti za kolesarje, 2013).

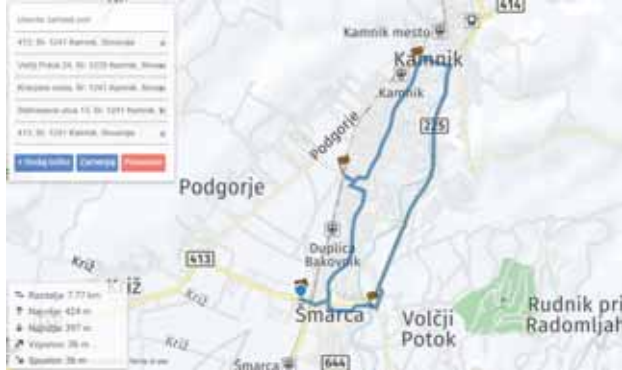

Slika 9: Prikaz Gorenjskega dela kolesarskih poti po Sloveniji (Interaktivna kolesarska karta Slovenije, b. d.)

ki omogoča skeniranje karte in sledenje interaktivnim vsebinam (Interaktivna kolesarska karta Slovenije, b. d.).

Za konkretno načrtovanje kolesarske poti je na voljo spletna stran Plan2bike.com, ki je narejena na Google Maps. Omogoča izris začetka poti, poteka z vmesnimi točkami in konca poti. Označeno progno na zemljevidu se lahko naknadno spreminja (Plan2bike.com, b. d.).

Slika 10: Načrtovanje kolesarskih poti (Plan2bike.com, b. d.).

Priprava kolesarskega izleta s pomočjo spletne strani omogoča izračun dolžine poti, višinske razlike in število vzponov in spustov, kar nam olajša načrtovanje šolskih kolesarskih izletov.

Sklep

Z virtualnimi aktivnostmi spodbujamo proaktivno vedenje posameznika na področju trajnostne mobilnosti. Za uresničevanje ciljev in vsebin trajnostne mobilnosti v osnovnih šolah so nam na voljo številna spletna okolja in orodja, ki s privlačnimi aktivnostmi vabijo k učenju. Z različnimi digitalnimi izzivi se učenci virtualno srečujejo s prometnimi situacijami, cestnoprometnimi pravili in pravih ravnanjem v cestnem prometu, načrtujejo aktivnosti hoje in kolesarjenja, vključevanja v javni promet in na tak način spodbujajo učence k trajnostnim načinom mobilnosti.

S hojo in kolesarjenjem skrbimo za zdravje in varujemo okolje. Dober zgled odraslih v prometu na učence vpliva pozitivno, pri tem učenci razvijajo pozitiven odnos do narave, spodbuja pa se tudi pravilno ravnanje v prometu ter spoštovanje prometnih pravil in predpisov.

S podporo digitalne tehnologije v šolah učitelji spodbujamo različne aktivnosti, ki jih izvedemo v virtualnem svetu in jih prenesemo v resnično življenje. Na take načine spodbujamo učence ter druge k trajnostnim načinom gibanja.

Viri in literatura:

Gremo na pot. (2012) Ljubljana: MOL. Pridobljeno 20. 10. 2020 s spletne strani: <http://www.gremonapot.si/Kolesarstvo/kolesarske-steze.aspx>.

Interaktivna kolesarska karta. (2010). Ljubljana: MOL. Pridobljeno 17. 10. 2020 s spletne strani: <https://www.ljubljana.si/sl/aktualno/interaktivna-kolesarska-karta/>.

Interaktivna kolesarska karta Ljubljane. (2013). Ljubljana: MOL in Urbanistični inštitut RS. Pridobljeno 18. 10. 2020 s spletne strani: <http://www.geopedia.si/#T1256>.

Pasti za kolesarje. (2013). Ljubljana: MOL. Pridobljeno 20. 10. 2020 s spletne strani: http://www.geopedia.si/#T105_L5714_x463076_y101708_s14_b4.

Simulacija. (2019). Testiranje kolesarjev v spletni učilnici Kolesar. Ljubljana: Arnes. Pridobljeno 14. 10. 2020 s spletne strani: <https://skupnost.sio.si/enrol/index.php?id=8971>.

Spletni portal Načrti šolskih poti. (b. d.). Javna agencija RS za varnost v prometu (AVP). Pridobljeno 18. 10. 2020 s spletne strani: <https://www.avp-rs.si/preventiva/solske-poti/>.

Učni načrti osnovne šole. (2020). Ljubljana: MIZŠ. Pridobljeno 10. 10. 2020 s spletne strani: <https://www.gov.si/teme/programi-in-ucni-nacrti-v-osnovni-soli/>.

Vidmar, D. (b. d.). Interaktivne vaje: Vislice – vozila. Pridobljeno 18. 10. 2020 s spletne strani: <https://bit.ly/2TecYfz>.

Žlender, B., Novak, M., Markl, M., Oblak, B., Milkovič, Z., Flego, M., Kotar, N. T., Breznik, P., Štaba, R. (2016). Koncept Usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit v osnovni šoli. Ur. M. Novak. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Interaktivna kolesarska karta Slovenije. (b. d.). Pridobljeno 21. 10. 2020 s spletne strani: https://www.slovenia.info/uploads/publikacije/slo/Cycling-map-slovenia-SI__pub.pdf.

Plan2bike.com. (b. d.). Načrtovanje kolesarske poti. Pridobljeno 21. 10. 2020 s spletne strani: <https://www.plan2bike.com/>.

Gole, I. (2020). Kolesarski izlet: S kolesi med novomeškimi drevesi. Spletna stran OŠ Bršljin. Pridobljeno 21. 10. 2020 s spletne strani: <https://sites.google.com/brsljin.si/osbrsljin-varnonakolesu/kolesarski-izlet>.

Kolesarska zveza Slovenije. (2016). Spletna stran. Pridobljeno 22. 10. 2020 s spletne strani: <https://kolesarska-zveza.si/sl/home-2/>.

Bodi varen in viden; avtor Tadej Danijel, 4. razred, Osnovna šola Globoko

O živalih v otroški in mladinski književnosti¹

V otroški in mladinski književnosti, ki je usmerjena na učence razrednega pouka, so literarni liki živali zelo pogosti. Živali se pojavljajo v vseh književnih zvrsteh (poezija, proza, dramatika) in vrstah, zelo velika zastopanost živali je v poeziji in nekaterih proznih vrstah, med njimi najpogosteje v basnih, živalskih pravljicah in pripovedkah ter v kratki realistični prozi. Vloga živali je v književnih delih raznolika, izhaja pa večinoma iz književne vrste, ki ji delo pripada, oz. je pomembno to, ali sodi delo v realistično ali fantastično književnost. Temeljno vprašanje pri obravnavi besedil, v katerih so glavni literarni liki živali, izhaja iz njihovih lastnosti: v književnih delih so lahko povsem ohranjene naravne lastnosti živali, te živali so predstavljene v njihovem naravnem okolju, drugo skrajnost pa predstavljajo živali, ki so dejansko upodobitev človeške družbe.

Ena izmed mogočih razvrstitev je ekosistemska delitev živali, torej delitev glede na življenjski prostor, saj lahko žival živi v nekem ekosistemu takrat, ko je celotni prehranjevalni splet sklenjen. V literarnem delu je posamezna žival nujno del bodisi naravnega (npr. reke, morja, gozdovi, jezera) ali spremenjenega (kjer človek deloma posega v okolje: gozd, jasa, travnik, pašnik, mlaka, ribnik) ali umetnega ekosistema (ki jih je človek popolnoma kultiviral: sadovnjak, vinograd, njiva, polje, vrt), katerega skrajnost so človeška naselja (vasi in mesta). Živali na kmetiji so posebnost, ker niso naravna tvorba, saj jih hrani človek in poskrbi za njihovo razmnoževanje. Živali na kmetiji so namenjene delu in

človekovemu preživetju (hrani), kar je v otroški književnosti velikokrat zastrto, zdi se celo, da je ta tema tabuizirana. Hišni ljubljenci v slovenski mladinski književnosti niso eksotične živali, v tej vlogi se najpogosteje pojavljajo psi in mačke, pa tudi nekatere ptice (predvsem papige), zlate ribice, hrčki, morski prašički.

Položaja živali kot literarnega lika se razteza od naravne (biološke) vloge živali do skoraj povsem antropomorfne vloge. Po tem kriteriju sodijo živali kot literarni liki v naslednje skupine:

- Besedila, v katerih imajo živali ohranjene vse svoje lastnosti in živijo kot živali, ki ne govorijo s človekom ali pa sploh ne govorijo (v tej varianti gre pogosto za avtorjeve opise njegovega predvidevanja o čutenju in ravnanju živali).
- Besedila, kjer živali govorijo in živijo kot ljudje, a v svojem naravnem okolju, torej imajo stanovanja, podobna človeškim, vendar v njihovem naravnem ekosistemu.
- Besedila, v katerih imajo živali popolnoma antropomorfno držo, njihova logika ravnanja se približuje otrokovemu izkustvenemu svetu.

Zgornje tri skupine besedil imajo lahko tudi človeške literarne like, vendar je od pripadnosti besedila v realistično ali fantastično prozo odvisno, ali imajo živali in ljudje tudi sposobnost medsebojne komunikacije. Naslednji dve vrsti besedil po svojem bistvu sodita v fantastiko, kjer je sporazumevanje človeka in živali samoumevno (je

sestavni del same zgradbe besedila).

- Besedila, v katerih nastopajo mitološke živali (zmaj, zlata ptica, bela kača s kronico ...).
- Besedila, v katerih nastopajo oživiljene igrače, ki predstavljajo živali (zooigračice), med temi so najpogostejši plišasti medvedki in leseni konjički.

Na Slovenskem se v otroški književnosti v večji meri pojavljajo domače živali, in sicer kot hišni ljubljenci (predvsem psi, mačke) in kot živali na kmetiji (kokoši, petelini, ovce) ter avtohtone gozdne živali (ptice, zveri, glodavci, žuželke), zelo redkeje odmik k drugim živalim (npr. opica, slon, zebra, žirafa).

Funkcijo živali v slovenski otroški književnosti morebiti najlepše povzema zgodba *Naše živali* Kristine Brenkove v zbirki *Osmi dežela* (1969); gre za spomin na vse živali, ki jih je družina srečala: konja Miška s Komna, sivo muco, ki se je kar sama povabila v stanovanje, želvo v Dubrovniku, ježa pri gostilni, postovke in lastovice, a (Brenkova 1969: 15) »[n]ajlepša, najzvestejša, najdragocenejša in najljubša naša žival pa je bil čudovit pes. Bil je volčjak z rodovnikom, mlad, razumen, zvest, ubogljiv, čist in neizmerno rad nas je imel. To je bil najčudovitejši pes tega sveta. Nikoli ga nismo imeli, toda tisočkrat smo se pogovarjali o njem, in bil je naš.«

Domišljija lahko splete najlepša in najbolj dragocena prijateljstva in ustvari prijazne svetove za izmišljene in resnične živali.

¹ Dragica Haramija: *Vloga živali v mladinski književnosti*. Murska Sobota: Franc-Franc, 2015.

Razvijanje ustvarjalnosti s prometnimi vsebinami na področju trajnostne mobilnosti

V tokratni tematski reviji Razredni pouk se posvečamo trajnostni mobilnosti in prometnim vsebinam. Z vidika razvoja digitalnih znanj in ustvarjalnosti vas vabimo k preizkušanju aplikacije Scratch in Socrative, ki omogočata interaktivnost učnih vsebin na zabaven in igriv način.

Digitalna orodja omogočajo odlično spodbujanje in razvijanje ustvarjalnosti učencev. Marsikdaj je za to potrebno več časa, saj se moramo najprej naučiti uporabljati različna digitalna orodja, da jih lahko uporabljamo z učenci. Z razvojem ustvarjalnosti lahko spodbujamo razmišljanje in individualnost vseh učencev. Pri tem skrbimo, da jim ponujamo priložnosti, da iščejo rešitve in rešujejo probleme. Svojo učilnico lahko spremenimo v sproščen ustvarjalni prostor, kjer se bodo učenci počutili navdihujoče. Na Zid želja, ki ga ustvarite v skupni tabli v Padletu, lahko učenci vpisujejo svoje ideje. Organiziramo lahko kotichek, ki je namenjen klepetanju ter razpravljanju o projektih in vprašanjih. V razredu na steni pripravimo slike, kartice, nalepke in spodbudimo učence k zastavljanju ciljev in spremljanju napredka, npr. uresničevanju želja, ki so jih zapisali v skupno tablo v Padletu. Učno delo organiziramo tako, da omogoča skupinsko delo tudi v času, ko je treba ohranjati varno razdaljo. Učenci lahko delajo na računalnikih in skupaj ustvarjajo v skupnih dokumentih, kvizih, tablah ali programirajo svojo idejo. Aktivnosti organiziramo na telefonih, tablicah, prenosnikih ali računalnikih v razredu ali pri v okviru izobraževanja na daljavo.

Razvoja znanj prometnih vsebin se lahko lotite tudi s pripravo interaktivne dejavnosti, ki jo omogoča aplikacija Scratch (Scratch, b. d.). V njej se lahko izdelata različne naloge za učence, naučimo pa jih lahko tudi, da

sami ustvarjajo v programu, npr. da rišejo svoje kartice z nalogami ali pa ustvarjajo svoje igre in animacije. Programski jezik je bil ustvarjen za namene učenja programiranja mlajših učencev.

Aktivnosti lahko pripravimo tudi v Socrative (Socrative, 2020). Aplikacija omogoča ustvarjanje kvizov, anket in zabavnih tekmovanj. Tudi tu lahko ponudimo učencem ustvarjalni izziv. V primeru spodaj je predstavljen kviz s prometnimi vsebinami.

Slika 2: Prometni znaki (Media, 2020).

Prometne vsebine ponujajo veliko priložnosti za razvoj digitalne ustvarjalnosti. Z učenci lahko posnamete tudi prometni selfie ali pa filmček. Digitalna orodja in tehnologije omogočajo raziskovanje ustvarjalnih idej in novih načinov prikazovanja zamisli in rešitev, kar je vredno vnesti v vzgojno-izobraževalni proces in razvijati znanja za življenje v sodobnem svetu. Vabljeni k ustvarjanju digitalnih prometnih vsebin!

Viri in literatura:

- Gole, I. (2018). Igram, znam, s kolesom se lepo imam. Pridobljeno 22. 10. 2020 s spletne strani: <https://scratch.mit.edu/projects/210962103/>.
- Media, K. (2020). Prometni znaki. Pridobljeno 22. 10. 2020 s spletne strani <https://b.socrative.com/login/student>.
- Scratch. (b. d.). Bodi ustvarjalen s pomočjo programiranja. Pridobljeno 22. 10. 2020 s spletne strani: <https://scratch.mit.edu/>.
- Socrative. (2020). Socrative for kindergarten to grade 12. Pridobljeno 22. 10. 2020 s spletne strani: <https://www.socrative.com/k-12/>.

Slika 1: Igram, znam, s kolesom se lepo imam (Gole, 2018).

Mag. Sonja Filipič,
OŠ Janka Padežnika
Maribor

Dejan Pekljar,
OŠ Janka Padežnika
Maribor

Kolesa in kolesčki pod dežnikom

IZVLEČEK: V osnovni šoli na področju varne/trajnostne mobilnosti potekajo različne dejavnosti. Na OŠ Janka Padežnika Maribor poteka vertikalna povezanost med vzgojno-izobraževalnimi obdobji, v sklopu različnih dejavnosti za učence od prvega do devetega razreda, zadnji dve leti pa tudi v sklopu razširjenega programa. Učenci skozi dejavnosti izražajo svoja močna področja, kar predstavlja motivacijski temelj formativnega spremljanja učenčevega napredka. Aktivnosti na področju prometne varnosti namreč učencem ponujajo mnogo priložnosti za odkrivanje in razvijanje njihovih močnih področij, kar krepi njihovo samopodobo in zaupanje v lastne zmožnosti. Predvidevamo, da slednje učenca motivira na poti k njegovemu lastnemu učnemu napredku.

Pri razvijanju kulture vsakodnevnega varnega ravnanja v prometu zaposlene na šoli vodi zavedanje, da je krepitev kompetence znanja in vedenja prometne varnosti za učence pomembna popotnica za nadaljnje življenje.

Ključne besede: učenec, varna mobilnost, skrb za prometno varnost, preventivne akcije, dnevi dejavnosti

Big and Small Wheels under an Umbrella

Abstract: Various activities are taking place in primary school relating to safe/sustainable mobility. At the Janko Padežnik Primary School Maribor, the educational triennia are vertically integrated through different activities for pupils from grades 1 to 9, and in the last two years also within the context of the after-school programme. Through these activities, the pupils demonstrate their strong points, which denotes a motivational foundation of the formative assessment of a pupil's progress. Activities relating to traffic safety provide pupils with many opportunities to discover and develop their strong points, which builds their self-image and trust in their own abilities. It is believed that the latter motivates pupils on the path towards their own learning progress.

When developing the culture of daily safe traffic behaviour, school employees are guided by the awareness that strengthening the competence of traffic safety knowledge and behaviour is an important stepping stone towards the pupils' future.

From the social responsibility aspect, we want to turn safe mobility into sustainable mobility.

Keywords: pupil, safe mobility, concern for traffic safety, preventive campaigns, activity days

Uvod

OŠ Janka Padežnika Maribor je ena izmed dvajsetih osnovnih šol v Mestni občini Maribor in edina v Mestni četrti Studenci. Studenčani jo imajo za svojo, saj so jo v stoštiridesetih letih, toliko je namreč stara, obiskovale že mnoge generacije. Poimenovana je po Janku Padežniku, učencu naše osnovne šole, ki se je v času Narodno osvobodilne vojne izobraževal za učitelja. Žal je zadnje leto vojne padel za domovino. Njegova posebnost, danes bi rekli močno področje, je bila, da je zelo rad risal. Nemalokrat je ujezil učitelje, ko se je podpisal tako, da je napisal le prvi dve črki svojega priimka, v nadaljevanju pa je narisal dežnik. Tako se šola danes ponaša ne le z njegovim imenom in priimkom, pač pa tudi z dežnikom, ki je v logotipu šole.

Vsakodnevno jo obiskuje pisana družina otrok, ki bogati šolski vsakdan. Šola je multikulturna, učenci pa se že zgodaj naučijo strpnega sobivanja v okoljih in situacijah, ki bodo del njihovega študija in življenja v Sloveniji ali v tujini. Tako jezikovna in kulturna raznolikost ne predstavljata ovire šolskega vsakdana, pač pa celo prednost, ki jo zaposleni na šoli usmerimo v krepitev upoštevanja individualnosti posameznika.

Danes je šola sodobna, odprta v širši evropski prostor.

Svoje mesto v obveznem in razširjenem programu predstavlja vpetost preventivnih in vzgojnih dejavnosti v različna področja življenja in dela na šoli. Med pomembnimi dejavnostmi je tudi skrb za prometno varnost naših učencev, ki je ena izmed prioritarnih nalog Razvojnega načrta šole. Umeščamo jo k uresničitvi enega izmed ciljev osnovnošolskega izobraževanja, in sicer da temeljno izobraževanje pri otroku omogoča zmožnosti za nadaljnjo izobraževalno in poklicno pot s poudarkom na usposobljenosti na vseživljenjskem učenju (Zakon o osnovni šoli, 2016).

Prometnovarnostno obarvan šolski dan

Bistvo dejavnosti prometne varnosti v vsej svoji razvejanosti je vertikalna povezanost vseh sodelujočih deležnikov. To so učenci, strokovni delavci, zunanji sodelavci in včasih tudi tehnično osebje.

Otroci in mladostniki so posebna skupina varovanih oseb v cestnem prometu in prav zato jim namenjamo veliko aktivnosti. Poleg nacionalnih dokumentov nas k preventivnemu ravnanju obvezuje tudi nacionalni dokument Resolucija o nacionalnem programu varnosti cestnega prometa za obdobje od 2013 do 2022. Bistvo dokumenta je, da je varnost cestnega prometa odvisna od odgovornega ravnanja posameznika, vzgojno-izobraževalnih in preventivnih institucij in drugih.

Zagotavljanje večje varnosti cestnega prometa je mogoče doseči s spodbujanjem udeležencev v prometu k odgovornejšemu vedenju, spoštovanju predpisov in oblikovanju zavesti o pomenu prometne varnosti. Zato je toliko bolj pomembno, da z ozaveščanjem začnemo že na nivoju temeljnega izobraževanja. V okviru Letnega delovnega načrta vsakoletno opredelimo programe razrednih ur in dni dejavnosti, med katere obvezno vključujemo preventivne prometnovarnostne vsebine.

Prometno-preventivne akcije se ponovijo večkrat v letu, in sicer v tistih mesecih, ko prometna statistika prikazuje večjo ogroženost udeležencev v prometu. Nosilci aktivnosti so Ministrstvo za notranje zadeve – policija, Javna agencija Republike Slovenije (v nadaljevanju RS) za varnost prometa, Ministrstvo za infrastrukturo in prostor, Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter ostale institucije, ki skrbijo za večjo prometno varnost. Preventiva je zelo pomembna in Javna agencija za varnost prometa RS na svoji spletni strani opiše preventivne akcije: Začetek šole, Bodi preViden, Kolesarski izpit, Varno kolo, Bistro glavo varuje čelada, Kaj veš v prometu, Prometna značka, Šolska prometna služba, Ulice otrokom, Varne šolske poti. Naštete akcije so s strani učiteljev in učencev zelo dobro sprejete, saj s strokovno domišljeno vsebino pomembno prispevajo k dvigu ozaveščanja vsakodnevnega varnega ravnanja v prometu.

Slika 1: Udeležba učencev na preventivnih akcijah.

V nadaljevanju navajamo aktivnosti na področju prometne varnosti, ki se izvajajo kontinuirano iz leta v leto in se na osnovi evalvacij z učenci nadgrajujejo in v skladu s časom tudi spreminjajo v podrobnostih, a ohranjajo bistvo. Nekatere od naštetih aktivnosti se izvajajo pod okriljem Sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu Mestne občine Maribor.

Glavo varuj, čelade se ne sramuj je šolska preventivna akcija, ki poteka vsako leto pred pričetkom kolesarske sezone. S to akcijo učence še dodatno spodbujamo k obvezni rabi čelade. Učenci prvega in drugega vzgojno-

izobraževalnega obdobja izdelajo letake s slogani, ki jih učenci prometniki delijo vsem, ki se v šolo pripeljejo s kolesom. **Če učenec kolesar nima čelade, ga učenec prometnik prijazno vpraša** za razlog in opomni, da mora čelado nositi. V primeru, da učenec kolesar ne upošteva prijaznega nasveta, obvestimo razrednika in starše. Tako krog preventivnih pogovorov razširimo in vključimo tudi starše, ki pogosto s kolesom pospremijo v šolo svojega otroka kolesarja. Ker je ulica pred šolo enosmerna, je tako preventivno ravnanje toliko bolj pomembno, saj poleg opozarjanja rabe čelade ozaveščamo o doslednem upoštevanju prometnih znakov in talnih označb.

Enosmernost Iztokove ulice pred šolsko stavbo je plod sodelovanja Sveta staršev OŠ Janka Padežnika Maribor z vodstvom šole, ki pobude staršev posreduje pristojnim službam na Mestni občini Maribor. Ureditev Iztokove ulice je prikazana na sliki 2.

Slika 2: Enosmerna ureditev Iztokove ulice pred šolsko stavbo.

Slika 3: Ureditev talnih označb na Kotnikovi ulici.

Na pobudo sveta staršev so se uredile tudi talne označbe na Kotnikovi ulici na vzhodni strani šolske stavbe, kot prikazuje slika 3.

Na kolesa in kolesčka je dan dejavnosti, ki predstavlja vertikalno povezanost med vzgojno-izobraževalnimi obdobji na temo varne mobilnosti. Dan dejavnosti kot športni dan poteka v obliki tekmovanja v spretnostnih poligonih na kolesu, skirojih in rolerjih. Dejavnost se organizira tradicionalno, vsako leto, ob koncu šolskega leta. Učenci lahko ob predhodni prijavi tekmujejo na poljubnem številu poligonov. So tudi predhodno obveščeni o pravilih sodelovanja na posameznem poligonu. Spretnostne poligone postavimo na šolskem dvorišču. Postavitev spretnostnih poligonov se izvede že dan pred izvedbo aktivnosti. Učitelj mentor prometne dejavnosti na šoli vključi učence, ki združijo teoretična znanja s praktičnimi. Gre predvsem za razvijanje spretnosti, pravilnega odnosa do gibanja, zdravja, potovanja v šolo in okolja, vse skupaj pa je obogateno s tekmovalnim duhom. Učenci s pomočjo te dejavnosti hote ali nehote spoznavajo, da so za urjenje spretnosti primerni poligoni in ne cesta, na kateri moramo biti spretni, zbrani, nadvse pazljivi in se vesti odgovorno, saj v prometu ni pomembno samo gledati, ampak predvsem videti. Poseben poudarek je na varni zaščiti pri izvajanju aktivnosti na spretnostnem poligonu in ustrezni opremi sodelujočih učencev. Zavedamo se, da skrb za varnost otrok ne dopušča nobenih napak, zato smo vsi sodelujoči, še posebej učitelji, dosledni. Ob zaključku športne prireditve dobijo učenci povratno informacijo o svojih dosežkih - učenci, ki imajo določeno vlogo ob poligonu, v tabele vpisujejo podatke, ki jih učenci na poligonu dosežejo. Primerjajo jih iz leta v leto in tako samoregulirajo svoj napredek. To pomeni, da svoje rezultate vrednotijo, primerjajo in se po potrebi o svojem napredku posvetujejo tudi z učitelji. Utrinek z aktivnosti je na sliki 4.

Slika 4: Na kolesih in kolesčkih – športni dan.

Dan prometne varnosti je dan dejavnosti, kjer v veliki meri sodelujejo zunanji sodelavci z različnih področij, in sicer: učenci prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja v

tem dnevu poslušajo nasvete policije, učenci prometniki jih popeljejo na prometni sprehod, na katerem opazujejo varna in nevarna mesta, prometne znake in na osnovi opazovanja sklepajo o upoštevanju prometnih pravil v šolskem okolju. Preizkušajo se v učnih gradivih o prometnih zankah in ugankah, ki jih zanje pripravljajo učenci tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja. Učenci drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja kot kolesarji spoznajo delovanje Mariborske kolesarske mreže, ogledujejo si različne vrste koles ter se seznanijo z različnimi načini kolesarjenja. Prav tako opravljajo vzgojno-preventivni prometni sprehod po šolskem okolju. Šestošolci, ki imajo že opravljen kolesarski izpit, po navodilih za varno kolesarjenje ter v spremstvu redarjev Medobčinskega redarstva opravijo kolesarsko pot po Studencih. Na temo varnega kolesarjenja izvede predavanje in razgovor predstavnik Sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu Mestne občine Maribor. V prometnih delavnicah raziskujejo vidnost barv v prometu ter likovno in literarno ustvarjajo. Na likovnem področju ustvarjajo individualno in skupinsko. Na individualni ravni nastajajo stripi, v okviru skupine oblikujejo risbe, kjer vsak učenec v skupini prispeva svoj delež. Na literarnem področju nastajajo spisi in pesmi, ki so prebrane ob različnih priložnostih ali objavljene v šolskem glasilu Pod dežnikom in v Studenčku, glasilu Mestne Četrte Studenci.

O varnosti v cestnem prometu učenci tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja razpravljajo s predstavniki Fakultete za gradbeništvo Maribor, Katedre za prometno tehniko in varnost v prometu. Učenci se v razpravo vključujejo z idejami o dodatnih kolesarskih poteh v mestu Maribor ter njihovi podobi. S predstavniki Mariborske kolesarske mreže se pogovarjajo o razvejanosti kolesarskih poti v mestu, pa vse do spoznavanja vrste koles ter možnosti njihovega popravila. Učenci tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja se preizkušajo v vlogi 'prometnih tutorjev', kjer mlajše učence na terenu in ob aktivnostih seznanjajo s pravilnim in varnim vedenjem v cestnem prometu. V prometnih delavnicah raziskujejo in ustvarjajo na temo promet. Pripravljajo različne kvize, kjer učenci oddelkov istega razreda tekmujejo med seboj. S pomočjo računalniško informacijske tehnologije iščejo in spoznavajo računalniške aplikacije na temo promet ter poustvarjajo, primerno njihovi starosti.

Dan prometne varnosti vsi učenci zaključujejo s sloganom: »Naj bo teden, naj bo mesec, naj bo leto prometne varnosti, naj bo varno, zmeraj in za vse ...Varnost je vse!«

Pilotni projekt trajnostna mobilnost, pri katerem smo se osredotočili na spremljanje potovanja otrok v šolo, smo izvajali v šolskem letu 2010/2011. K sodelovanju nas je povabila Energetska agencija za Podravje. Cilj

pilotnega projekta je bil ugotoviti, kakšne so potovalne navade učencev naše šole glede na vsakodnevno prihajanje v šolo in iz nje. Na osnovi ugotovitev smo oblikovali načrt aktivnosti, s katerimi učence še danes spodbujamo k uporabi kolesa ali peš hoji za vsakodnevno prihajanje v šolo.

Za doseg cilja so bile organizirane različne aktivnosti. Učenci prvih razredov so oblikovali zanimive in poučne slogane, ki so jih zbrali v pobarvanki. Naučili so se pesem Kolo in povedali, ali jim je všeč prihajati v šolo drugače kot z avtomobilom. V drugem razredu je učencem poseben izziv predstavljalo pisanje kratkih, preprostih zgodbic z naslovom Zgodila se je nesreča, v katere so vključili pomen varne vožnje in upoštevanje prometnih predpisov. Tretješolci so kreirali vozila, v katerih naj bi se vozili čez 100 let. Opozarjali so na nevarnosti in na pazljivost, ki mora biti prisotna na vsakem koraku. Četrtošolci so izdelali promocijske plakate z lastnimi slogani, ki so jih ob zaključku dne izobesili po šoli in tako opozarjali na čim manjšo uporabo osebnih avtomobilov pri potovanju v šolo. Petošolci so v okolici šole opazovali, koliko avtomobilov pelje mimo njihovih domov. Ugotovili so, da je ponekod promet zelo povečan v času med 15. in 16. uro. Prav tako so ugotovili, da so nekatere stranske ulice brez pločnikov, zato tam velja še posebna previdnost. Učenci šestih razredov so izkustveno spoznavali prostorsko zasedenost parkirnih površin. Izmerili so povprečno dolžino in širino enega parkirnega mesta pred šolo. Ugotovili so, da bi lahko na eno parkirno mesto postavili deset koles. S tem so usvajali matematične predstave merskih enot ter jih hkrati praktično uporabljali. Sedmošolci so izdelali plakat na temo uporaba kolesa in peš hoja.

Izvedenih je bilo tudi nekaj spremljevalnih aktivnosti, kot na primer simbolično prinašanje kamenčkov za vsak prihod oz. odhod v šolo in iz nje peš, s kolesom ali avtobusom. Ob zaključku projekta so učenci iz kamenčkov sestavili razredne mozaike na temo promet.

Pri izvajanju pilotnega projekta je pomembno, da so bile na izvedbeni ravni aktivnosti povezane z gibanjem in prepletene z vsebino nekaterih predmetov.

Ob zaključku pilotnega projekta so se učenci zedinili, da kolo zasede mnogo manj prostora kot kakšno drugo prevozno sredstvo, hkrati pa je tudi ekološka mobilna alternativa, ki je povsem sprejemljiva za okolje.

Varna mobilnost kot dejavnost na področju Gibanja in zdravja za dobro psihično in fizično počutje se izvaja v okviru poskusa razširjenega programa. Dejavnost poteka tretje leto, ob koncu šolskega leta se bo zaključila s predlogom modela v bodočem razširjenem programu osnovne šole. V aktivnosti znotraj dejavnosti so vključeni učenci od drugega do sedmega razreda.

Učenci izrazijo svoja močna področja na različne načine, na primer opazovanje prometa – iskanje nevarnih točk, kar se kaže kot odlično izhodišče za učence, ki so v tekočem šolskem letu opravljali kolesarski izpit. Oglejajo si videoaplikacije in zapisujejo ključne pojme. Učenci zapisujejo ključne pojme v sklopu medsebojnega konzultiranja, kritično ocenjujejo. Učenci, katerih močno področje predstavlja računalniška spretnost, pripravljajo slikovno gradivo za tiste učence, ki jim je bilo blizu šolsko novinarstvo.

V okviru dejavnosti Varna mobilnost se glede na vzgojno-izobraževalno obdobje izvajajo podprojekti. Za učence drugega in tretjega razreda Igramo se promet, ki ga prikazuje slika 5, in Moja pot do šole na sliki 6. Učenci se vključujejo še v podprojekte, na primer Igramo se vloge, Prometni arhitekt, Učim se rolati, Učim se kolesariti, Mladi raziskovalec in Prometni detektiv. Za učence od tretjega do sedmega razreda pa se izvajajo teoretične in praktične vsebine, delo na terenu, delo v skupinah, udeležba na natečajih in različnih tematskih srečanjih.

Slika 5: Igramo se promet.

Slika 6: Moja pot do šole.

Cilj dejavnosti varne mobilnosti in vertikalne povezanosti imata skupni imenovalec, ki pri učencih v prvi vrsti predstavlja krepitev kompetence vsakodnevne varnosti v prometu. Z vidika družbene odgovornosti pa želimo varno mobilnost razvijati v trajno mobilnost.

Sklep

Povzamemo lahko, da se prometna vzgoja na naši šoli že od nekdaj uspešno razvija in je pomembna dejavnost ter skrb vseh zaposlenih.

Aktivnosti s področja prometne varnosti imajo skupni cilj, to je spodbujanje učencev h krepitvi kompetenc, s katerimi bodo ozavestili pomen gibanja in trajnostne mobilnosti, kar pomembno prispeva k oblikovanju otrokove osebnosti. Za šolo aktivnosti s področja prometne varnosti so dodana vrednost obveznega in razširjenega programa.

Pri uresničevanju ciljev prometne varnosti na šoli je pomembno sodelovanje staršev. Predstavljajo pomembne deležnike, ki so v proces vključeni z dveh vidikov. V prvem predstavljajo pomembne soustvarjalce zagotavljanja pogojev varnega prometnega okolja na območju šole. V drugem pa ob spremljanju aktivnosti, v katere je vključen njihov otrok, mnogi tudi sami razmišljajo o svojem vsakodnevem ravnanju v cestnem in drugem prometu.

V šolskem programu, kjer je v ospredju skrb za prometno varnost, je pomembna tudi vključenost zunanjih institucij, ki s svojimi programi in sodelovanjem pomembno prispevajo k uresničevanju ciljev prometne varnosti.

Učenci skozi aktivnosti povezujejo teorijo in prakso na terenu. Opolnomočijo svoje znanje o prometu in ga udeležajo v praksi. Spoznajo ključne pojme varne in trajne mobilnosti, ki jih v medsebojni komunikaciji in izvedbenih aktivnostih ustrezno presojujejo, vrednotijo in umeščajo v lastno vedenje vsakodnevnega ravnanja v prometu.

Viri in literatura:

Zakon o osnovi šoli (2016). Uradni list št. 81/06, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 – ZUJF, 63/13 in 46/16. Dostopno na <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina?urlurid=20063535>.

Resolucija o nacionalnem programu varnosti cestnega prometa za obdobje od 2013 do 2022. Dostopno na: www.avp-rs.si/management-varnosti-cestnega-prometa.

mag. Urška Rupnik,
OŠ Zbora odposlancev
Kočevje

Trajnostna mobilnost v medpredmetno zasnovanem učnem sklopu v 4. razredu

IZVLEČEK: Z medpredmetno zasnovanim učnim sklopom učencem ponujamo znanja, ki jih lahko doživljajo kot uporabna in življenjska. S smiselnim načrtovanjem in povezovanjem učnih ciljev in vsebin lahko dosežemo, da se v razredu ustvarijo učne situacije, v katerih učenci, ob podpori učitelja, sami odkrivajo in preiskujejo. V prispevku predstavljamo primer uresničevanja trajnostne mobilnosti s horizontalno zajetimi vsebinami in cilji treh različnih področij – družbe, matematike in slovenščine – v večji sklop, obravnavan po načelih formativnega spremljanja, s skupno bogato nalogo oz. izzivom tedna. Z matematično preiskavo so učenci preiskali ravnanje ljudi v domačem kraju na področjih prometne varnosti in varovanja okolja. Vsa nova spoznanja so nato vključili v izbrani uradni ali neuradni pogovor v obliki digitalnega stripa. Načrtovane dejavnosti so pri učencih spodbudile miselne procese in jih vodile k novim spoznanjem ter uporabi usvojenega znanja v novih situacijah. S sporočilno vrednostjo stripa so učenci prispevali svoj delež k morebitnemu spreminjanju potovalnih navad prebivalcev našega mesta in tako pripomogli k trajnostnemu razvoju.

Gljučne besede: trajnostna mobilnost, matematična preiskava, tvorjenje dialoškega besedila, digitalni strip, medpredmetno povezovanje

Sustainable Mobility in a Cross-Curricular Learning Unit in 4th Grade

Abstract: With a cross-curricular learning unit, we provide pupils with knowledge they might consider useful and real-world. By sensibly planning and integrating learning objectives and contents, we can create learning situations in the classroom in which the pupils, with support from the teacher, are able to make discoveries and conduct investigations on their own. The paper illustrates an example of realizing sustainable mobility by horizontally integrating the contents and objectives of three different fields – social studies, mathematics and Slovenian language – into a larger unit, addressed according to the principles of formative assessment, with a joint complex assignment or challenge of the week. By conducting a mathematical investigation, the pupils examined people's behaviour in their home town as regards traffic safety and environmental protection. Afterwards, they incorporated all their new findings into an official or unofficial conversation in the form of a digital comic. The planned activities triggered thought processes in the pupils, led them to new findings, and to applying the acquired knowledge to new situations. With the message conveyed by the comic, the pupils contributed their share to potentially

changing the travel habits of the inhabitants of their town, thus contributing to sustainable development.

Keywords: sustainable mobility, mathematical investigation, creating a dialogical text, digital comic, cross-curricular integration

Uvod

Področje trajnostne mobilnosti se na razredni stopnji močno prepleta s cilji in vsebinami različnih predmetnih področij. V učnem procesu lahko tako učenci prevzemajo aktivno vlogo pri ozaveščanju in omejevanju negativnih vplivov prometa in tako prispevajo k večji kakovosti našega bivanja. Če želimo pri pouku to uresničevati, moramo učencem ponuditi učne izkušnje, ki jim bodo dale praktično in uporabno znanje. Ena izmed poti za doseganje vseživljenjskega znanja je zagotovo medpredmetno povezovanje. Ker želim, da so tovrstne poti tudi poti mojih učencev, sem načrtovala medpredmetno zasnovan učni sklop, s katerim sem želela učencem približati pomen in vlogo trajnostne mobilnosti v našem vsakdanjem življenju.

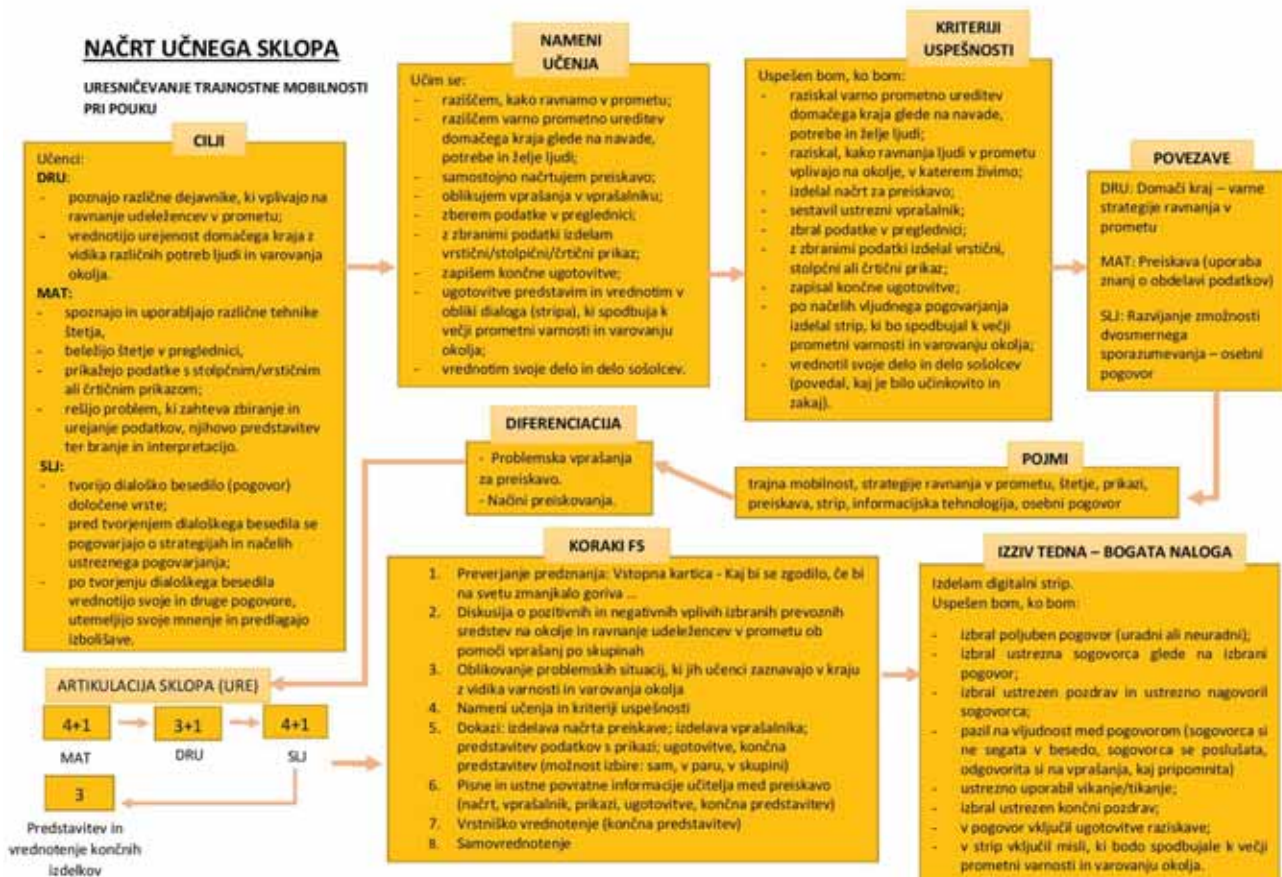
Načrtovanje učnega sklopa

Pri oblikovanju medpredmetnega učnega sklopa sem izhajala iz učnih načrtov, strokovne literature in razvojne stopnje učencev. Izdelala sem načrt učnega sklopa, ki vsebuje operativne cilje za posamezni predmet, iz ciljev izpeljane namene in kriterije uspešnosti, medpredmetne povezave, ključne pojme, oblike diferenciacije, artikulacijo sklopa po učnih urah, okvirne korake načrtovanih dejavnosti, izpeljanih po načelih formativnega spremljanja, ter kriterije uspešnosti za izdelavo končne »bogate« naloge.

Aktivacija predznanja

Predznanje se je pri učencih aktiviralo z vstopno kartico. Učenci so odgovorili na vprašanja:

- Kaj bi se zgodilo, če bi na svetu zmanjkalo goriva?
S čim bi se vozili?
- Bi bilo to dobro za naš kraj? Zakaj bi bilo to dobro in za kaj slabo?
- Kakšni problemi bi nastali in kateri bi se rešili?

Shema 1: Načrt medpredmetnega učnega sklopa: Uresničevanje trajne mobilnosti pri pouku.

Ustno so izražali svoja mnenja, misli, predloge na vprašanja z vstopne kartice. Povedali so, da bi bilo naše okolje manj onesnaženo, da bi se vozili z okolju primernejšimi prevoznimi sredstvi, kot so kolo, skiro, električni avtomobili, rolerji in rolke, da bi bilo v prometu zagotovo manj gneče in prometnih nesreč in to bi zagotovo vplivalo na večjo varnost v prometu, da bi tako skrbeli za bolj zdrav način življenja, saj bi se več gibali ipd. Izpostavili pa so tudi nekaj problemov, ki bi pri tem nastali: veliko denarja bi morali nameniti novim prevoznim sredstvom, nekatere tovarne bi imele težave s prevozom surovin, ljudje pa težave pri prevozu na daljše razdalje, npr. na dopust, po nakupih, napisali so tudi, da bi se pot do cilja podaljšala ipd.

Sledila je dejavnost, imenovana skupinska diskusija. Vsaka skupina je dobila eno izmed sličic: avtomobil, avtobus, kolo, vlak, skiro ter pešec. V manjših skupinicah so učenci razmišljali in razpravljali o pozitivnih in negativnih vplivih izbranih oblik prevoza na okolje in ravnanje udeležencev v prometu. Pri diskusiji so si pomagali z vprašanji:

- Ali je prevozno sredstvo okolju prijazno ali manj prijazno? Zakaj tako misliš?
- Zakaj ljudje uporabljamo to prevozno sredstvo?
- V katerih situacijah ljudje uporabljamo to prevozno sredstvo?
- Koliko ljudi se naenkrat lahko pelje s tem prevoznim sredstvom? Ali to kako vpliva na okolje, v katerem živimo? Kako?
- Je v našem mestu dobro poskrbljeno za varnost, ko se voziš s tem prevoznim sredstvom? Zakaj tako misliš?
- Kaj so prednosti uporabe tega prevoznega sredstva za učence, starše in ostale prebivalce kraja?
- Kakšne so lahko posledice prevelike uporabe?

Svoje razmišljanje so učenci nato zapisali na učni list.

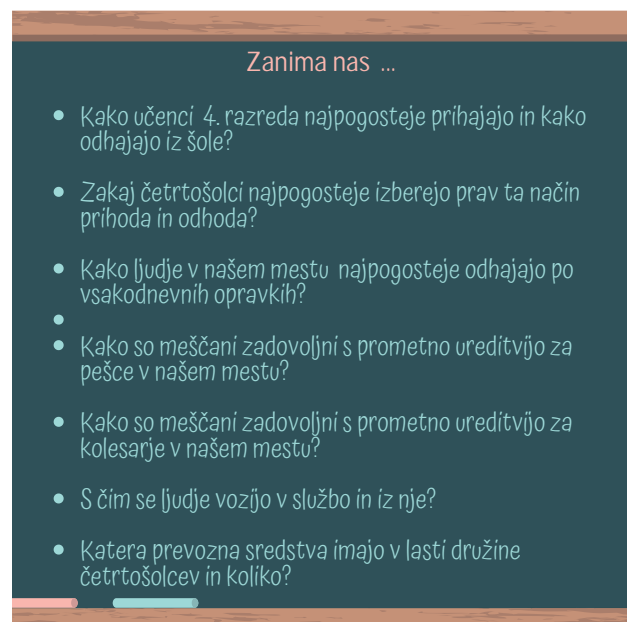
Če povzamem zapise otrok, so večinoma vsi razmišljali o pozitivnih in negativnih vplivih prevoznih sredstev z vidika onesnaževanja, z vidika varnosti v cestnem prometu, tudi s cenovnega vidika, možnosti prevoza s tem vozilom do končnega cilja, hitrosti in glasnosti vozil, z vidika udobnosti vožnje, z vidika premagovanj daljših razdalj ter z vidika prostornosti vozila.

Vsak član je imel v skupini svojo nalogo, izbirali so med bralcem, zapisovalcem, poročevalcem in redarjem. Delitev vlog se mi pri skupinskem delu zdi ključnega pomena za krepitev skupinske pripadnosti in odgovornosti posameznika za uspeh skupine kot celote.

Po diskusiji so učenci z rdečo barvo obkrožili dejavnike z vidika varnosti v prometu, z modro pa dejavnike z vidika varovanja okolja. Sledila so ustna poročila posameznih skupin. Medtem sem na tablo zapisovala problemske situacije, ki so jih učenci zaznali v kraju, z vidika varnosti in varovanja okolja: prihodi in odhodi učencev v šolo in iz nje, opravljanje vsakodnevnih opravkov ljudi, zadovoljstvo s prometno ureditvijo za pešce in kolesarje, prihodi in odhodi ljudi v službo in iz nje, uporaba različnih prevoznih sredstev.

S pomočjo zapisanih problemskih situacij smo skupaj oblikovali preiskovalna vprašanja o prometnih navadah, potrebah in željah ljudi v našem mestu ter njihovih vplivih na okolje, v katerem živimo. Vprašanja so bila izhodišče za izpeljavo preiskave pri pouku matematike.

Že oblikovane skupine so izbrale svoje področje preiskovanja. Nekaj učencev je želelo delati v paru, to jim je bilo tudi omogočeno.

Slika 1: Preiskovalna vprašanja učencev.

Nameni učenja in kriteriji uspešnosti

Učencem sem predstavila namene učenja. Iz njih smo skupaj izpeljali kriterije uspešnosti za nadaljnje aktivnosti otrok (Shema 1).

Dokazi o učenju z učiteljičinimi sprotnimi povratnimi informacijami

Načrt preiskave

Sledilo je samostojno načrtovanje preiskave. Učenci so zapisali svoje preiskovalno vprašanje, svoja predvidevanja, načrtovali velikost vzorca, predvideli od koga bodo dobili podatke, kaj jih bodo vprašali in načine beleženja njihovih odgovorov. Načrte sem pregledala in podala pisne povratne informacije v obliki vprašanj. Učenci so nato svoje načrte še izboljšali in dopolnili.

Delitev nalog za izvedbo preiskave in časovnica

V nadaljevanju so se učenci dogovorili o nalogah, ki jih bodo opravili, da bo preiskava korektno izpeljana.

Po delitvi nalog je sledilo oblikovanje vprašalnika. Učenci so za zbiranje podatkov glede na preiskovalno vprašanje sestavili nekaj kratkih vprašanj zaprtega tipa. Vprašalnike sem pregledala in podala pisne povratne informacije, učenci so jih zatem dopolnili in popravili. Vprašalnike so nato prepisali v računalniški program za pisanje besedil, jih natisnili in razdelili anketirancem doma in v šoli.

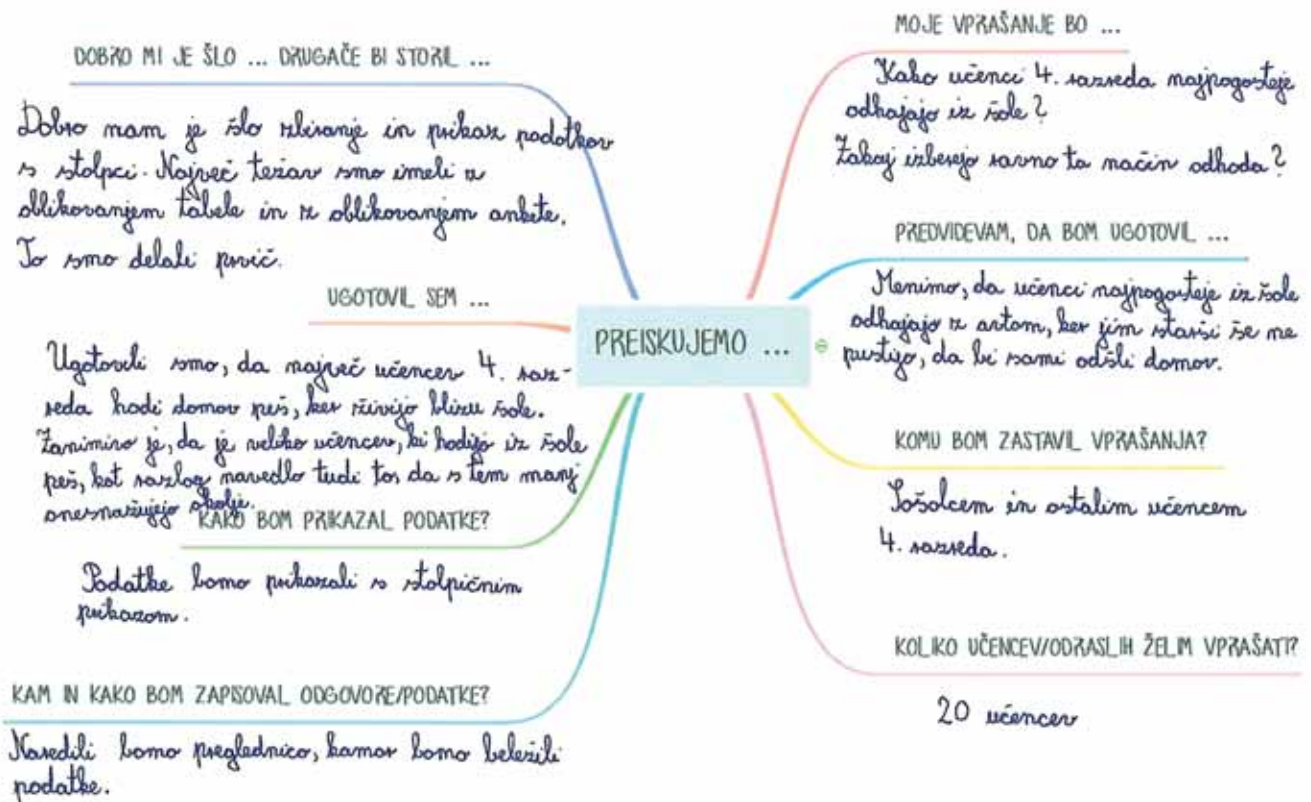
ZADOVOLJSTVO LJUDI	DA	DELNO	NE	
PREHODI ZA PEŠCE	9	7	2	ZADOVOLJSTVO LJUDI
PLOČNIKI	9	5	4	

HOJA ČE Z	DA	DELNO	NE	
PREHOD ZA PEŠCE	12	6	0	UPOŠTEVANJE PROMETNIH PRAVIL
VIDNOST NA CESTI V TEMI	9	6	3	
UPORABA MOBTELA V PROMETU	2	3	13	

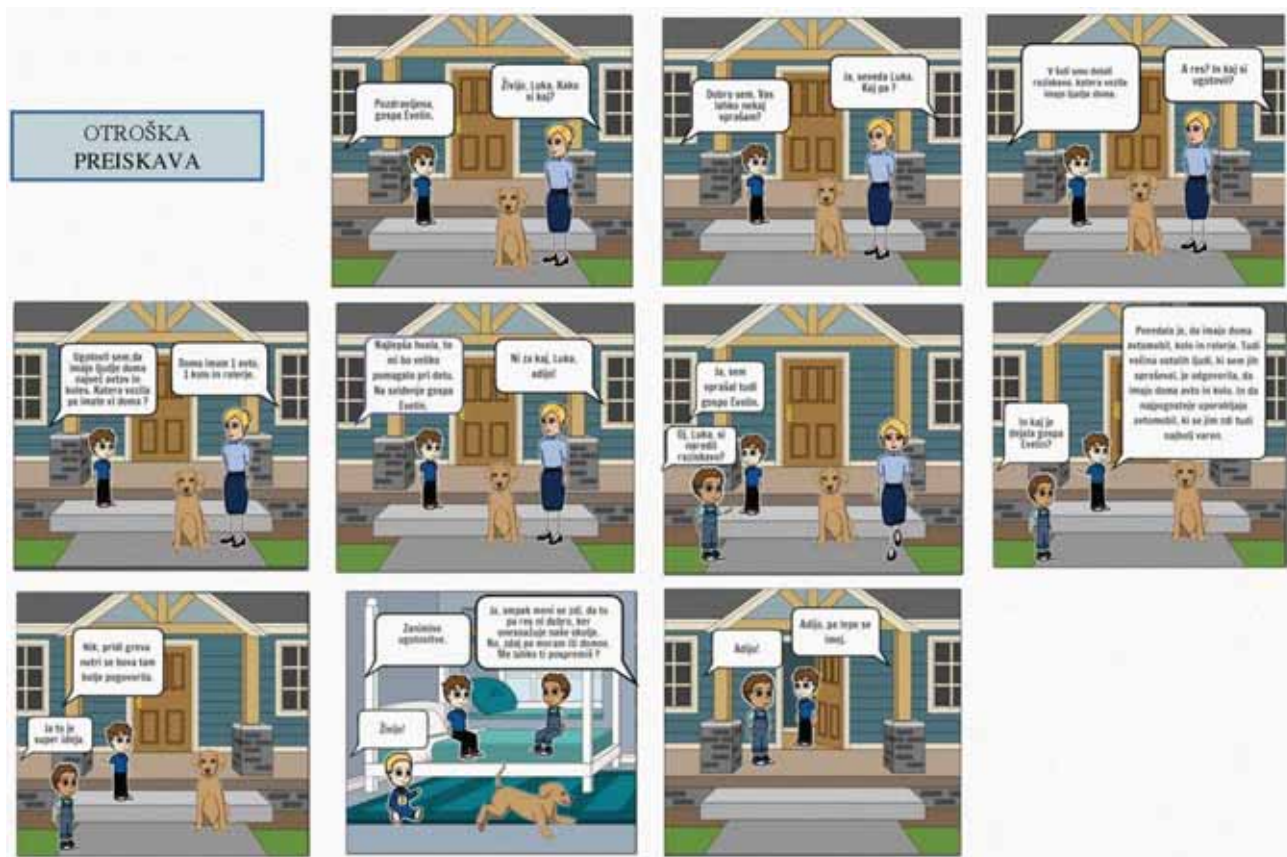
Slika 3: Prikaz zbranih podatkov v preglednici.

Ko so bili podatki zbrani, so jih učenci uredili in jih predstavili v obliki preglednic. Tokrat sem jim povratne informacije podala ustno. Sledila je izdelava izbranih prikazov.

S pomočjo izdelanih prikazov so učenci zapisali končne ugotovitve v načrt preiskave (Slika 2).

Slika 2: Načrt preiskave učencev

Slika 4: Primer končne »bogate« naloge učencev.

Izziv tedna

Kljub temu da je učencem že samo preiskovanje predstavljalo velik izziv, so ob koncu učnega sklopa dobili še zadnjo, tako imenovano »bogato« nalogo – predstaviti podatke, pridobljene s preiskovanjem, v obliki stripa. Ker smo v času matematične preiskave pri slovenščini ravno obravnavali tematiko razvijanja zmožnosti dvosmernega sporazumevanja, so za konec učenci svoje ugotovitve predstavili v obliki izmišljenega osebnega pogovora, ki bo imel tudi sporočilno vrednost, povezano s trajnostno mobilnostjo. Izbirali so med uradnim in neuradnim pogovorom ter poljubnima sogovorcema. V dialogu med njima so upoštevali vsa pravila vljudnega pogovarjanja, ki so jih spoznali med tednom pri pouku slovenščine (Shema 1 – izziv tedna). Vsi kriteriji uspešnosti so bili oblikovani skupaj z učenci na podlagi primera, ki sem ga predhodno oblikovala sama. Ob že ustvarjenem stripu jim je bilo veliko lažje oblikovati kriterije, po katerih bodo izdelali svoj strip. Dejavnost je potekala v digitalnem okolju, imenovanem Storyboardthat. Učenci so z izrednim zanimanjem ustvarjali svoje dokaze o učenju in računalniški program jim ni delal nobenih težav, saj je za uporabo zelo enostaven. Nastali so edinstveni in domiselni digitalni stripi (Slika 4). Dogajalni prostori stripov so

ulica, košarkarsko igrišče, šolsko dvorišče, službeni vhod idr. Tematike sogovorcev večinoma izhajajo iz teme preiskave – npr. pogovor med dvema učencema na šolskem dvorišču govori o tem, kako sta tisti dan prišla v šolo in zakaj je to najbolje ali pa ne, pogovor med dvema odraslima na ulici pa o tem, kako prihajata v službo oziroma odhajata iz nje ...

Slika 4 prikazuje primer končne »bogate« naloge skupine z začetnimi preiskovalnimi vprašanji: *Katera prevozna sredstva imajo ljudje našega mesta doma? Katera izmed teh najpogosteje uporabljajo? Katero od teh se jim zdi najbolj varno?* Skupina je izvirno prikazala ugotovitve svoje preiskave in v pogovor vključila tudi misli, ki spodbujajo varovanje našega okolja.

Vrstniško vrednotenje

Končne izdelke (stripe) so vrednotili učenci. Vsaka skupina je predstavila svoj končni izdelek, druga skupina pa je najprej pisno, nato pa še ustno ovrednotila strip po predhodno oblikovanih kriterijih uspešnosti.

Glede na komentarje vrstnikov, ki so se nanašali na kriterije uspešnosti, bodo imele skupine možnost svoje izdelke še izboljšati, popraviti, dopolniti in svoje stripe še enkrat predstaviti pred razredom.

VRSTNIŠKO VREDNOTENJE

NASLOV vrednotenega stripa: OTROŠKA PRÉEKAVA

VRSTNIŠKO VREDNOTENJE PO KATERIH IZPEŠNOSTI	VREDNOTENJE			POHVALE, NAMIGI, PREDLOGI IZBOLJŠAV ...
	DA	DELNO	NE	
Skrozi celotni strip je uporabljena ustrezna vrsta pobovora (vrstni ali navedeni pobovori)	✓			VIKALI SO GOSPO STELIJI, TIKALI PA SO PPIJATELJA - BOBIR
Glabe na izbran pobovor sta sobovorca ustrezna	✓			VEZ SOFAVORCBV- POHVATA
Izbran je ustrezni vodni razdarv	✓			
Izbran je ustrezni nabovor sobovorcev (bospa, bospa, ime ...)	✓			
Pobovor je vkluden (sobovorca si ne sešaha v beseda, sobovorca se poslušaha, odabovaha si na vprašanja, kaj imenihaha)	✓			NE SEGAJOSI V BESEDO.
Mba pobovoran je primerno uporabljeno vkanje/ikanje	✓			POHVALIM.
Izbran je ustrezni končni razdarv	✓			
V pobovor so vključene tva udobovite razskave skupne	✓			
V stripu so tva mesta ki spodbujajo k večji prometni varnosti in varovanju okolja		✓		GLEDE PROMETNE VARNOSTI - TE +A M.

Slika 6: Primer vrstniškega vrednotenja »bogate« naloge.

Evaluacija učiteljice in učencev po končanem delu

Učenci so bili v učnem procesu vseskozi zelo aktivni. Svoje misli, ideje in predloge so podajali sproščeno in odprto. Za delo so bili ves čas motivirani, saj so vedeli, kaj je njihov končni cilj. Poleg tega so ves čas prejeli pisne in ustne povratne informacije o svojem delu, tako da so svoje naloge lahko sproti dopolnjevali. Ker so se prvič učili na tak način, so neprestano potrebovali vodenje in usmeritve. Matematično preiskovanje je procesno zahtevna oblika dela, zato se mi je zdelo smiselno, da dejavnosti potekajo postopoma, po vodenih korakih. Največ težav so imeli učenci v fazi sistematičnega zbiranja in beleženja podatkov, saj niso ravno vedeli, kaj narediti z zbranimi podatki. Po izdelavi prikazov jim je postalo jasno, kaj jim podatki povedo.

Po končanem tedenskem izzivu so učenci v samoevaluaciji napisali, da so s svojimi izdelki zadovoljni in da jim je bilo tako učenje zelo všeč. Prav vsi so napisali, da je digitalni strip nanje naredil velik vtis in da so nanj zelo ponosni. Njihove samorefleksije so se nanašale tudi na smiselnost, vljudnost in vrsto pogovora, (ne)vključevanje sporočilne vrednosti v pogovor, neustrezen kraj dogajanja ipd.

Tematika trajnostne mobilnosti je učencem blizu, saj se z njo srečujejo že od začetnih let šolanja. Učence že od malih nog spodbujamo k aktivni mobilnosti, jih ozaveščamo o odgovornem vedenju in ravnanju v prometu in na vlogo prometa v današnjem svetu ter poudarjamo pomen zdravega bivalnega okolja. Zato tudi niso imeli težav niti pri razpravi o pozitivnih in negativnih vplivih prevoznih sredstev na prometno varnost in okolje, niti pri nizanju problemskih vprašanj za preiskovanje. Večje težave so jim predstavljali koraki preiskovanja, saj je bilo to področje učenja zanje novost. Zelo pomembna ugotovitev otrok v tedenskem izzivu je, da so bile izpeljane učne dejavnosti praktične in da bodo lahko izkušnje, ki so jih pridobili, uporabili tudi kasneje v življenju.

Sklep

Področje trajnostne mobilnosti sem v razredu načrtovala z vsemi didaktičnimi koraki po načelih formativnega spremljanja. Ob vodenem učenju so učenci z medpredmetno zasnovanim učnim sklopom razvijali veščine matematičnega preiskovanja, dialoškega sporazumevanja in digitalnih kompetenc. V procesu učenja so izdelali raznovrstne dokaze, ki so temeljili na kriterijih uspešnosti, oblikovanih skupaj z učenci. Z raznolikimi učnimi izkušnjami so učenci ozavestili pomen in vlogo trajnostne mobilnosti v našem vsakdanjem življenju ter z »bogati« nalogami, ki spodbujajo varovanje našega okolja, prispevali k izboljšanju našega okolja.

Pa naj zaključim s problemom, ki ga je ob koncu projekta izpostavil eden izmed učencev in bi lahko postal predmet nadaljnjega raziskovanja na tem področju: *Zakaj sploh ljudje z vozili tako škodijo naravi?*

Viri in literatura:

- Holcar Brunauer, A., Bizjak, C., Borstner, M., idr. (2017). Formativno spremljanje v podporo učenju. Priročnik za učitelje in strokovne delavce. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Holcar Brunauer, A., Debenjak, K., Bone, J., idr. (2017). Formativno spremljanje v podporo vsakemu učencu. 2. zvezek. V: Vključujoča šola. Priročnik za učitelje in druge strokovne delavce. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Novak, L., Vršič, V., Nedeljko, N., idr. (2018). Formativno spremljanje na razredni stopnji. Priročnik za učitelje. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Ogrin, M., idr. (2019). Trajna mobilnost. Priročnik za učitelje v osnovnih šolah. Dostopna na: <http://sptm.si/wp-content/uploads/2019/09/trajnostna-mobilnost-sola-web-za-SPTM-1.pdf> (9. 10. 2020).
- Rutar Ilc, Z. (2010). Medpredmetne in kurikularne povezave v kontekstu učnocijnega in procesnega načrtovanja in izvajanja pouka. V: Medpredmetne in kurikularne povezave. Priročnik za učitelje. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Uporaba spletne aplikacije Storyboardthat. Dostopna na: <https://www.storyboardthat.com/> (9. 10. 2020).

Veronika Svoljšak,
Osnovna šola Šenčur

Vključenost trajnostne mobilnosti pri pouku in priprava na govorni nastop v 2. razredu

IZVLEČEK: Samostojen prihod v šolo ali domov je odločitev, s katero se najprej soočajo starši, veliko odgovornost pa ima tudi učitelj, saj otrokom pomaga pri spoznanju pravil varnega ravnanja v prometu.

Poleg varnega vključevanja v promet je pomemben tudi razmislek o trajnostnem načinu prihoda v šolo, saj tako varujemo okolje, pozitivno vplivamo na socialni razvoj otroka, ta vidik pa je nenazadnje tudi tesno povezan z zdravim življenjskim slogom posameznika.

Dejavnosti, ki so povezane s pravilnim in varnim vedenjem v prometu, in vsebine, ki se nanašajo na načela trajnostne mobilnosti, pri pouku izvajamo predvsem pri predmetu spoznavanje okolja in z medpredmetnim povezovanjem z ostalimi predmeti.

Nekaj takšnih dejavnosti je opisanih v članku, podrobneje pa je opisana priprava otrok na govorni nastop – opis poti v šolo. Nanj so se otroci pripravili po načelih formativnega spremljanja, kar jim je omogočalo, da so aktivno sodelovali pri načrtovanju dela in njegovem vrednotenju ter se s tem učili prevzemati odgovornost za svoje delo. Hkrati pa so posredno razmišljali tudi o pomenu trajnostne mobilnosti.

Ključne besede: trajnostna mobilnost, varnost v prometu, govorni nastop, formativno spremljanje

Including Sustainable Mobility in Lessons and Preparing for an Oral Presentation in 2nd Grade

Abstract: Whether a child will be going to school or home alone is a decision made by the child's parents, but the teacher also has great responsibility as he/she has to teach the children the rules of safe traffic behaviour.

Besides safe participation in traffic, we must also think about a sustainable way of coming to school which would protect the environment and have a positive impact on the child's social development; the latter aspect is, last but not least, closely connected with a person's healthy lifestyle.

Activities relating to proper and safe behaviour in traffic and contents relating to the principles of sustainable mobility are mostly carried out during Environmental Education lessons and through cross-curricular integration with other subjects.

A few activities are described in the article, which also gives a detailed description

of children preparing to orally describe – their route to school. The children prepared for their presentation according to the principles of formative assessment, which enabled them to actively participate in planning and evaluating the work, thus learning to take responsibility for their work. Indirectly, they also thought about the importance of sustainable mobility.

Keywords: sustainable mobility, traffic safety, oral presentation, formative assessment

Uvod

Poučujem na podeželski podružnični šoli. Otroci prihajajo iz štirih različno oddaljenih vasi, vendar do šole iz vseh vodijo dokaj varne poljske poti. Otroci se tako na poti v šolo soočajo le z nekaterimi nevarnimi točkami.

Z vstopom v šolo razvijamo odgovornost otrok in spodbujamo njihovo samostojnost. Prav vstop v drugi razred je tudi z vidika zakonodaje prelomna točka, ko otroci v šolo že lahko pridejo samostojno, brez spremstva odraslih, in kar je najbolje, to lahko storijo v družbi sošolcev, prijateljev ali sorojencev. Hkrati pa je zanje obvezna uporaba rumene rutice, ki ostale udeležence v prometu opozarja, naj bodo nanje pozorni. Samostojen prihod v šolo je za otroke velik korak in večina ga sprejme z veliko odgovornostjo ter zanosom, da zmorejo. S tem korakom se po mojih izkušnjah poveča delež otrok, ki v šolo prihajajo na trajnostni način. Večina drugošolcev v našem razredu se pripelje s šolskim avtobusom ali pa pridejo peš.

Z odločitvijo, da otroku dovolijo samostojen prihod v šolo, se sprva soočijo starši, zelo odgovoren pa mora biti tudi učitelj, saj učencem pomaga, da spoznajo pravila varnega ravnanja v prometu in da se po njih ravna tudi takrat, ko jih nihče ne gleda. Pred samostojno potjo v šolo mora otrok pridobiti čim več izkušenj za varno vključevanje v promet.

Zakon o pravilih cestnega prometa v 87. členu ureja varstvo otrok v prometu in v 8. točki določa: »Otroci smejo samostojno sodelovati v cestnem prometu šele, ko se starši, skrbniki oziroma rejniki prepričajo, da so otroci sposobni razumeti nevarnosti v prometu in da so seznanjeni s prometnimi razmerami na prometnih površinah, kjer se srečujejo s cestnim prometom.« (Zakon o pravilih cestnega prometa, 2013)

V šoli se izvajajo številne dejavnosti na temo trajnostne mobilnosti v okviru obveznega in razširjenega programa. Pri pouku v 2. razredu jih lahko vključimo in povežemo s cilji učnega načrta in vsebinami, ki jih določajo učni načrti posameznih predmetov.

Primer vključevanja trajnostne mobilnosti pri slovenščini v povezavi s cilji spoznavanja okolja

Večino ciljev in vsebin trajnostne mobilnosti kot učiteljica uresničujem predvsem pri pouku spoznavanja okolja ali s povezovanjem spoznavanja okolja z drugimi predmeti. Opis poti v šolo in domov je bila tema prvega govornega nastopa v drugem razredu.

Želela sem, da bi bili otroci pri delu čim samostojnejši in da bi sodelovali pri izbiri vsebine ter pri določanju kriterijev uspešnosti in namenov učenja. Izbrana tema je omogočala medpredmetno povezavo in je bila otrokom znana iz njihovega izkušnjskega sveta. V vsebino smo vključili tudi varnostni vidik in pomen trajnostne mobilnosti. Otroci so spoznali postopek za pripravo govornega nastopa ter se učili oblikovati opisovalno besedilo, ki je bilo izhodišče za govorno nastopanje.

Dela smo se lotili po načelih formativnega spremljanja. Priprava na govorni nastop je bila obsežna naloga in pri pouku smo za delo potrebovali 4 šolske ure. Učenci so si v določenem tednu sami izbrali dan, ko so govorno nastopili pred razredom.

Ugotavljanje predznanja

Delo smo začeli s pogovorom v parih. Učenci so eden drugemu opisali, kako so ta dan prišli v šolo in omenili eno stvar, ki so jo videli na poti. Nato so posamezni učenci celi skupini poročali, kako je v šolo prišel sošolec, s katerim so se pogovarjali. Pri poročanju smo ugotovili, da učenci v šolo največkrat prihajajo peš, s šolskim avtobusom ali pa jih starši pripeljejo z avtom. Učenci so povedali, da je okolju najprijaznejši način, če gremo v šolo peš, saj avtobus in avtomobil onesnažujeta okolje.

Pogovarjali so se tudi o govornem nastopanju. Otroci so imeli s tem že nekaj izkušenj, saj so pripovedovali o knjigah, ki so jih izbrali za bralno značko. Ob pogovoru, kaj je pri takem nastopu pomembno, so otroci izpostavili razumljivost in vsebino pripovedovanja.

Določanje namenov učenja

Določili smo namene učenja. Pri delu sem otroke vodila z vprašanji: O čem bomo govorili? Ali bo treba besedilo zapisati? Kaj vse moramo vključiti v zapis? Kaj naj naredimo, da ne bomo česa pozabili? Kaj se bomo ob tem naučili? Se ti zdi to pomembno?

Imeli so kar veliko idej, o čem bi lahko govorili: Kdaj grem v šolo? S kom grem v šolo in kako grem v šolo? Kje grem v šolo? Kaj vidim na poti? Kako bi šel rad v šolo? Na kaj moram paziti? Z vidika trajnostne mobilnosti so razmišljali, kako pridejo v šolo ter ali jim je tak način všeč ali bi v šolo raje prišli drugače.

Zdelo se jim je smiselno, da oblikujejo opis poti tudi v pisni obliki, da se bodo lažje pripravili na govorni nastop. Dogovorili smo se, da bomo sprva oblikovali miselni vzorec, ki jim bo v pomoč pri oblikovanju zapisa.

Pogovorili smo se tudi, kaj se bomo ob tem naučili in kaj je namen našega dela. Nameni učenja, ki smo jih izluščili iz pogovora, so bili: **S pomočjo miselnega vzorca zapišemo opis poti v šolo in domov. Z govornim nastopom opišemo pot v šolo in domov.**

Oblikovanje miselnega vzorca in določanje kriterijev uspešnosti

Opis poti sem razdelila na dva dela; prvi je vseboval prihod v šolo, drugi pa odhod domov. Tako so otroci pridobivali izkušnje in postajali samostojnejši. Prvi miselni vzorec MOJA POT V ŠOLO smo oblikovali skupaj z učenci na plakat, sama sem bila v vlogi

»zapisnikarice«, seveda pa sem jih z vprašanji še precej usmerjala in jim namigovala, kaj se zdi pomembno meni. Za izhodišče smo imeli tudi miselni vzorec v medpredmetnem delovnem zvezku Naša ulica, učenci pa so predlagali dodatna vprašanja ter pripovedovali, kaj lahko zapišejo pri posamezni točki. Razdelili smo ga na šest delov: odhod od doma, način prihoda v šolo, vrednotenje načina prihoda v šolo, značilnosti pokrajine, varnost v prometu, prihod v šolo. Plakat smo pritrdili na tablo in določili kriterije uspešnosti za zapis besedila, ki jim bo v oporo pri govornem nastopanju.

Pri načinu prihoda v šolo smo v pogovoru zajeli tudi vidike trajnostne mobilnosti. Med učenci se je razvila razprava, kateri način prihoda v šolo je »boljši«, in podali so kar nekaj zanimivih argumentov, npr.: »Če greš peš, je to dobro za zdravje, zbudiš se, ne onesnažuješ okolja, lahko greš sam, pot ni dolga, na poti vidiš veliko zanimivih reči, družiš se s sestro, lahko se pogovarjaš s prijatelji ...«

Preglednica 1: Načrtovanje pouka po načelih formativnega spremljanja.

Učitelj: Veronika Svoltjšak		Šola: OŠ Šenčur/ PŠ Olševk		Predmet: SLJ/SPO		Razred: 2. c		Število ur: 5	
UČNI/TEMATSKI SKLOP: MOJA POT V ŠOLO IN DOMOV (GOVORNI NASTOP)									
UČNI NAČRT		AKTIVNA VLOGA UČENCEV							
Učni cilji:		Nameni učenja:		Učne dejavnosti, metode:		Učenčevi izdelki oz. dokazi, ki izhajajo iz pogovorov ali opazovanj pri pouku:			
SPO		S pomočjo miselnega vzorca zapišemo opis poti v šolo in domov.		Predznanje: Pogovor v paru, izmenjava izkušenj.					
Učenci:		Z govornim nastopom opišemo pot v šolo in domov.		Nameni učenja: Pogovor v krogu ob vprašanjih.					
- utrjujejo vedenja o varni poti v šolo,				Oblikovanje miselnega vzorca Moja pot v šolo: urejanje idej otrok, o čem vse bomo pisali in kasneje pripovedovali.		miselna vzorca			
- vedo, da moramo varovati naravno okolje.				Oblikovanje kriterijev uspešnosti za tvorbo besedila.					
SLJ				Tvorjenje besedila Moja pot v šolo: medvrstniško sodelovanje ali samostojno delo.		besedilo (zapis v zvezku)			
Učenci:				Oblikovanje miselnega vzorca Moja pot domov: oblikovanje po zgledu prejšnjega miselnega vzorca.		Moja pot v šolo Moja pot domov			
- govorno nastopajo z vnaprej napovedano temo,				Tvorjenje besedila Moja pot v šolo: samostojno delo učencev.					
- razvijajo pisanje besedil, ustreznih svoji starosti, spoznavni, sporazumevalni in recepcijski zmožnosti.				Povratna informacija: individualna ustna PI učencu o njegovem zapisu.		učni listič s samooceno			
Standardi znanja /učni dosežki:		Kriteriji uspešnosti: Tvorba besedila		Oblikovanje kriterijev uspešnosti za govorni nastop. Poudarek je na vsebini in tudi na načinu govorjenja.					
Učenec oz. učenka:		Uspešen bom, ko:		Priprava na govorni nastop: vaja v šoli in doma, osnova govornega nastopa je zapis oz. opis poti v šolo in domov.					
- razume vpliv prometa na okolje,		- zapišem celoten zapis (dokončam);		Izvedba govornega nastopa: samostojno delo učencev.					
- pozna dejavnike varnosti v prometu in se po njih ravna,		- upoštevam pravila za lep zapis (ošiljen svinčnik, pravilna drža svinčnika in telesa, pisanje od črte do črte, zapis črk z ustreznimi potezami, razmik med besedami ...);		Vrednotenje govornega nastopa: samovrednotenje s pomočjo učnega lističa, sprotna ustna povratna informacija učitelja.					
- razvija zmožnost pisanja neumetnostnih besedil,		- napišem vsebinsko smiselno besedilo (slednim miselnemu vzorcu);							
- razvija zmožnost govornega nastopanja,		- pazim na zapis pike.							
- samostojno govorno nastopi z napovedano temo in besedilno vrsto ter tvori smiselno in razumljivo besedilo, govori razločno in čim bolj knjižno.		Govorni nastop							
		Uspešen bo, ko							
		- bom opisal svojo pot v šolo in domov;							
		- bom govoril knjižno;							
		- bom govoril primerno hitro (počasi);							
		- bom govoril razločno in dovolj glasno.							

»Vožnja z avtobusom je zabavna, avtobus naenkrat pelje veliko otrok in zato manj onesnažuje, med vožnjo lahko sediš in se pogovarjaš s prijatelji ...«

»Vožnja z avtom je varnejša. Če imaš električni avto, ne onesnažuješ okolja, z avtom najhitreje prispeš v šolo in zjutraj se vedno mudi, starši me pripeljejo mimogrede na poti v službo ...«

Slika 1: Miselni vzorec in kriteriji uspešnosti.

Tvorjenje besedila

Učenci so se nato lotili zapisovanja besedila. Delali so lahko samostojno ali pa so poiskali sošolca, ki v šolo prihaja na podoben način in je doma v istem kraju. Večina se je odločila za medvrstniško sodelovanje in učenje. Tako so se lahko posvetovali med sabo, sama pa sem jim bila ves čas na voljo za pomoč in nasvete. Pogosto so si ogledali plakat in poiskali, o čem morajo še pisati. Učenci so bili aktivni in so se pri delu zelo trudili, nekateri so se pohvalili, da so prvič napisali »celo stran v velikem zvezku«. Po končanem zapisu so otroci besedilo najprej prebrali sami, nato pa so ga oddali v pregled še meni. Vsakemu otroku sem po kriterijih uspešnosti podala povratno informacijo o njegovem delu.

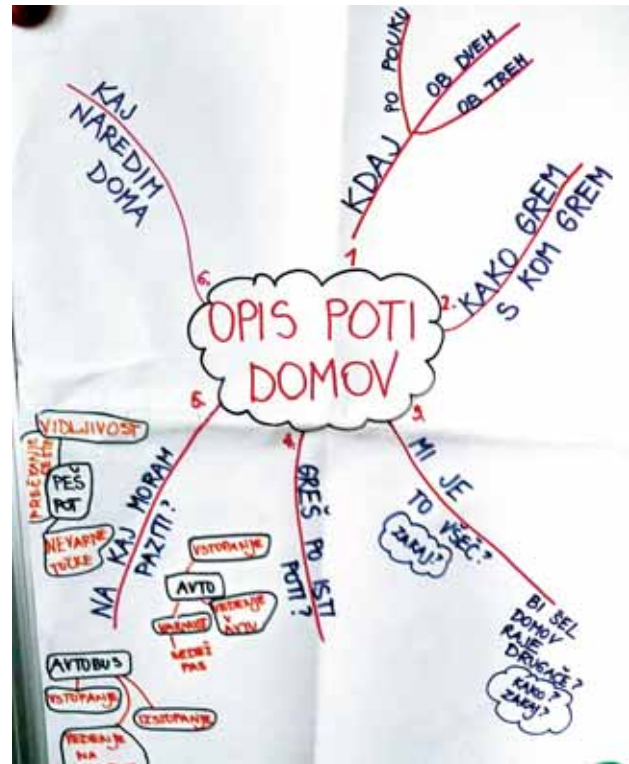

Slika 2: Tvorjenje opisa poti v šolo.

Oblikovanje miselnega vzorca in tvorjenje besedila Moja pot domov

Oblikovanje drugega miselnega vzorca MOJA POT DOMOV je potekalo hitro in precej spretnije, saj smo si pomagali s prvim plakatom.

Tudi pri zapisu so bili otroci bolj suvereni, dogovorili pa smo se, da ta zapis naredijo sami, brez medsebojnega sodelovanja – dokončali so ga za domačo nalogo v podaljšanem bivanju oz. doma.

Slika 3: Miselni vzorec Opis poti domov.

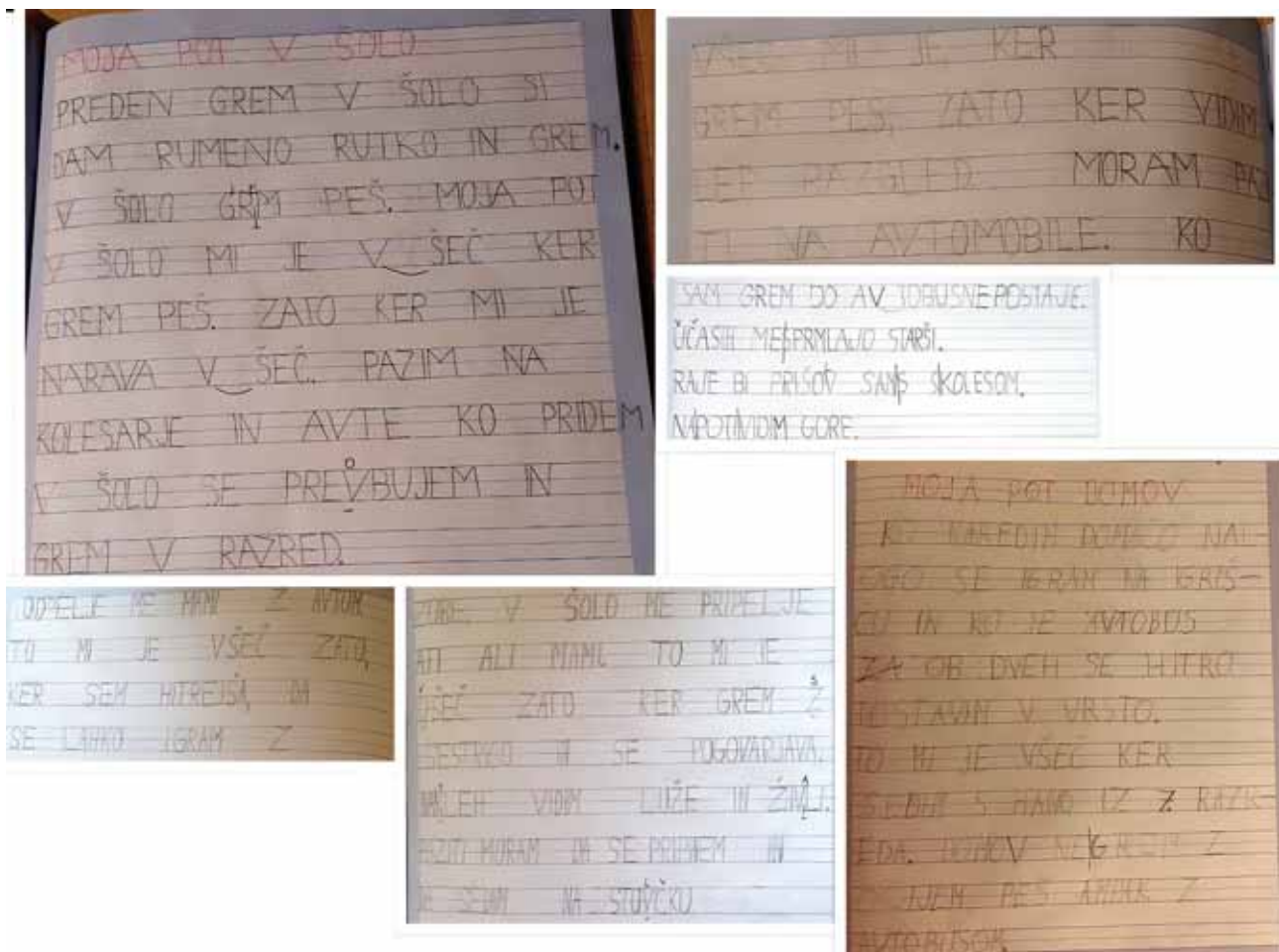
O drugem delu besedila sem imela z vsakim otrokom kratek pogovor. Prejeli so mojo povratno informacijo:

- Uspešen si bil pri ... npr. upoštevanju miselnega vzorca (pri vsebini).
- Svetujem ti, da ... npr. bolj paziš na zapis pike na koncu povedi.

Nato so učenci sami lahko povedali, kakšni so bili njihovi občutki ob pisanju, kako jim je šlo, kaj jim gre dobro, kaj jim je bilo najtežje. Večini je bila dejavnost všeč, čeprav so morali vložiti kar nekaj napora. Najbolj všeč jim je bilo oblikovanje miselnega vzorca in pogovor ob njem, najtežje pa jim je bilo oblikovati in zapisovati povedi.

Govorni nastop

Ko je bil zapis oblikovan, smo se začeli pogovarjati o pripravi na govorni nastop. Predlagali smo več načinov, kako vaditi govorno nastopanje: opis lahko pripoveduješ sošolcem, učiteljici, družinskim članom, igračam, domačim živalim ... Eden od predlogov je bil, da govorni nastop lahko povedo tudi sami in se ob tem posnamejo, npr. z mobilnim telefonom, potem pa se poslušajo.

Slika 4: Izseki iz zapisov Moja pot v šolo in Moja pot domov.

Poleg vsebine pa je pomemben tudi način govorjenja. Razmišljanje o tem sem spodbudila z dvema kratkima posnetkoma; na prvem otrok govori knjižno, počasi, dovolj glasno in razločno, na drugem pa pogovorno, hitro in tiho.

Ob pogovoru o obeh posnetkih smo nato oblikovali kriterije uspešnosti za govorni nastop.

Del šolske ure smo namenili vaji, ko so si učenci v parih povedali besedilo ter uspešnost sošolčevega nastopa vrednotili. Poslušalec je moral izpostaviti en kriterij, po katerem je bil sošolec uspešen, in enega, ki naj bi ga izboljšal.

Po nastopu so sami ovrednotili uspešnost svojega nastopa; na učnem lističu so pobarvali kvadratek določene barve semaforja (zelena – uspelo mi je, rumena – delno mi je uspelo, rdeča – ni mi še uspelo).

Kriteriji uspešnosti govornega nastopanja so bili:

- Opisal sem svojo pot v šolo in domov.
- Govoril sem knjižno.
- Govoril sem primerno hitro (počasi).

- Govoril sem dovolj glasno.
- Govoril sem razločno.

Izkušnja je bila za učence dragocena, saj so bili aktivni, samoiniciativni in pripravljeni sodelovati. Z vidika trajnostne mobilnosti se mi je zdelo posebej dragoceno, da so v pogovoru analizirali svoje potovalne navade, jih vrednotili in poslušali tudi drugačna mnenja. V zapis in govorni nastop pa so to vključevali redko.

Primeri dejavnosti trajnostne mobilnosti v učilnici in na prostem pri pouku spoznavanja okolja

V nadaljevanju so predstavljene še nekatere aktivnosti, s katerimi v učilnici in na prostem uresničujemo cilje, ki jih predvideva učni načrt spoznavanje okolja. V drugem razredu poudarjamo prometno varnost in jih tako navajamo na samostojen (trajnosten) prihod v šolo.

Sprehod po bližnji okolici šole, obisk policista

Na začetku šolskega leta nas obišče policist, ki z otroki ponovi prometna pravila za pešce. Pred sprehodi

jih ponovimo znova; vadimo hojo ob robu ceste, po pločniku ter hojo čez cesto. Na sprehod se odpravimo tudi v meglenem in deževnem vremenu, da otroci občutijo, kako slaba je vidljivost v mraku in ob drugačnih vremenskih pogojih, hkrati pa vidijo, da je sprehod mogoč in zanimiv tudi ob takem vremenu.

Ogled avdiovizualnih vsebin in delo s slikovnim gradivom

Ogled risank Zelena luč z izobraževalno vsebino, ob katerih otroci spoznavajo osnovne prometne predpise za varnost v cestnem prometu. Otroci v skupinah ob slikah in fotografijah avtentičnih prometnih situacij presojujejo, kdo od udeležencev ravna ustrezno in kdo ne. Svoje razmišljanje tudi utemeljijo. Z vidika trajnostne mobilnosti ob fotografijah presojujejo različne načine potovanja.

Izdelava plakata o prometnih znakih in izdelava prometnih znakov

Učenci izdelajo plakat o pomenu posameznih prometnih znakov, še posebej poudarijo prometne znake, ki so pomembni za pešce. Nato iz kartona in lesenih palčk izdelajo prometne znake in opisujejo njihov pomen.

Sklep

Tudi preko govornega nastopa so se otroci osveščali o pomenu trajnostne mobilnosti, v šoli pa tako osveščanje neposredno uresničujemo tudi v okviru projektov. Letos so drugošolci skupaj z vsemi učenci naše podružnične šole vključeni v projekt Trajnostna mobilnost. Sodelovali smo v aktivnostih *Gremo peš s kokoško Rozi* in v dejavnosti *Pešbus*. Pri dejavnostih so otroci spoznavali pomen trajnostnega načina

potovanja za okolje, skupnost ter nenazadnje za zdravje. Učenci so imeli možnost, da so v šolo lahko prispeli s Pešbusom, ki je do šole »pripeljal« v spremstvu učiteljic in prostovoljcev iz vseh štirih vasi. To je bila za učence dobra priložnost, da so pridobili izkušnje pa tudi motivacijo za trajnosten način prihoda v šolo.

Viri in literatura:

Holcar Brunauer, A., idr. (2006). Formativno spremljanje v podporo učenju: Priročnik za učitelje in strokovne delavce. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Novak, L., idr. (2018). Formativno spremljanje na razredni stopnji: priporočnik za učitelje. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

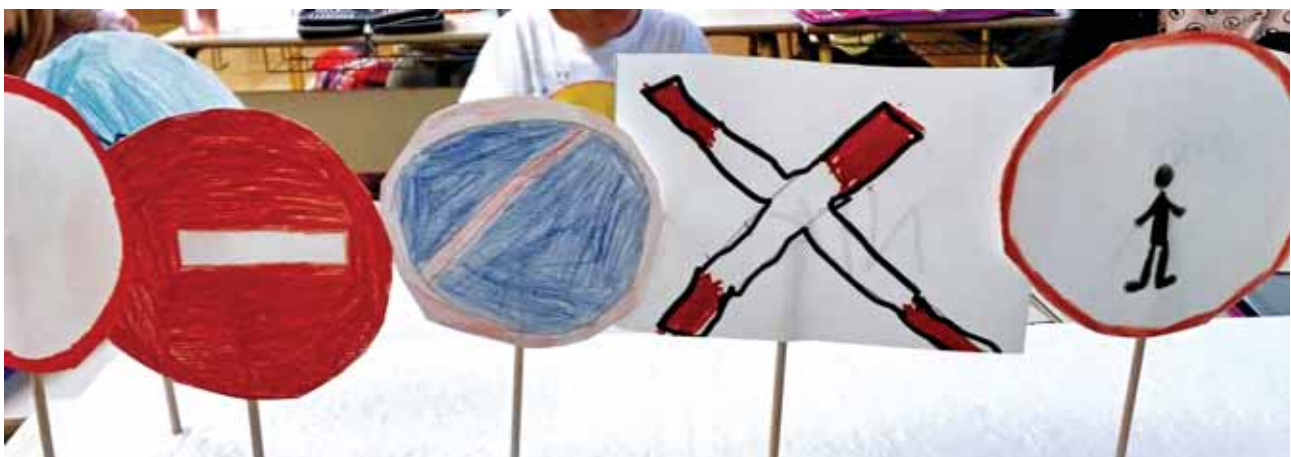
Cotič, M., idr. (2016). Naša ulica 2: Medpredmetni delovni zvezek za 2. razred osnovne šole - 1. zvezek. Ljubljana: DZS.

Ogrin, M., idr. (2019). Trajnostna mobilnost: Priročnik za učitelje v osnovnih šolah. (Elektronski vir). Ljubljana: Ministrstvo za infrastrukturo. Pridobljeno 15. 9. 2020 s <https://sptm.si/wp-content/uploads/2019/09/trajnostna-mobilnost-sola-web-za-SPTM-1.pdf>.

Učni načrt (2018). Program osnovna šola: Slovenščina. (Elektronski vir). Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 28. 9. 2020 s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf.

Učni načrt (2011). Program osnovna šola: Spoznavanje okolja. (Elektronski vir). Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 28. 9. 2020 s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_spoznvanje_okolja_pop.pdf.

Zakon o pravilih cestnega prometa (2013). Uradni list RS, št. 82 (8. 10. 2013). Pridobljeno 15. 9. 2020 s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5793>.

Slika 5: Izdelava prometnih znakov.

Mag. Irena Gole,
OŠ Bršljin, Novo mesto

Razvijanje znanja o prometni varnosti z medpredmetnimi dejavnostmi

IZVLEČEK: Na OŠ Bršljin že vrsto let poudarjajo pomen varnega in odgovornega ravnanja v prometu, zato vsako leto z učenci izvedejo različne dejavnosti, s katerimi širijo znanje o prometni varnosti, petošolci pa urijo za njih pomembne kolesarske spretnosti. Šola nosi naziv zdrava, EKO in kulturna šola, zato so vse aktivnosti usmerjene v spodbujanje trajnostne mobilnosti, njihovo izvajanje pa so podprli z vključevanjem in spoznavanjem sodobne tehnologije. Vsako leto so dejavnosti pričeli z ogledom prometne ureditve v bližnji šolski okolici in opredelivijo varnih in nevarnih točk za vse udeležence v prometu. Učenci so podajali predloge o načinih predstavitve prometnih vsebin, primernih za različne starosti, s katerimi so širili zanje in ozaveščali o pomenu trajnostne mobilnosti. Do zdaj so tako pripravili različne zemljevide varnih in manj varnih šolskih poti, različne igre in kvize, didaktični pripomoček za učenje o obvezni opremi kolesarja ter predloge za kolesarske izlete v okolici Novega mesta. Vse ugotovitve izvedenih dejavnosti so predstavili Mestni občini Novo mesto in tako pomagali do varnejših poti v okolici šole.

Ključne besede: trajnostna mobilnost, prometna varnost, didaktična igra in pripomoček, kviz in zloženke o prometu, sodobna tehnologija

Building Knowledge of Traffic Safety through Cross-Curricular Activities

Abstract: For many years now, Bršljin Primary School has emphasised the importance of safe and responsible traffic behaviour, which is why every year they carry out different activities with the pupils, spreading knowledge of traffic safety, while fifth graders hone their cycling skills which are very important for them. The school has been awarded the title of healthy, ECO and cultural school, which is why all activities are focused on promoting sustainable mobility, and their implementation is supported by including and learning about modern technology. Every year, the activities begin by taking a look at the traffic regime in the school's vicinity and by defining the safe and unsafe spots for all road users. The pupils made suggestions on how to present traffic-related contents suitable for different ages, with which they spread knowledge and raised awareness of the importance of sustainable mobility. So far, they have prepared various maps of safe and less safe routes to school; various games and quizzes; a didactic tool for learning about mandatory cycling equipment; and suggestions for cycling trips in the vicinity of Novo mesto. They have presented all the findings obtained from the implemented activities to the Urban Municipality of Novo mesto, helping to make the routes in the vicinity of the school safer.

Keywords: sustainable mobility, traffic safety, didactic game and tool, traffic quiz and folded leaflets, modern technology

Uvod

Trajnostna mobilnost je način življenja, ki spodbuja hojo, kolesarjenje, uporabo javnega potniškega prometa in alternativne oblike mobilnosti, s čimer prispevamo k zmanjšanju izpustov toplogrednih plinov, čistejšemu zraku v mestih, večji kakovosti bivanja ter spodbujamo zdrav način življenja (Trajnostna mobilnost, 2019). Na OŠ Bršljin že vrsto let spodbujamo učence, ki so opravili kolesarski izpit, da v šolo prihajajo s kolesom, vključili pa smo se tudi v projekt Prometna kača, kjer smo učence in starše spodbujali k hoji in kolesarjenju ter uporabi javnega prometa in souporabi avtomobila za pot v šolo in iz nje.

Petošolci vsako leto opravljajo kolesarski izpit, zato učenci že od prvega razreda naprej preizkušanje svoje kolesarske spretnosti na različnih poligonih v okviru športnih dni ali pri urah športa, vendar pogosto to ni dovolj, da ozavestijo vse situacije, ki se lahko zgodijo udeležencem v prometu.

V sklopu izdelave načrta varnih poti šole smo z učenci večkrat prehodili in prekolesarili šolske poti v okolici šole in ugotavljali varne in nevarne prometne poti. Na parkirišču pri šoli smo označili varno kolesarsko pot in učence ob prihodu v šolo opozarjali na pravilno ravnanje. Pogosto smo se srečevali tudi v učilnici, pri urah za nadarjene, interesnih dejavnostih ali pa smo si vzeli čas pri urah likovne umetnosti ter naša opažanja in ideje za izboljšanje poznavanja prometnih pravil strnili in pripravili različne didaktične pripomočke in igre, slike oz. aplikacije in videe.

V zadnjih letih smo na področju prometne varnosti na šoli uvedli veliko novosti. Za ta namen smo z učenci izdelali zanimive in aktualne pripomočke, s katerimi si pomagamo pri učenju ustreznega ravnanja v različnih prometnih situacijah.

Večino dejavnosti smo izvajali v 5. razredu v sklopu rednega pouka pri različnih predmetih (NIT, DRU, MAT, LUM, SLJ in ŠPO) in pri dodatnem pouku. S starejšimi učenci smo sodelovali pri interesni dejavnosti v povezavi z likovnim ustvarjanjem ali računalništvom ter v sklopu dejavnosti za nadarjene učence. Mlajšim učencem smo naše izdelke pokazali pri pouku kot spodbujanje medvrstniškega učenja pri različnih predmetih (SLJ in SPO).

Pri dejavnostih smo med seboj povezali različna predmetna področja, saj smo lahko s posamezno

Slika 1: Označevanje kolesarske poti pred šolo.

dejavnostjo uresničili različne učne cilje več predmetov hkrati. Pri vseh predmetih je v didaktičnih priporočilih učnih načrtov zapisano, da naj učitelj spodbuja tudi uporabo informacijske tehnologije ter pouk, ki je raziskovalno naravnano.

Pri predmetu družba v 4. in 5. razredu v vsebinskih sklopih Ljudje v družbi in Ljudje v prostoru smo preko spodaj opisanih dejavnosti zadostili naslednjim splošnim ciljem (Digitalni UN), kjer so učenci:

- širili prostorsko orientacijo od domačega kraja,
- se kartografsko opismenjevali – brali preproste zemljevide različnih meril in vsebin, skicirali preproste zemljevide,
- raziskovali in spoznavali geografske pojave in procese na različne načine (pisni, grafični viri, film, neposredno opazovanje, anketiranje, kartiranje),
- spoznavali pomen delovanja in načrtovanja z vidika trajnostnega razvoja,
- razvijali sposobnost za argumentirano izražanje svojih mnenj in stališč,
- navedli primere povezanosti in soodvisnosti prebivalcev Zemlje skozi vlogo, prometa.

Pri pouku Naravoslovje in tehnika so v 4. in 5. razredu vsebine povezane z raziskovanjem, prometom in kolesarjenjem preko področij Snovi, Sile in gibanja in Pojavi. Cilji, ki smo jih uporabili pri izpeljavi dejavnosti so naslednji (Digitalni UN):

- dokazati, da nekatere snovi prevajajo električni tok, nekatere pa ne,
- ugotoviti pomen posebnih pravil za promet,
- pojasniti, da je za varnost prometa pomembno, da so udeleženci v prometu pozorni na druge,
- razložiti, čemu so namenjeni signalna oprema vozil in pešcev ter prometni znaki,
- utemeljiti pomen varnostne čelade pri vožnji s kolesom ter pripenjanja varnostnega pasu v avtu,
- poimenovati in opisati sestavne dele in obvezno opremo kolesa in ga znati pravilno vzdrževati,
- razložiti in utemeljiti pomen ravnanja v prometu skladno s predpisi in glede na razmere na cestišču,
- sestaviti preprost električni krog in razložiti pomen posameznih sestavnih delov,
- razložiti vlogo električnega stikala v električnem krogu,
- izdelati model električnega kroga,
- poiskati in opisati vzroke nesreč pri ravnanju z električnimi napravami in razložiti načine varovanja, zaradi varovanja zdravja in življenja,

- opisati porabnike električnega toka v šoli in doma,
- ugotoviti koristnost varčevanja z elektriko,
- ugotoviti pomen embalaže za shranjevanje predmetov in snovi ter jo vrednotiti z naravovarstvenega vidika,
- prepoznati in opisati glavne povzročitelje onesnaženosti zraka in lokalne onesnaževalce zraka,
- vrednotiti ravnanje oz. odnos ljudi do onesnaževanja zraka in ob tem razložiti, kaj pomeni odgovoren odnos do okolja.

Pri dejavnostih smo urili tudi naslednje spretnosti, ki so zapisane v učnem načrtu predmeta naravoslovje in tehnika (Digitalni UN):

- kako delati z viri: informacije pridobiti, jih uporabiti in biti do njih kritičen,
- prikazati in brati podatke iz grafičnih zapisov (prikaz s stolpci in vrsticami, figurni prikaz in črtni prikaz,)
- načrtovati in izvajati preprosto raziskavo, oblikovati sklepne ugotovitve in poročati,
- načrtovati, skicirati, izdelovati in preizkušati izdelke ter predlagati izboljšave,
- varno uporabljati orodja in pripomočke,
- skrbeti za urejenost delovnega prostora.

Učenci 1. triletja obravnavajo prometne vsebine pri predmetu Spoznavanje okolja v tematskem sklopu Promet. V času njihove obravnave omenjenega sklopa so učencem petošolci predstavili didaktični pripomoček Stop, opremi se! ter tako mlajšim učencem na zanimiv način razložili obvezno opremo kolesarja.

V sklopu pouka Slovenščine smo razvijali zmožnosti pogovarjanja, branja in pisanja ter dvosmernega sporazumevanja. Preko dejavnosti smo iz digitalnih besedil varno, ustvarjalno in kritično pridobivali informacije, jih ustrezno uporabljali in po potrebi tudi dopolnjevali. Tako smo učence ozaveščali, da presojujejo uporabo digitalne in druge tehnologije ter prek nje pridobljenih informacij – ob tem razvijajo svojo digitalno zmožnost (Digitalni UN).

Pri vseh opisanih dejavnostih so učenci razvijali sposobnost opazovanja, prostorske predstavljenosti in vizualizacije, si pridobivali občutek za orientacijo v notranjem in zunanem prostoru, se seznanjali z novimi likovnimi tehnikami, materiali, orodji in tehnologijami ter razvijali tudi čut za estetiko, kar so splošni učni cilji pri pouku likovne umetnosti (Digitalni UN).

Učenci so pri vseh dejavnostih z veseljem sodelovali in krepili sodelovalno učenje, kar je razvidno tudi iz slikovnega gradiva.

1. DEJAVNOST: PREGLED IN OPREDELITEV NEVARNIH TOČK TER KRIŽIŠČ ZA UDELEŽENCE V PROMETU

Slika 2: Ogled križišča pri šoli.

Pred izdelavo vseh pripomočkov smo najprej opravili temeljit pregled bližnjega šolskega okoliša, kjer smo fotografirali križišča in nevarne točke, na katere smo bili še posebno pozorni. Vsak učenec je imel nalogo, da fotografira urejene in nevarne točke v svojem kraju in jih pošlje učiteljici po e-pošti. Tako smo se učili, kako pravilno posneti fotografijo in jo poslati po e-pošti s telefona ali računalnika. Nato smo se dobili v učilnici, kjer smo vse gradivo pregledali in nizali ideje, kako bi uporabljeno gradivo prikazali ter izdelali različne pripomočke.

Slika 3: Pregled opažanj v učilnici.

2. DEJAVNOST: ZEMLJEVID – VARNE IN MANJ VARNE ŠOLSKE POTI

Pri izdelavi zemljevida smo vedno razmišljali, da bi uporabljali naravne materiale ali reciklirali odpadno embalažo in spodbujali trajnostno naravnost učencev.

S pomočjo natisnjene načrta s spletne strani Google zemljevidi smo prerisali za nas pomembne ulice in stavbe, nato pa na različne načine označili varne, manj varne in nevarne poti.

Slika 4: Izris načrta šolskega okoliša.

Slika 5: Pisanje priporočil za kolesarje.

Slika 6: Zemljevid – končni izdelek z legendo in priporočili.

Slika 7: Risanje zemljevida s pirografom.

Izdelali smo tudi zemljevid na leseni plošči, ki smo ga za lažje razumevanje opremili tudi s fotografijami varnih in nevarnih točk v okolici šole.

Za risanje na les smo izbrali pirograf, s katerim smo črte ulic in cest vžgali v les. Iz lesene deščice smo izrezali glavna poslopja in urili tehnične spretnosti, ki so del vsebin pri predmetu naravoslovje in tehnika.

Slika 8: Predstavitve zemljevida na MO Novo mesto.

Slika 9: Zemljevid šolskega okoliša na leseni podlagi s prikazom varnih in nevarnih točk.

Z izdelavo zemljevidov smo povezali učne vsebine različnih predmetov (NIT, DRU, ŠPO, SLJ, LUM) in spoznavali prometno ureditev okolice šole ter ozaveščali, na kaj morajo biti učenci pozorni pri prihodu v šolo in odhodu iz šole.

3. DEJAVNOST: DIDAKTIČNA IGRA – GREM V NOVO MESTO

V petem razredu se pri urah gospodinjstva učimo o tekstilu, zato smo sešili namizno igro Grem v Novo mesto, s katero ponovimo prometna pravila. Za podlago smo uporabili večji kos blaga, za igralno polje pa različne barvne vzorce, ki smo jih prišli na večji kos blaga. Izdelali smo še kartončke in zapisali vprašanja, za figurice pa smo uporabili pobarvane orehove lupine. Kocko smo izdelali iz barvnega kartona in ustrezno narisali pike.

Slika 10: Šivanje igralnega polja igre.

Slika 11: Izdelava kartončkov za vprašanja.

Slika 12: Preizkus igre in ponovitev prometnih pravil.

Igro smo izdelali z namenom, da s pomočjo vprašanj na kartončkih učenci vadijo poznavanje prometnih pravil in urijo ročne spretnosti šivanja (GOS), tako da smo pri teh dejavnostih povezali pouk gospodinjstva (tekstil), pouk likovne umetnosti (likovno izražanje, čut za estetskost) in pouk slovenščine (oblikovanje vprašanj).

in odgovorov). Za lažje delo smo združili različne ure pouka, medpredmetno povezali učno snov in se učili drug od drugega.

4. DEJAVNOST: DIDAKTIČNI PRIPOMOČEK: STOP, OPREMI SE!

Z učenci smo razmišljali, kako mlajšim učencem 1. triade razložiti obvezno opremo kolesa in kolesarja. Ugotovili smo, da obvezno opremo najbolje prikažemo z didaktičnim pripomočkom, ki vključuje lučke, ki se posvetijo, ko pritisneš na ustrezen gumb.

Učenke so narisale kolesarja z opremo, zlepile lesene dele škatle in s pirografom v les vžgale ves zapis.

Slika 13: Risanje kolesarja.

Slika 14: Delo s pirografom – risanje naslovne strani.

Didaktični pripomoček je vseboval dele povezane z elektriko, zato smo povabili gosta, ki nam je prestavil pripomočke (lučke, stikala, orodja) in očeta učenca, električarja, ki nam je pomagal pri vezavi baterije s stikali.

Slika 15: Didaktični pripomoček – obvezna oprema kolesa in kolesarja.

Pri izdelavi didaktičnega pripomočka smo imeli v mislih mlajše učence, ki smo jim želeli na zanimiv način prikazati obvezno opremo kolesa in kolesarja. Zato smo povezali tudi lokalno skupnost, saj nam je gospod, ki se ukvarja s prodajo drobnega električnega materiala, predstavil električne pripomočke, starš učenca pa je učence naučil, kako povežemo stikalo preko žice z baterijo. Učno snov in cilje, ki se nanašajo na elektriko, so učenci že obravnavali v 4. razredu pri predmetu naravoslovje in tehnika, zato smo ob izdelavi obnovili znanje in se pogovarjali o pazljivem ravnanju z elektriko. Ta pripomoček so prvošolci sprejeli z navdušenjem in zelo hitro osvojili znanje o obvezni opremi kolesa in kolesarja, tako da pričakujemo, da bo v 5. razredu poznavanje prometnih vsebin, pridobljenih na tak način, pripomoglo k uspešnemu opravljanju kolesarskega izpita.

5. DEJAVNOST: IGRA, NAREJENA V PROGRAMSKEM OKOLJU SCRATCH – IGRAM, ZNAM, S KOLESOM SE LEPO IMAM

Današnji učenci so sodobni otroci, ki veliko uporabljajo mobilne telefone in računalnike, zato smo jih spodbujali k varni in učinkoviti rabi sodobne tehnologije. Vsebine prometne varnosti in poznavanje prometnih pravil se je najlažje učiti preko zabavnih iger in videoposnetkov, zato smo učence, ki so se pri neobveznem izbirnem predmetu računalništvo učili programiranja v programskem okolju Scratch, spodbudili, da naredijo zabaven kviz s

prometnimi pravili za lažje utrjevanje prometnih pravil. Pri programiranju smo si pomagali tudi s priročnikom Sonje Lajovic (2011) z naslovom Scratch: nauči se programirati in postani računalniški maček.

Izdelave igre so se učenci učili s sodelovalnim učenjem. Najprej so morali pripraviti vprašanja, ki so jih vključili v kviz. Pregledali so knjižna in spletna gradiva, poiskali ustrezne fotografije in se jih naučili zbirati ter shranjevati. Učenca, ki sta že poznala programiranje, sta vsem ostalim pokazala, kako se »zlagajo« ukazi in kode, da nastane poučna igra.

Slika 16: Preizkus igre v računalniški učilnici.

Slika 17: Končana igra Igram, znam, s kolesom se lepo imam.

Igra je dostopna na povezavi: <https://scratch.mit.edu/projects/210962103/> in jo lahko kadarkoli preizkusite na računalniku.

Igro smo izdelovali pri dodatnem pouku, pri neobveznem izbirnem pouku računalništvo in v sklopu dejavnosti za nadarjene, v času po rednem pouku. Pri izdelavi smo medpredmetno povezali slovenščino (pregled gradiva, oblikovanje vprašanj in odgovorov), računalništvo (programiranje) ter naravoslovje in tehniko (gonila, priprava na kolesarski izpit). Učenci še sedaj radi pri pouku računalništva rešujejo kviz, iščejo »napake« v programiranju in igro skušajo izboljšati. Ta igra je tudi velika motivacija in izziv za četrtošolce pri neobveznem izbirnem predmetu računalništvo, saj vidijo, da je mogoče narediti marsikaj.

6. DEJAVNOST: KVIZ – VEM! ZA KOLESARJE

Z učenci smo se zavedali omejitev, ki veljajo za igro, narejeno v programskem okolju Scratch, saj jo je možno igrati le na računalniku. Da bi bilo naše delo dostopno vsakomur, smo oblikovali spletni kviz s pomočjo Google obrazcev, do katerega se lahko dostopa na katerikoli napravi.

Pregledali smo različna knjižna gradiva in jih na kratko opisali. Naše opise najdete na spletni strani <https://sites.google.com/brsljin.si/osbrsljin-varnonakolesu/kolesarski-izlet>, ki smo jo naredili v ta namen tam tudi objavili naš kviz. S pomočjo priročnikov in spletnih prometnih vsebin smo sestavili tudi marsikatero vprašanje, ki je v kvizu. Pri brskanju na spletu nismo pozabili omeniti kritičnega pogleda do vsega objavljenega gradiva in spletne varnosti, predvsem kaj lahko objavimo in česa bolje da ne (Safe.si).

Slika 18: Digitaliziranje vprašanj in odgovorov za kviz.

Slika 19: Naslovna stran kviza na spletni strani.

Do kviza in spletne strani za kolesarja lahko dostopate na QR kodi:

S to dejavnostjo smo želeli zabeležiti naše dejavnosti in se naučiti oblikovati spletne strani. V današnjih časih je zelo pomembno, da učenci pridobijo različna znanja tudi s področja digitalne tehnologije. Vsa naša srečanja so potekala po pouku pri dodatnem pouku in kot dejavnosti, organizirane za nadarjene učence. Učenci so si pridobili znanja in veščine z različnih področij (slovenščina, računalništvo, naravoslovje in tehnika), ki jih lahko dobro uporabijo tudi sedaj, pri pouku na daljavo.

**7. DEJAVNOST:
ZLOŽENKE IN STRIP S PREDLOGI
KOLESARSKIH IZLETOV V OKOLICI
NOVEGA MESTA**

V Novem mestu imamo veliko zelenih koticov, ki jih lahko obiščemo tudi s kolesom. Najnovejši kolesarski izlet je opisan na že omenjeni spletni strani.

V ta namen smo na začetku oblikovali kolesarske izlete na papirju in celo v obliki stripa (Hitro na kolo, v naravo gremo!), nato pa celo v digitalni obliki.

Slika 20: Oblikovanje predloga izleta in zapis znamenitosti Novega mesta.

Pri izdelavi stripa smo najprej naredili načrt izleta in se dogovorili, da bo v stripu nastopala petčlanska družina Turk, saj je izlet namenjen vsem članom družine. Da

Slika 21: Sodelovalno in sproščeno vzdušje med učenci.

smo strip lažje izdelali, smo narisali člane družine in si nato pomagali s tikanjem figur. Zapisali smo tudi vezni tekst, ki je povezoval besedilo glavnih junakov.

Slika 22: Strip Hitro na kolo, v naravo gremo!

Zadnji predlog kolesarskega izleta smo oblikovali v digitalni obliki in poleg naredili tudi promocijski videoposnetek. Z učenci smo se naučili, kako v MS Wordu oblikovati besedilo in na kratko zapisati značilnosti posamezne točke. Pri učencih smo tako krepili digitalne kompetence, ki jih v svojem delu omenja Christine Redecker (2018). Vsa pridobljena znanja jim bodo vedno prav prišla pri pisanju miselnih vzorcev pri vseh predmetih in izdelavi predstavitev.

Slika 23: Brskanje po spletu in iskanje informacij o znamenitostih Novega mesta.

Slika 24: Predlog kolesarskega izleta v digitalni obliki.

Promocijski video smo naredili s pomočjo predstavitve v MS PowerPoint, glasbo in video pa smo združili

s programom Windows Movie Maker. Pri tem so nam največ pomagali učenci 7. in 9. razreda, a so se z zanimanjem učili izdelave videoposnetka tudi petošolci. Ob tem so se učenci naučili, kako posneti dobro fotografijo, narediti kakovostno predstavitev in sestaviti kratek video. Ob vsem učenju pa smo se tudi zabavali in nam ni bilo težko česa posneti tudi večkrat, samo da je bil posnetek dober.

Slika 25: Snemanje delov promocijskega videa na zunanjih površinah šole.

Živimo v sodobnem času, ko ima že skoraj vsakdo dostop do spleta, zato smo naše začetne dejavnosti nadgradili z uporabo sodobne tehnologije. Prvotne predloge kolesarskega izleta smo izdelali v obliki zloženke in stripa, saj smo želeli družine učencev OŠ Bršljin spodbuditi k aktivnemu preživljanju prostega časa in varnemu kolesarjenju. Pri teh dejavnostih smo zopet povezali različna predmetna področja (SLJ, NIT, LUM, SPO, ŠPO), ki pa smo jih zadnje leto nadgradili še z uvedbo uporabe sodobne tehnologije (računalništvo). Učenci so z medvrstniškim učenjem in sodelovanjem

ter medpremetnim povezovanjem pridobili različna znanja in si ustvarili kritičen pogled na gradivo, vires ter vrednotenje izdelkov.

Vsak kolesarski izlet smo tudi prevozili, saj smo skušali zagotoviti čim bolj varne poti. Želeli smo spodbujati trajnostno mobilnosti pri naših družinah in širše v lokalni skupnosti, in jih povabili, da se nam pridružijo pri kolesarjenju.

Pri vseh aktivnostih smo vedno opozarjali udeležence v prometu, ki je viden, se vede odgovorno in upošteva vsa prometna pravila.

Sklep

Tekom let smo imeli veliko idej in predlogov, da bi izboljšali naše poti v šolo. Vse naše zbrane ugotovitve in predloge, da bi imeli učenci na poti v šolo varne šolske poti, smo posredovali tudi predsednici krajevne skupnosti Bršljin in županu MO Novo mesto. Uspelo nam je, da je občina v okolici šole uredila kolesarske poti, postavili so vidne oznake za pešce in kolesarje, podan pa je bil tudi predlog o spremembi dvosmerne ceste v enosmerno cesto, za katerega upamo, da bo čim prej realiziran.

Viri:

Digitalni učni načrti. Pridobljeno 25. 10. 2020 s spletne strani: <https://dun.zrss.augmentech.si/#/>.

Lajovic, S. (2011). Scratch: nauči se programirati in postani računalniški maček. Ljubljana: Pasadena.

Redecker, C. (2018). Evropski okvir digitalnih kompetenc izobraževalcev: DigCompEdu. Ljubljana: ZRSS.

Ogrin, M. in drugi (2019). Trajnostna mobilnost. Priročnik za učitelje v osnovnih šolah, 2. spletna izdaja. Ljubljana: Ministrstvo za infrastrukturo. Pridobljeno 12. 10. 2020 s spletne strani: <https://www.aktivnovsolo.si/trajnostna-mobilnost-prirocnik-za-ucitelje-v-osnovnih-solah/>.

Safe.si. Pridobljeno 25. 10. 2020 s spletne strani: <https://safe.si/>.

Načrtovane aktivnosti na področju trajnostne mobilnosti v osnovi šoli za leto 2021

mag. Marta Novak
Zavod RS za šolstvo

Prenovljen dokument Strategija kulture vedenja in vzgoja za trajnostno mobilnost otrok in mladostnikov v sistemu vzgoje in izobraževanja do leta 2022.

Delovna skupina na Ministrstvu za izobraževanje znanost in šport v sodelovanju z Zavodom RS

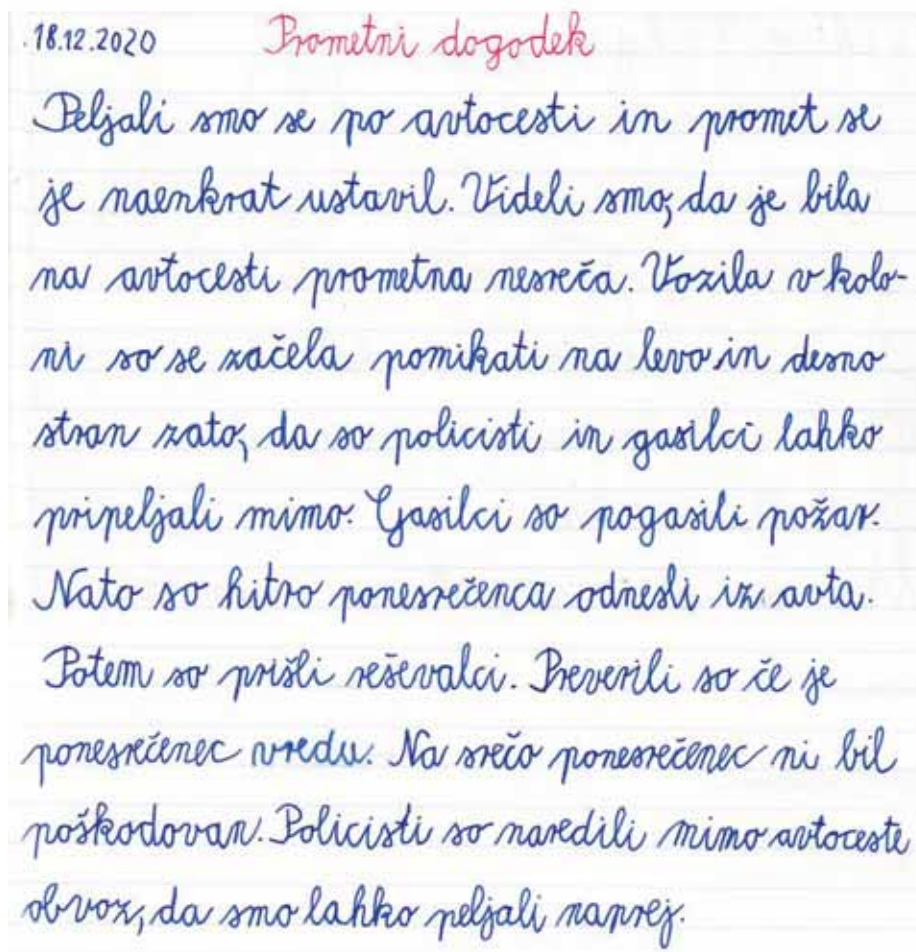
za šolstvo pripravlja prenovljen dokument. Strategija spodbuja vodstvene in strokovne delavce v vrtcih in šolah k razvijanju in krepitvi znanj in veščin in ozaveščanju o pomenu trajnostne mobilnosti ter približati otrokom širši okvir trajnostne mobilnosti, ki vključuje elemente gibanja, zdravega načina življenja, okolja, ekologije in družbe (spoštovanje, strpnost) ter skozi razvoj socialnih in gibalnih kompetenc doprinese k višji pismenosti na področju trajnostne mobilnosti. Prenovljen dokument bo implementiran v praksi.

Na Zavodu RS za šolstvo smo pripravili seminarje za strokovne delavce, ki usposablajo učence za vožnjo kolesa in kolesarske izpite.

Na seminar se prijavite preko aplikacije Katis.

- Seminar Usposabljanje učiteljev za izvajanje kolesarskih izpitov v OŠ, 24-urni.
- Praktična vožnja in usposabljanje učiteljev za izvajanje kolesarskih izpitov v OŠ, 8-urni.

Povabilo na **6. konferenco za vodstvene in strokovne delavce na temo Trajnostna mobilnost** (predviden čas: november 2021).

Avtor Aljoša Sotelšek, 4. razred, OŠ Globoko

Razširjajmo znanje

Ugodni nakupi strokovne literature v marcu in aprilu 2021

V mesecu marcu in aprilu 2021 poteka vsakoletna akcija nakupa strokovne literature po nižanih cenah.

Zaradi velikega povpraševanja se je rok za dostavo naročene strokovne literature nekoliko podaljšan. Prosimo za razumevanje.

Cene priročnikov so nižane tudi do 80 odstotkov. Celotno ponudbo si poglejte v Knjigarnici na naši spletni strani.

Popusti veljajo za fizične osebe in pravne osebe kot končne uporabnike. Popusti se ne seštevajo. Obračunali vam jih bomo na računu.

Popusti veljajo od 1. 3. 2021 do 30. 4. 2021 oziroma do razprodaje zalog.